

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ
KONSISTOŘE.

ŠESTÝ ROČNJ BĚH.

SWÁZEK PRWNJ.

W PRAZE 1833.

W KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ KNIHTISKÁRNĚ, ŘJZENJM
WÁCLAWA ŠPINKY.

Πάντα δοκιμάζετε τὸ καλὸν κατέχετε.

Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.

Z p r á w a
o Časopisu
pro
Katolické Duchowenstwo.

Kněžecj arcibiskupská konsistoř pražská nahljžegje nedostatek dobrých knih theologických w gazyku českém, powzbudila před pěti léty wšech známých literatorůw vlastenských, aby o wšelikých částkách auřadu duchownjho pagednánj spisowali, a sepsaných gj zasjlali. Umjniłať pracj takowých sbjrati a we zwláštňjm spisu periodickém na swětlo wydáwati. Užitečné toto podniknutj žádané podpory našlo u znamenitého počtu literatorůw duchownjch i swětských, gegichžto ochotné a laskawé přispěnj wděčně uznáwati kněžecj arcibiskupská konsistoř nikdy nepřestane. — Odbjranj časopisu toho rovněž hogného průchodu nabylo netoliko w Čechách, ale i w přjbuzné Morawě a w slowanských Uhřjch, tak že se z dostatečných důchodůw giž w prwnjm běhu ročňjm (1828) wydáwanj spisůw otců swatých w gazyku českém podniknauti mohlo.

Zatjmwšak u wydáwanj časopisu toho množstwj se naskytowalo nesnážj, z nichžto neyhlawněg-

* *

šj týkala se gazyka samého. Za známými přjčina-
mi schudnul během nepřjzniwých wěků náš někdy
slawný gazyk národnj. Nynj však pagednau státi
se měl tlumočem všech uměnj theologických. Zde
giž ani žiwá w národu řeč, ani staršj pjsemnj po-
kladowé literatury našj nepostačowali k dokonalému
wygádřenj myšlének a ponětj, kterými wěk nowěg-
šj obohatil weškeré nauky nad potřebu žiwota obec-
njho wynikagj. Pročež kdožkoli ze spisowatelůw
časopisu toho o gakýkoli předmět wyššj se pokusili,
giž nuceny býti se widěli gediného útočiště hledati
w zachowané ohebné powaze gazyka národnjho, z
gehožto tworného stroge žádaných názwů wywozo-
wawše, nowý sloh sobě tworili, owšem méně swět-
lý těm, kdož se s našj starau literaturau a se wnitř-
nj powahau řeči seznámiti málo posud přičinili. Stá-
legšj alespoň časopisu tohoto čjtatelé, uwážiwše, že
se žádná literatura na swětě hned hotowá a dokona-
lá newyskytla, a ohlédnuwše se na býwalý a přj-
tomný staw gazyka našeho, zagisté s námi wděčně
uznagj uslechtilé snaženj swých kraganůw, kterj
wzácnými pracemi wydawatelstwo časopisu tohoto
horliwě podporowawše k dálšjmu wzniku geho po-
dnes chwalitebně pomáhagj. S gegich účiniwau a
neunawenau pomocj také my z rukau W. D. knjž.
arcib. konsistoře wedenj geho přigjmagjce, pokudž
možná, všem *slušným* žádostem welectěného čte-
nárstwa wyhowěti wěrně se wynasnažjme.

Zde geště gen některých wěcj k weřegné zná-
mosti uwodjme.

I. Návěštj pp. spisowatelům.

Gak dŕjwe, tak i budaucně časopis náš zawj-
ratj w sobě má:

I. *Pogednánj* ze všech částek bohoslowj a
wychowatelstwj, nábožné hymny a pjsně;

II. *Zpráwy liternej*: ohlášenj a posauzenj spi-
sů bohoslownjch, wychowatelských a vzdělawa-
telných;

III. *Rozličnosti*: nařizenj we věcech cjrkw-
njch; listy pastýrské zčeštěné, kratšj celé, déšj w
gádrném wýtahu; powýšenj a úmrťj znamenitých
osob duchownjch a w. p.

*Ke spisowánj-weškeré welebné duchowen-
stwo uctiwě zweme. Zaslánj liternjch přjspěw-
ků a wšeliké dopisy, žádáme, aby se stáwaly pod
nápsem: „An das Hochw. prager Fürsterzbischöf-
liche Consistorium für die Redaction der böhmischen
theologischen Zeitschrift.“*

O skutečném gich dodánj krátkým pogistěnjm
(Recepisse) po dodawateljch, a kde potřebj po po-
ště (franco) pp. zasjlatelům zpráwu uděljme, a k
tomu cjli o udánj mjsta, kdež obýwagj, a pošty
jim neyblížšj, žádáme. Pogednánj došlých a k ti-
sku přistrogených na obálce swazkůw předcházegj-
cjch oznámjme.

Každau přjslušnau práci, neyraděgi wšak *prack-
tických* přjpadů w auřadu pastýrském w děčně přj-

VI

gjmáme, panuge-li w nich smysl nábožný a prawowěrný. Gen *tiché hágenj prawdy* zde mjsta mčg, ničoliw prudká polemika.

W recenzjch a zprávách *gádrné krátkosti*, a we všech pracech wúbec *pauze českého a gasného psanj způsobu* šetřiti žádáme. Lehkým, kde wěc dopaušťj, žiwým a zanjmawým slohem pp. spisowatelé se nám i čtenárstwu nad mjru zawděčj.

Práce obšjrnějšj čtyř tištěných archiw, nedagj-li se snadno oddělití, do časopisu sice nepřigjmáme: gsau-li však užitečné, o zwláštnj wydánj gegich, pokudž nám možná, se postaráme.

Zčeštěnj dobrých přjspěwků ginogazyčných rádi opatřjme. Toliko některých přjpadů z cjrkenjho práwa a pastýrské opatrnosti *latině* otisknauti dáme.

Kromě *opraw* nařzenjm c. k. *censury*, gegjchžto zákonů bedliwě šetřiti nám náležj, a kromě *poklések grammatických*, kterých zwláštnjmu korektorowi slohu k opravowánj dáwáme, bez wědomj a powolenj p. spisowatelowa w *textu ničehož neměnjme*.

Wšem pak stálým pp. spisowatelům wýtisk časopisu wděčně wěnujem, a progewj-li nám žádost, také *honorárem — pěti zlatými na stř. za tištěný arch* — se odměňugeme.

II. Náwěštj pp. odbjratelům.

Časopis náš vycházj čtwtletně po swazcjch, asi 10 archů silných.

Předplacenj naň — *dwa zlaté na stříbře za celý běh* — přigjmagj weškeré WW. DD. konsistoře, wikariáty neb dekanáty w Čechách, na Morawě a w Uhřjch Slowanských, gegichžto ochotná k tomu uwolenj gsme si giž byli wyžádali; pak pp. a-lumnové pražského arcibiskupského seminarium, kteřj swým wenkowským známým hotových exemplárůw zasjlati laskawě se obětugj; i wšecka knihkupectwj w Praze, w Brně a w Olomauci, we Wj-dni pak knihkupectwj wdowy po rytjři z Mösle.

Chtjce k časopisu dáti přitisknauti gmena tit. pp. *předplatitelůw*, žádáme, aby gich, kdekoli se předplacugj, spolu s gménem mjsta swého obýwánj, a sice gak českým i německým gazykem pronášeno býwá, ochotně udáwati neopomjgeli.

Kdož předplatnj cenu za *deset exemplárů*, t. g. 20 zl. na stř. přjmo u WW. DD. *konsistořj* Českých, Morawských i Uherských na hotowosti odwede, dostane *gedenúctý exemplár* gako *náda-wek* z darma.

P. P. *officiálům konsistornjm*, kteřj s časopi-sem našjm co činiti magj, za wynasnaženj gegich *desetinu z peněz odwedených* gakožto *honorár*

VIII

obětujeme, žádajce gich toliko, aby o brzňé rozeslánj časopisu do wenkowských vikariátů neb dekanátů bedliwau péči měli.

W Praze wždy poslednjho dne w měsíci březnu, čerwnu, zřřj a prosinci hotowé exempláře se wydávajj; k giným WW. DD. konsistořjm Českým i Morawským, gakož i do Wjdně neydele o čtyry neděle pozděgi se dostávajj. W ten tedy wykázanj čas, žádáme, aby welectěnj rozšiřowatelé časopisu našeho, tit. pp. vikári a děkanowé k swým WW. DD. konsistořjm o exempláře, w okrsku gegich předplacené po bezpečných přjležitostech posjlati sobě nezťžili. Do Uher časopis každého čtwrt léta na Möselké knihkupectwj do Wjdně pořádně wyprawugeme, odkudž dālšj rozeslánj se obgednává.

Za obecné wšak prawidlo w odbjratnj swazků wyslých ustanowugeme: "Kde se kdo předplatil, tam si také zaplacený exemplár čas po čase wyzdwiug.

Žádáme pak, aby pp. odbjratelé wždy w měsíci řjgnu neb listopadu předplacenj na přjštj ročnj běh obnowiti, a pp. sbjratelé gména gegich nám na konec každého roku oznámiti ráčili, abychom dosti časně o nich se dowěděwše, počet wftisků ustanowiti mohli.

Čisté přjgmy po odraženj všech autrat wydawatelstwo wynakládá na *wšestranné zvelebenj časopisu*, zvlášť ale na *wydwácnj wýborněgšjch spisů sw. Otců*, kteréž se gak posud, pp. odbjratelům co *přjdawky* i budaucně zdarma dodáwati budau.

Wyšly giž, a za wyznamenau cenu také o *sobě zwlášť k dostácnj gsau*:

1. *Sw. Augustina, Soliloquia anlmæ ad Deum*, a téhož *Manuale*. Přeložené od M. D. A. z *Welešlawjna*. Nowé wydánj, 1828. str. 132, za 16 kr. na stř.

2. *Kniha sw. Jana Zlatoustého*, že žádný nemůž uražen býti od giného, než sám od sebe; kniha sw. *Cypriana* k Donátowi o potupenj swěta, a téhož wýklad na modlitbu Páně; prwnj od *Řehoře Hrubého z Gelenj*, druhé dvě pak od *Viktorina ze Wšehrd* přeložené, a l. p. 1501. poneyprwé, nynj opět wydané w Praze 1828. str. 92, za 12 kr. na stř.

3. *Sw. Augustina O městě božjm* kněh dwa-mecjtma. Z latinského gazyka podlé Maurinského wydánj přeložil Fr. Lad. *Čelakowský*. *Djly čtyry*. W Praze 1829, 1830, 1831, 1832. za 2 zl. na stř. Wygdau geště 2 djly, kterými se tento znamenitý, od známého literatora českého *wýborně* přeložený spis dokoná.

Aby však i dorostajícím mladším duchovenstvo vyšlé již patero běhů ročních časopisu našeho snáze sobě opatřiti mohlo: vydavatelstvo, magje na zřeteli toliko prospěch obecni, *celé pětiletj i s přídávky* vytčenými, dohromady 26 swazků, 280 archů obsahujících, za 8 zlatých, každý pak *jednotný běh roční i s přídávkem* k němu patřícím za *dvě zlaté* na stř. gim podává.

Gediné na horlivém aučastenství we spisování, rozšiřování a odbírání časopisu našeho záležj, aby se toto užitečné podniknutí ku chvále všeckého Českého, Moravského i Slowanského duchovenstva na delší časy zachowalo, a žádaného prospěchu způsobilo.

Od redakcj časopisu pro katolické duchowenstvo.

W Praze dne 12. února 1833.

Wáclaw Pešina,
kanownjk, konsistornj rada, redaktor.

I. POGEDNÁNĀJ.

I. O prwotinách náboženstwĵ křesťanského w Čechách.

Od Jana Nepom. Zimmermanna.

Mnohé kwetaucĵ cĵrkwe w řĵši wýchodnj, gediné swaté obecné cĵrkwe předrazĵ audowé, swětským chřestem porušeného přirozenĵ, a neprawostĵ přednjho lidu, zwláště pak Mahometánskými básněmi poskwrněné, giž opět w hrubé temnosti a porobě Turecké pohřžžené wězely, an Čechowé, národ Slovanský, z pohanských powěr se geště newy dobywše, prawého Boha neznali, ani náboženstwĵm křesťanským oswĵceni byli. Teprw když kniha zgewenĵ Božĵho nowého zákona přewráceným namáhánĵm lidským zohyzděná, opustiwši rozložitě kraginy wýchodnj k sewernĵm končínám, co znamenĵ lásky a milowánĵ Otce nebeského se brala: tuť se z daru milosti Neywýššĵho i Čechům rozswĵtilo Ewangelium swatého swětlo. Tĵmto swětlem došedše Čechowé oswĵceni Božĵho, poznali neyprwé prawého Boha we třech osobách gediného, stwořitele

nebe i země. A poznawše prawého Boha nabyli též uměnj o pádu člověka, neboli o hřjchu prwopočáteč-njm, který, gako nakažliwá nemoc, všecky moci duše pronikl, tak že lidské pokolenj obraz Božj utratilo a swé spasenj promrhalo. Wedlé toho truchliwého^o wědomj^o ozýwal se w náboženstwj tomto rovně hlas nebeský, poskytuwj radostné zpráwy o wykaupenj swěta skrze prostřednjka Ježjše Krista Syna Božjho, w přigatém způsobu služebnjka, kteréžto w sobě zawjrá hřjchů odpuštěnj, win a pokut sněťj, na milost přigetj a za sprawedliwého wyhlášenj; a to beze všech našich zásluh a hodnostj, ale skrze přenesmjné zásluhy samého Krista, genž hřjchy swěta na se wzal a nesl; tak že Otec nebeský pro smrt Kristowu milostiw býwá neprawostem našim, aniž nám gich přičjtá, ale na mjstě sprawedlnosti našj sprawedlnost Kristowu nám přiwlastňuje; kterauž negen očičtění, a osprawedlnění neb swatj býwáme, ale i sprawedlnostj Kristowau obdāřeni, a tak od hřjchů, smrti neb odsauzenj oswo-bozeni, konečně sprawedliwj, synowé milosti, duchownjho žiwota aučastni, a dědicowé žiwota wěčného se stāwáme. Přes to zwěstowáno bylo Čechům, že gakožto synowé milosti aučastni gsau wjry, naděge a lásky, kterýmižto dary Božjmi schopnj učinění býwagj k dobrým skutkům, mezi něž služby Božj přináležegj, též i požjwánj sedmera swátostj a oběti mše swaté. Neyposléze nabyli uměnj o poslednjch wěcech člověka.

Něž o tom gsau spisowatelé na rozpacjch: kdy práwě božské prozřetednosti se obljbilo předchůd-
cům našim pohanským zákon milosti a lásky zwě-
stowati, a vlast naši milau modloslužebnosti, též du-
chownjho otroctwj zbawiti. Nicméně gistá wěc gest,
že swětlo náboženstwj křesťanského, gež rozžala pra-
wice Páně proti nenadálosti lidské, nikoli, gako
gednjm rázem po weškeré Čechii se bylo nerozptýlilo;
alebrž skorem tři sta let s temnostj pohanské modlo-
služebnosti zápasiwši konečně weškerau vlast na-
ši teprw opanowalo, a tak přeblažené smjře-
nj lidského pokolenj dokonalo. Neb ubezpečuge
nás prwotnj létopisec národu našeho Kosmas, že
geště za gehu času mnozj Čechowé pramenům, ohni,
borům a hágům, stromům, skalám, wrchům a kop-
cům oběti přinášeli. Mimo to, že měli geště Če-
chowé w swých domjch a chalupách gakési modly
neb bůžky, kterým se klaněli, pod gegich ochra-
nu sebe i swé gměnj poraučegjce. *)

Domácj kronikáři swědectwj wydáwagj, že
Apoštolé Slowanštj, sw. Cerha a Strachota, Čechy
modlám se klaněgjcj hlasem Božjm ze sna probudi-
li, a z temnostj a stjnu smrti wywedeným sw. Ewan-
gelium kázali. Wyprawugj též wespolek, že

*) „Sicut hactenus multi villani velut pagani, hic latites seu
ignes colit; iste lucos et arbores aut lapides adorat, ille
montibus sive collibus litat; alius, quæ ipse fecit idola surda
et muta rogat et orat, ut domum suam et se ipsum regant.“
Cosmae Pragensis Chronicon (in) Scriptores Rerum Bohe-
micar. Pragæ 1783. 8. Tom. I. pag. 10.

knjže Bořiwog hostem byw u Swatopluka, Morawského krále, diwným Božjm řizenjm známosti Kristowy nabył a křest swatý přigal. Rozhostiw se pak s welikau radostj domů se nawrátíl, a sw. Strachotu, aby Českým Apóstolem byl, s sebau přiwedl. Gakož pak tito semeno slowa Božjho rozsjwagjcj byli rozenj Řekowé; zasadili se potomnj Čechowé, zwláště pod obogj přigjmagjcj, — ač wjce nepřigjmali nežli ti pod gednau, — proti nevyššj weškerého křesťanstwa hlawě, papeži řjmskému, dokládagjce, že prwotiny náboženstw křesťanského nikoliw wyslanstwjm cjrkwe Řjmské, než Řecké, (aukladem Phociowým poběhlé,) do Čech se byly dostaly. Tyto rozsedliny byly gako prwnj giskry, z kterýchž napotom přewelký vznikl oheň. Ten když pak se rozhořel, za dlauhý čas rozmilau wlast naši hubil a tráwil, tak že ubohá, Božjho požehnánj zbawená, a na hlubinu zlého přiwedená newyprawitedlné zkázy došla. Nicméně nepodstatné důwody strany odporne pod obogj w niweš uwedl neystálegšj prawdy obrance Gelasius Dobner, a že křesťanstwj dle řádu swaté Řjmské cjrkwe do Čech se dostalo, náležitě ubezpečil. *)

*) Dobner (Gelas.) kritische Untersuchung: Ob das Christenthum in Böhmen von dem heiligen Method, und dessen apostol. Mitarbeiter nach den Grundsätzen, Lehre und Gebräuchen der römisch-katholischen oder griechischen Kirche eingeführt worden. Prag 1785: 4. Ejusdem: Ueber die Einführung des Christenthums in Böhmen. (in) Abhandlungen der böhm. Gesellsch. der Wissenschaften. Prag 1786. 4. S. 394.

Cizj pak kronikáři, zwláště Fuldenštj a Frančtj, kteřj netoliko přjběhy náboženstwjm křesřanským oswjcené a zwelebené Teutonie, ale i okolnjch národů znamenité památky, ač krátce a skrowně zapisowali, o tom nás hodnowěrně zprawugj, že mnoho let před obrácenjm na wju katolickau knjžete Bořiwoge, náboženstwj křesřanské do Čech, a to z řjše Německé, giž na ten čas Slowanům welmi nepřjznowé, se bylo dostalo. Neb gedněmi usty wyznawagj, že léta osmistého čtyřidcátého pátého Ludwjk čtrnácte wůdců Českých s gegich lidem, křesřanského náboženstwj žádostiwých přigal, a w oktáwě zgewenj Páně pokřtiti kázal. *) Toto skrowné ale znamenité čtenj wyložil napotom Wawřinec Hochwart **) w tato slowa: Čechowé (Bojohemi) za Ludwjka krále Baworského náboženstwj křesřanské přigali. Čtrnácte národů wladarů (samowládců)

*) „DCCCXLV̄ Hludounicus XIIĪ ex ducibus Boemorum cum hominibus suis Christianam religionem desiderantes suscepit, et in octavis Theophaniæ baptizari jussit.“ *Annales Francorum Fuldenses* (in) *Scriptores Rerum Germanicarum* aliquot insignes hactenus incogniti. Ex Bibliotheca Marquardi Fréhéri. Francofurti 1600 fol. pag. 19. Totěš u wydánj třetjm, Curante Bur. Gotth. Struvio, Argentorati 1717. fol. Tom. I. pag. 26. — Rudolphi Fuldensis *Annales* (in) *Monumenta Germaniæ Historica Auspiciis Societatis aperiendis fontibus Rerum Germanicar.* Edidit Georg. Henr. Pertz Hannoveræ. 1826. fol. Tom. I. pag. 364.

**) „Laurentius Hochwartus Canonicus Ratisbonensis et Pataviensis vir tum sacrarum tum humanarum Literar. bene doctus et veterum Monumentorum avidissimus inquisitor“ *Rerum Boicarum Scriptores* edidit Andress Felix Oefelius Augus. Vin-del. 1765. fol. Tom. I. pag. 555.

s gich lidem swatau wodau obmyti byli; i poručeno Bathurikowi biskupu Řezenskému Čechy w náboženstwj křesťanském wycwičiti. Neb Čechie, genž k západu a na poledne s Bawory hraničj, w duchownjch věcech biskupem Řezenským se řjdila. *)

Gakož tedy starj annalisté domácj paměti neyhodnějšj přjběh tento mlčenjm pomjgegj, a mezi nimi Kosmas neystaršj o prwotínách křesťanstwj w Čechách teprw léta Páně osmistého dewadesátého čtwrtého pjše, dosti patrná wěc gest, že létopisowé geho onde i onde nedostatečnj a galowj, spjše kronikau knjžetstwj Pražského, než poselkynj přjběhů staršjch weškeré Čechie nazwáni býti mohau. Nowějšj pak spisowatelowé, kterýmž se widělo cizj zpráwy s domácjmi spogiti, na powěsti z Fuldenských a Franckých létopisů wyskytlé welmi sobě zakládagjce, nowé dle nj zówěrky činili, tak že se wšelikeré w lidských myslech proměny působily a daly. Rowně Josef Dobrowský, onen České wážnosti důwod, kwapně dle te zpráwy uzawjrage na tom zůstal: že prwotiny křesťanstwj z řjše Německé do Čech se dostaly, a následowně že swa-

*) „Bojohemi sub Ludovico Rege Bojorum Religionem Christianam susceperere. Quatuordecim gentis Dynastæ cum populatibus suis aqua sacra lustrati sunt, jussusque est Bathuricus Pontifex Reginoburgensis Zechos id est Bojohemos instituerere in Christianismo. Nam Bojohemia, quæ ab occidente et meridie Rojos spectat, Bojoarisque finitima est in rebus divinis paruit Episcopo Reginoburgensi,“ Laurentii Hochwart Episcoporum Ratisponensium Catalogi in addit. (in) Rerum Boicarum Scriptorum l. c. Tom. I. pag. 171.

tého Strachoty w Čechách nikdy ani nebylo. *) Průvodu tomuto poněkud nedostatečnému zpjiw se wýš dotčený Gelasius Dobner, hágil slowem i skutky práce apoštolské swatého Strachoty w Čechách, a to dle řádu Řjmského, ač w gazyku Slowanském. **) Wáhy však hodnowěrnosti Fuldenských a Franckých létopisů neugjmal, než welebil dobročinnost božskau, která w našj milé vlasti, prwe než knjže Bořiwog křtu swatého došel, ráčila temnosti bludů oswěcowati a zaháněti swětlem swatého Ewangelium. ***) Nicméně tak o tom saudil, že vlast naše na wjru obrácenjm čtrnácte wladarů (samowládců) Českých hogného w náboženstwjkřesťanském prospěšenstwjk nezjskala, když totiž gim panstwjk tam kdesi na pomezj Českém k Baworům a Morawě wykázaw dowoditi usilowal: že oni obcowánjm a kupčenjm s sausednjmi Bawory a Franky oswjcenj náboženstwjkřesťanského nabyli. ****)

*) Dobrowský (Joseph.) Ueber das Alter der böhmischen Bibelübersetzung, (in) Abhandlungen einer Privatgesellsch. in Böhmen. Prag. 1782. 8. 5. Th. S. 300 — 322. Ejusdem: Cyrill und Method der Slawen Apostel. Prag. 1823. 8.

**) Kritische Untersuchung l. c.

***) Respexit tandem infinita Dei misericordia etiam gentem nostram, postquam finitimos circumquaque populos ad Evangelii lucem perduxit.“ Dobner (Gelas.) Annales Bohemorum. Pragz 1763. 4. Tom. II. pag. 553.

****) „Verosimillimum est: Duces eos meridionali orientaliqwe Bohemiz plaga sedisse, Bojariis et Moravis contermina, quorum illi commercio doctrinam Christianam hauserint; de nomine autem tum eorum, tum ducatum spississimz tenebrz.“ Dobner (Gelas.) Annales Bohemorum l. c. Tom. II. pag. 555.

Giných geště spisowatelů domácjch, o tu wěc hádek sobě newšmagjce, připomjáme toliko, gaku František Pelcel zpráwu pozústawil. „Po smrti Neklana“ wyprawuge slowutný spisowatel tento, „a za panowánj Hostiwita syna geho a Knjzete Českého poneyprw náboženstwj Křesťanské do země se dostalo. Přihodilo se totiž léta Páně osmistého čtyřidcátého pátého, že Cjsař Ludwjk, wnuk Cjsaře Karla Welikého, měsjce Ledna do Řezna přigel, aby tam něgaké wěci Řjsské zprawil. Že pak ten Cjsař okolo toho času w městě Řezně byl, swěděj weřegný list, kterýž tam tenkrát wyprawil. *) Čestj Páni neb Knjžata na pomezjch Německých bydljcy o tom uslyšewše, že Cjsař Pán se k zemi České přibljžil, a že w Řezně gest, odgeli tam, aby mu čest prokázali. Zdali také proto geli, aby se tam pokřtiti dali, to se gistiti nemůže. K wjře pak podobné gest, že gich Cjsař k tomu napomenul. Čechowé pozorowawše, že se welicj Páni, gako Cjsař sám, a giná Knjžata Řjsská k křesťanstwju přiznawagj, a že owšem náboženstwju pořádné a swaté gest, žádali pokřtění býti. Bylo pak čtrnácte těch Pánůw aneb Knjžat Českých, kteřj tři náctého měsjce Ledna se wšemi swými služebnjky swatý křest od Biskupa Řezenského přigali. Škoda, že ten Německý kronikář pilněgšj nebyl. Cožby mu to bylo za práci způsobilo, kdyby se byl na

*) Dipl. 20. Febr. 845. ap. Gewold ad Hundii Metropol. Tom. II. p. 11.

to wyptal, a do kroniky položil, gak se ti Páni Čestj gmenowali, a z kterých končin země České byli. Ale ničehož takowého nepoznamenal. Prawj, že byli Knjžata země České, z čehož se widj, že tehdaž gestě mnoho Knjžat neb Pánů w Čechách bylo, kterj swobodnj gsauce, pod Knjžetem Pražským nestáli, ač on mezi nimi bez pochyby neymocnějšj byl. Oni při hranicjch řjše Německé swé panstwj magjce, a Hostiwitowi w ničemž se poddati nechtjce, raděgi se Cjsaři pod ochranu dali, z kteréz přjčiny také se k němu odebrali a křest přigali. Saudjm, že s welikým komonstwem, na wýborných konjch a w stkwostných oděnjch, gakž národowé Slowanštj obyčeg magj, ke dworu Cjsařowu přistaupili, a proto, že sobě wšickni rowni byli, aniž geden druhého za swého Pána měl, tudy ge Němci za Knjžata owšem pokládali. Deyme tomu, že každý takowý Pán patnáct rytjřů a služebnjků s sebau měl, tedy gich přes dvě stě bylo, kterj pogednau křest přigali, a do Čech, křesťané gsauce, se nawrátili. A tito byli neyprwnějšj Čechowé křesťanštj, ač gich gména se nikdež nenacházegj. Domů se nawratiwše, a kněžj s sebau přiwedše, také tomu chtěli, aby se poddanj gegich pokřtiti dali, a křesťanstwj přigali, což se i mjstem bez pochyby stalo. Ale ostatnj Páni Čestj tomu na odpor byli, obáwagjce se, žeby se křesťanstwj w Čechách tuze rozmáhalo, a tudy žeby se w wětšj poddanost Cjsařům, kterýmž giž ročnj daně platiti musili, dostati mohli. Protož se také stalo, že se pohané

proti těm nowým křesťanům pozdwišli, a ge z Čech wyhnali, kteřížto se k Cjsaři do Říše utekli. Cjsař Ludwjk o tom, co se w Čechách s těmi křesťany dalo, zwěděw, welice se z toho rozhněwal, a hned wogsko wyprawiti poručil, kteréby do Čech táhlo, a pohany skrotilo . . . ti Páni neb gegich synowé . . . w Řezně pokřtěni . . . skrze wogsko Arcibiskupa Mohučského k swým předešlým wladarstwjm opět přišli, a na ně dosazeni byli.“ *) Tak o těch wěcech wyswědčili spisowatelé nowěgšj, kteříž zpráwy kronikářů cizjch s domácjmi spogiwše, historické temnosti wyswětliti usilowali, aby lidé wěděli na čem gistém ustrnauti. Gakož pak ale mnohé přjběhy k swému toliko rozumu obraceli, a nesprawedliwau neboli přepiatau přjnsnostj o nich saudili, stalo se, což se welmi často stáwá. —

Protož potřeba káže, neyprwé zpráwy Fuldenských a Franckých kronikářů, nikoli wedlé běhu dnešnjho, alebrž pokud možno, dle starožitnosti wyswětliti, a pak, zdali sw. Strachota w Čechách byl, čili nic, náležitě wyšetřiti. Na ten konec wědomo budiž, pokud wědomo nenj, že na ten čas (léta 845.) nad Čechij weškerau, na západ až k Dunagi rozlehla, a na východ kus nyněgšj Morawy do se magjcj, **) nižádný knjže samostatně nepa-

*) Pelcel (Fr. Mar.) Nowá Kronika Česká. W Praze 1791. 8. str. 125.

**) „Bohemanni itaque aquilonarem ripam Danabif ex adverso Bojoariæ et superioris Pannoniæ tenuerunt, et dittonis sue terminos usque ad Dunabium extenderunt . . . Ex parte

nowal, než, rovně jako Slezko, na mnohé cudy a dynastie, neboli knížetstwj a wladarstwj rozdělená gsaucj, mnohým wládcům neboli samowladarům podrobena byla, takže každý weswém okršku plnomocně wladaril. *) Léta Páně 871. dali se títo wladcowé w poslušenstwj a pod ochranu Swatoplukowi králi Morawskému, nad kteréž časem Spitihněw kníže Pražské wynikl, a Boleslaw přiginjm ukrutný, prozowánjm ukrutenstwj ge léta 936. sobě podkasaw, w knížetstwj weškeré Čechie se uwázal. Některých prastarých knížetstwj těchto neb Dynastij gména až k našim wěkům došla, mnohých wjce časem zapadla. Posawád powědomé gest knížetstwj: Wyšehradské neboli Pražské, Lučanské neboli Žatecké, Libické, Mělnjcké, Boleslawské, Kauřjmské, Kadanské, Tepelské, Warské, Bšowské, Bjlinské a t. d. Slušj tuto i to připomenauti, že knížetstwj Libického a Lučanského hranic popsánj neystaršj kronikář Kosmas nám pozůstawil, genž prawidlem slauti může, zapadlých knížetstwj rozložitosti se poněkud domysliti. Libického knížetstwj meze, w kterémž napotom Slawnjk, otec sw. Wogtěcha panstwjm byw, dwa sw. patrony vlasti zanechal, wypisuge Kosmas w tato slowa: 'Tohotož zna-

vero, inquit, Boemorum fixit metas usque ad fluvium Moroa." Salagii (Steph.) *De Statu Ecclesie Pannonie libri. Quinque-Ecclesiis.* 1778. 4. lib. IV. pag. 409 et 410. — Dobner (Gelas.) *Kritische Abhandlung von den Grenzen Altmährens.* Prag. 1784. 8.

*) Stránsky (Paul.) *Respublica Bojema.* Lugd. Batav. 1643. 16.

menitého wládce bylo hlawnj město Libice, tu kde potok Cidlina gméno swé tratj, a wolnějšm během do Labe padá. Měloť pak geho knjžetstwj tyto meze. Na západ proti Čechům potok Suřinu, a hrad na hoře řečené Oseka, wedlé řeky Mže. Rowně na poledne proti východnjm Němcům končilo se městy: Chynowem, Daudleby a Netolicemi až do polowice lesa. Na východ slunce proti Morawě mělo hrad pod lesem, přigmjm Litomysl, až k potoku Switawě, genž gest u prostřed lesa. K straně půlnočnj proti Polsku mělo za hranice hrad Kladsko, wedlé potoka řečeného Nizza. *) Knjžetstwj Lucké neboli Lučanské čili Žatecké, gehožto obywatelé Lučané řečenj s Čechy wálky kruté wedli, na pět kragů se dělilo. Prwnj kragina ležela podlé potoka, genuž Gutna řjkali; druhá z obau stran řeky Ustě; třetj okolo potoka Brocnjka; čtwrtá podlesnj nazwaná okolo řeky Mže; pátá u prostřed knjžetstwj překrásná a welmi aurodná bywši, zwlá-

*) „Hujus tam insignis Ducis Metropolis fuit Libic, sita loco ubi amnis Cidlina nomen perdit suum, intrans liberioris aquæ in fluvium Labe. Habuit autem sui principatus hos terminos. Ad occidentalem plagam contra Bohemiam rivulum Surina, et castrum, quod est situm in monte Ossieka juxta flumen Mzie. Similiter plagam ad australem contra Theutonicos orientales has urbes habuit terminales: Chynow, Dudlebi, Netoliczi usque ad mediam sylvam. Item solis ad ortum contra Moraviæ regnum castrum sub sylva situm, nomine Litomysl usque ad rivulum Zuitawa, qui est in medio sylvæ. Item ad aquilonarem plagam contra Poloniam Castellum Kladsko situm juxta flumen, nomine Nizzam.“ Cosmas .l. c. pag. 54.

ště hognostj luk oplýwala. *) Tam za času knjžete Pražského Neklana panowal Wlastislaw, muž statečnosti rekowské, a nad Čechy mnohokrát wjtěz, gehožto mužnostj stkwěgj se staré kroniky; až neyposléze pokaušew se během wálečným o Lewý Hradec nad Wltawau bljže Prahy, tábořem Českým přemožen a potlučen, na bogišti hrdinsky zahynul.

Netřeba tedy čtrnácte w Řezně na wjru křesťianskau obrácených samowladařů tam kdesi na Morawě hledati, an z Fuldenských a Franckých kronikářů zpraw historických patrně wypadá, že byli wládcowé Čestj, **) gichžto samostatná knjžetstwj k hranicem řjše Německé se wztahowala. Gména wládců těchto kronikáři ač zatagili, rozložitých však knjžetstwj gegich, dle wýš položeného Českých dynastij popsánj, poněkud se domysliť můžem. Tito wládcowé Čestj domů se berauce z Řezenské diocese kněžj s sebau přiwedli, a protož také ten-

*) „Consertum est inter Bohemos et Luczanos, qui nunc a modernis ab urbe Sate vocitantur Satecenses. Unde autem antiquitus nuncuparetur ea natio Luczano, nolimus præterire sub silentio. Quippe illa distinguitur provincia quinque regionibus locorum per compendia. Prima regio est sita circa rivum nomine Gutua. Secunda ex utraque parte est fluvii Uzka. Tertia extenditur per circuitum torrentis Brocznika. Quarta, quæ et sylwana dicitur, sita est infra terminos fluminis Mzie. Quinta, quæ in medio est, dicitur Luca: pulcherrima satis, nec non abundantissima pratis unde et nomen ipsa regio traxit, quia luca latine pratum dicitur.“
Cosmas. l. c. pag. 23—24.

**) Quatuordecim gentis (Bohemicæ) Dynastæ cum popularibus suis aqua sacra lustrati sunt. Scriptores Rerum Boicarum l. c.

to djl země České od té doby w duchownjch věcech biskupstwj Řezenskému připadl; *) když totiž Bathurik, na ten čas biskup Řezenský, Čechy w náboženstwj křesťanském cwičil, ge těšil, a gim welebnými swátostmi posluhowal. Neboť gsau toho staré paměti, že wedlé obyčege sw. cjrkwe národowé nowě na wjru obrácenj, a nowé obce křesťanské tomu biskupu pod zpráwu duchownj se dostaly, který gim čili osobně čili kněžstwem swé diecese swaté Ewangelium hlásal, welebnými swátostmi přisluhowal, a o gich spasenj wedlé wyměřenj slowa Božjho pečowal. Za tau také přjčinau, když i Bořiwog, knjže Pražské, křtu swatého došel, weškerá Čechie pod zpráwu biskupu Řezenskému se dostala, z gehožto diecese giž za času Spitihněwa knjzete Pražského kněžstwo do Čech se bralo. Rowně pak i to přegisté gest, že sw. Wáclaw na mysli mage kostel sw. Wjta na hradě Pražském wysta-wěti, dřjwe swé posly k biskupu Řezenskému wyprawiti a za dowolenj žádati neprodlel. Biskup Řezenský Tuto, rozsřřenj a zwelebenj sw. cjrkwe pilen, netoliko powolenj ke stawenj té přewelebné swatyně s wraucj ochotnostj udělití, ale i také mnoho pobožných kněžj na winici Páně do Čech wyprawiti ráčil.

*) „Nam Bojohemia . . . in rebus divinis paruit Episcopus Reginoburgensi, usque ad D. Wolfgangum, cujus consensu deinceps proprios habuere Pontifices, quos Imperatores deerunt illis.“ *Scriptores Rerum Boicarum* I. c.

Ukazuget pak to rozum i skutek, kde se historických slow a listůw nedostává, že weliká částka našj rozmilé vlasti k řjši Německé rozlehlé, náboženstwj křesťanské — čemuž se těšjme — wznávala, a k té gediné prawdě Božj, ku kteréž wsickni w Krista wěřjcy, wšech časů směřugj a w nj gedno gsau, se přihlásela, an Bořiwog, knjže Pražské, wůkol a wůkol křesťanstwem obkljčen, geště nečistým modlám se klaněl, a znal nemožnost swau, též weliké porušenj i duchownj nauzi, že sobě sám nemůže nic spomoci, ani se osprawedlniti nižádnými i neynábožněgšjmi modloslužebnosti skutky a snažnostmi swými. Nemámeť wšak mnoho psaných toho důwodů, an ty neydůwodněgšj djlem časem, djlem během krutých wálek, gak se domnjwáme, zapadly; ale máme, kromě těch swrchu dotčených, některé austnj w gazyku materuském zachowané, totiž wýznamy wšelikerých k náboženstwj a obrádům cjrkewnjm náležitých wěcj, u p. oltár, kalich, křjž, mnich, wánoce a mnoho gim podobných z Německé řeči přenešených, kterj mezi námi práwa národnosti došli. Hledjce při tom i na to, kterak Čechowé liter neb pjsmen užjwali Německých, a nikoli Čechowých neboli Glagolických, klonjme se wlastenci neyslowutněgšjmu Josefowi Dobrowskému, gehožto čilá a bystrá mysl w hluboké prawd historických hlubokosti wyskaumala znamenitý přjběh tento, který se napotom po weškeré roznesl Čechii.

Ač tedy výborně a ne všedně wjme, komu wěřjme, w tom však welebnému Nestorowi domá-cjmu wjry dáti nelze, an vše náboženstwjm křesťanským Cechůw oswjcenj k Německé straně hrnuw, dowoditi usilowal, žeby swatého Strachoty w Čechách nikdy bylo nebylo. A ohražugjce se tjm gednak proti swrchu dotčenému Nestorowi, nemajme ginak čeho na ugmu wážnosti a šetrnosti Gelas. Dobnerowi powinné, wúbec pronesti, gestliže nemagjce rozmyslenj žádného zhurta mu odpj-ráme w tom: že prospěšenstw obráčenjm na wjru katolickau čtrnácti wládců Českých, w našj milé vlasti, za nic pokládáno býti má. Nenj nás owšem tagno, že prospěchu nemělo přehogných; však to-ho také byly znamenité a newyhnutedlné přjčiny. Neyznamenitěgšj pak bylať ta, že kazatelé slowa Božjho Němci byli, kterýmžto Ewangelium zwěstu-gjcm Čechowé na prosto nerozuměli. Neb wúbec wědomo gest, gakž o tom knjže Apoštolské swatý Pawel k obci Řjmské pjše: že wjra ze slyšenj pocházj, a slyšenj skrze kázanj se děge. Wsáck co prospěge kázanj bez rozuměnj? A protož také rozšjřenj wjry křesťanské, genž se z Německé stra-ny do Čech náramně dralo, gestliže prospěchů pře-hogných mjti nemohlo, hogných však zbaweno nebylo; gešto Čechowé obchod s Němci wedaucj a obcugjcy, zwláště pak gich samowladařowé ga-zyka tehdegšjho Německého wesměs neznalj a prá-zdnj býti nemohli. Nad to, ať i o tom djme, wěděti slušj, kterak při rozmáhánj se náboženstwjm kře-

stánského na lidech milost Božj pracowała, tak že pohané mezi modloslužebnostj a slowem Božjm nowě zwěstowaným rozdjł činjce, očitě widěli a patrně uznali, že, kdekoli náboženstwěj křesťánské pukati se započjnalo, tam wšecky neřesti hned stydly, a kde kwetlo a w lid se wkořenilo, tam bohabogný a blažený žiwot i wznešenost mrawů nastala; následowně žiwot tento nowý milerádi sobě oblibowali. Neb zřegmě widěli, že kde wjra Kristowa, tam i láska, naděge, pobožnost, sprawedlnost, prawda, uprjmnost, wěrnost, wděčnost, stydliwost, newinnost, pokogné sausedstwěj, přátelstwěj, trpěliwost, gednota, swornost, milosrdenstwěj a slitowánj, tam žádného ukutenstwěj, laupeže, obžerstwěj, smilstwa, Sodomské nečistoty, a ať wše gako gednjm slowem řeknem: tam téměř lidé lidmi býti počjnali a obecné neprawosti mjsta neměly. — A tak na staré a diwoké twárnosti w nowé a uslechtilé změny patrně hledjce, nowě wěřjčj Čechowé stkwostné chrámy stawěli, kněžj z Řezna na winici Páně wolali, a služby Božj konali, ač toho wšeho zgewných a swětlých nemáme důwodů. Neb kdekoli wjra Kristowa, tam oběti a kněži, a kde tito, tam i kostelové. —

Giná pak znamenitá a newyhnutedlná přjčina, za kterauž rozmáhánj wjry křesťánské z řjše Německé do Čech se walem deraucj, přehogných nemělo užitků, bylať wálka, kterauž, ač z důwodů politických se shrkla, a twárnostj křesťánského náboženstwěj se wyljčila, nowěwěřjčj Čechowé poděšenj

a přeplašenj, spjše se učenj nebeského drželi skutkem nežli hlasem, gsauce wespolek gednodušnj, tak gakž gednosworným a gednostegným smyslem w Kristu spogeni, mjstem však rozptýleni byli; a protož nás také hodnowěrnějšj a důležitějšj zpráwy minuly. Zprawugj nás kronikáři, že proti čtrnácti s gich lidem w Řezně pokřtěným samowladařům pohané domácj, chtějce swětlo swatého Ewangelium udusiti, wálečně powstali, a ge ze země wypudili. Ti pak náramnau rozgjtřenj bolestj do Bawor ku králi Ludwjkowi se utekli; z čehož napotom krwawé znikly wálky, kterýchžto dle přirozenj wzteklost až do časů Bořiwoge knjžete Pražského potrwala. Wšak že newinné krwe proléwánjm znamenitých wálek těchto nástroğové, nebylo tak náboženstwj křesťanské, gako důležitosti politické, o tom gisti gsme.

(Pokračowánj).

2. Obraz dokonalého kněze.

Wyňat z pastýrského listu Geho Milosti neydústogn.

Pána Pana Augustina Bartoloměge Hille,

Biskupa w Litoměřicjch.

Od Vincencia Zahradnjka, faráře Křešického.

Nábožný král náš, František I., chtěge w zemjch swých mjeti biskupy oswjcené, bohomyslné, plné wjry a ctnosti apoštolské, biskupskau stolicu Litoměřickau k wěrné pastýrské péči odewzdal bý-

walému kanownjkowi w Litoměřicjch, Pánu *Augu-
stinowi Hillowi*. Že pak křesťanský král wzne-
šené důstogenstwj cjrkewnj důstognému muži gest
poručil, toho tentýž wywolený a 16. Zářj minulého
roku posvěcený biskup zřegmě dowozuge, a boh-
dá dowozowati nepřestane. Za důwod toho slaužj
geho prwnj latinský list pastýrský, pln gádra a moci,
plu uslechtilého smyslu a ducha práwě apoštolského.
W tomto nábožném, probuditelném a owšem přj-
kladném listu geho gest ukázáno, gakby kněz a pa-
stýř duchownj zprawowati měl smysl a weškeren
žiwot swúg. Poněwadž pak věci, w témž výbor-
ném psanj pastýrském obsažené, gsau hodny, by od
kněžstwa opět i opět wážený a hluboko w mysl
wkládány byly: protož my tentýž práwě biskup-
ský list, gelikož se na obraz *dobrého kněze* wzta-
huge, alespoň u wýtahu zde podáváme, nic nepo-
chybugjce, že i tento pauhý wýtah, na česko pře-
ložený, okrasau bude Časopisu našeho, a welebným
čtenářům geho nemalého způsobj zaljbenj.

I. Kněz, žiw gsa dle smyslu Kristowa a cjr-
kwe geho, i toho se pilně wystřjhá, což se zdá
býti něčjm neslušným. Tak pečuge o poctiwost
gména swého, by gakékoli obwiňowánj a pomlau-
wánj geho ode všech gmjno bylo za wěc nemožnau
a wjře zcela nepodobnau. Cele gest na tom usta-
wen, že i žiwot kněze má giných wyučowati a
stálým býti hlásánjm spasenj. (S. Aug. Serm. 219.)
Wj, že wedlé powolánj swého prostřednjkem gest

mezi Bohem a mezi lidmi, a protož nepřestává na vyššjm stupni šlechetenstwj se postawuge, aby se nade všemi wznášel, a ode všech widjn býti mohl. Každý naň hledj s pobožnau gakaus uctiwostj, každý se ostýchá w swědomj swém, zlými mrawy srdce takéhožto pastýře zarmautiti. Ačkoli žiw gest mezi lidmi, nicméně obyčegem duchů nebeských zde obcuge. (Philip. 3, 20.) S obzwláštnj však chutj a milostj ke čtyrem ctnostem se nese.

a) Prázden gest wšj pýchy a welmi pokoren w mysli swé, tak gako zrcadlo geho, Kristus, kterýž skrze pokoru padlé pokolenj lidské zase pozdwihl. (Orat. eccles. Dom. II. post Pasch.) Ne marná sláwa vlastnjho gména, nýbrž Božj čest a zřenj na odplatu onoho swěta podnětem gest činů geho. Newelebjť sám sebe, nýbrž Boha, wolage s apoštolem: Co gsem, Božjť gsem milostj. (I. Corint. 15, 10). Pýcha, kteráž prospěchy činů toliko sobě, toliko swé opatrnosti a sjle přičjtá, kteráž na sobě gen vše slično, na giných pak gen vše mrzke widj, kteráž drzostně i proti zákonu sprawednosti gedná, kteráž sobě toliko pálj kadidlo, a i to neylepšj, což béře před sebe, nečistým aumyslem poskwrňuge, ta nadutost a zpaura mysli daleka gest od kněze. On zagisté wj, že se Bůh pyšným protiwuge, pokornýmť pak dává milost swau; (I. Petri 5,5.) on tolikéž swobodně wyznává, že slabým gest člowěkem.

b) Hodný Kristůw sluha gestiť také čist, prázden všeho smilstwj. Nenjť pod lidem, by nebyl po-

šlapán, nenj mezi lidem, by w lehkost newešel, alebrž nad lidem se wznášj, aby všickni plni vážnosti zhůru k němu obraceli zraky swoge, a k nasledowánj mrawů geho negen wzbuzeni, nýbrž i mocj puzeni byli. A však kněz gediné tehďáž wyše lidu stogj, když zákonů bezženstwj bez poskwrny ostrjhá, a tak, by i we zlé podezřenj přigjti nemohl. Geho čistota geg tjm welebněgšjho činj, čjm wjce lidé zkušenost magj, že duchu den co den krutě gest bogowati s tělem, že w té přjčině řjdko býwá wjtězstwj, a že opravdu hrdinskau statečnost dáwá na gewo ten, kdož pro králowstwj nebeské čistým gest panicem. Obecny lid knězi gakékoli neprawosti spjše promjgj, nežli nezdrželiwost, nikdy ho pak u wětšj vážnosti nemá, gako když čistotu těla a mysli i řečj swau progewuge. Dokonalý kněz čistotu za andělskau má ctnost, kteraužto člowěk neybljže k Bohu přistupuge. (Cyrill. Jeros. Catech. 12). Dobře však wěda, že drahý tento poklad w křehké nosjme nádobě, (II. Cor. 4, 7.) čistotu swau pogj s opatrnostj, a zachowati pjlj netoliko dobré swědomj, nýbrž i dobrau powěst.

c) Tak nápodobně hodný kněz gest strjdmým, od obžerstwj daleko vzdáleným. Nebo Kristowu služebnjku nic nenj tak nepřjslušno, gako blahost swau stawěti w hodowánj a kwasu, a pro pokrm a nápoj zanedbáwati králowstwj Božjho, kteréž nikoli nenj gjdlo a pitj. (Rom. 14, 17.) Kněz k duchownjm službám ustawičně potřebuge rozwahy, a gasné, celé mysli, kteréž však nikoli

nemá, kdož se wjnem opoguge. Obžerstwj oddaný w lehkost přicházj a potupu, snadno porušiti můž poswátnau pečeť zpowědnj, a posléz mrhá ne vlastnj statek swúg, nýbrž Kristowo gměnj a dědictwj chudých.

d) Posledně poctiwý kněz na mále přestává, w oškliwosti mage lakomstwj. Nebo nic nenj tak hanebno, gako když kněz, uče giné lidi, by neyprwé hledali králowstwj Božjho a sprawedlnosti gehu, (Matth. 6, 33.) po časných wěcech wjce dychtj, než který swětský člowěk. Nic nenj tak hanebno, gako když pastýř dušj wjce hledj na ruce wěřj-cjch nežli na duše, a Kristowým gsa zpráwcem ne-wyhledává toho, což gest Kristowo, nýbrž což gest gehu. (Philip. 2, 21.) Prawý kněz žiw gest sice z oltáře, gemužto slaužj, (I. Cor. 9, 13.) proto ale nikoli swatoswatau oběťj oltárnj mrzké mamoně neslaužj.

II. Kněz, žiw gsa dle smyslu Kristowa a cjr-kwe gehu, welmi wěrně, bedliwě a swědomitě wšechny powinnosti powolanj swého naplňuje.

a) Knězem gest, ne řemeslnjkem, ne nágem-njkem, kterýž gen to, čehož, boge se domluwy a trestu, opustiti nemůže, leniwě a wlažně wykoná-wá. Hodný kněz cele na tom zůstává, že ne ku pohodlj a rozkošné prázdnosti, nýbrž ku práci gest powolan. Tau přjčínau we všem; což koná a pŕ-sobj, když hlásá slowo Božj, když swátostmi po-sluhuge, když maličkým láme chléb nebeský, ne-činj dosti toliko literě, nýbrž k duchu a podstatě

zákona prohlédá. Dobřeť mu gest vědomo, že se zewnitřnj toliko skutek zákonem wyměřiti může, ne ale také prawý při tom úmysl a prawá wnitřnj horliwost. Nikdyť se nedomnjwá, žeby ku prospěchu dušj dosti pracował, a gako nágemnjk dokonati kdy mohl aukol swůg. Událo-li se mu z mnohowážné přjčiny na krátký čas odegjti od stáda swého, rychle se opět a s patrnau ochotnostj k němu wracuge. I mimo chrám Páně a weřegné ucty Božj každé nahodilé přjležitosti užjwá, by sladce napemjnal, otcowsky třestal, autrpně těšil, prozřetedlně radil, přjhodně wyučował, anebo pobožně se přimlauwal. Nasleduge apoštola, gešto dj sám o sobě: Wsechněm wsecko gsem učiněn, abych wsecky učinil spaseny. (I. Cor. 9, 22.) Protož djtkám gest strážným andělem, zarmaucenému Samaritánem, powýšenému Janem křtitelem, bjdnému Jakubem, hrjšnému Judau Thaddeášem, pobožnému Janem ewangelistau, wšem pak wesměš a každému zwláště gest žiwým a wěrným wůdcem k žiwotu wěčnému. We všech stránkách auřadu swého hledj wjce činiti, nežli gest přjzně a tuze předepsáno. Neswjrať powinnostj swých w auzké meze, nýbrž činj, což gen může, a sice ne s fari-segskau gakaus twárnostj a powrchnostj, nýbrž z čisté, wraucej lásky, z lásky k Bohu patřjcej, z lásky prozřetedlné, žádnau zlau wášnj nezanjcené, z lásky tiché, mjrné a powolné, kteráž co teplý, znenáhlý děšť užitek přinášj.

b) Zvláště pak pravý, hodný kněz se swatau gakaus báznj a slušnostj oltárnj službu wykonává. Péčlivě hotowj a strogj mysl swau, by swatě působil, což gest swatého, a nebyl z počta těch, gesto s lehčj a roztržitějšj myslj k wykonánj přewelebné oběti přicházegj, nežli nágemnjci ke sprosté práci rukau. Sbjrá mysl swau pobožným modlenjm, prohljda swědomj, a srdečnau ljstostj, abrz, těžkým-li hrjchem z milosti Božj wypadl, i skrze zpověď ge očisťuge, aby se winna neučinil tělem a krwj Páně, a odsauzenj sobě negedl a nepil. (I. Cor. II, 26. 29.) An pak giž u oltáře stogj, na wysosti powolánj swého, by na mjstě neywysšjho kněze, Krista, nebeskému otci na usmjřenj obět podával: postawau, obljčegem, hnutjm a wšjm těla způsobem na gewo dáwá swatý oheň hořcej w nábožném srdci. Geho pak pobožnost nic nemá strogeného a ljčeného, nic nuceného a odporného wnitřnosti duše. S nebeským potěšenjm naň hledj wěřjcj, plesagjce z toho, že w swatyni Páně swatě a práwě angelsky sobě počjná. Tauž swatau slušnostj, týmiž zbožnými city i ostatnj tagemstwj wjry, gmenowitě swátosti, rozdává, a týž i týž tak čistau a wraucj má mysl, že každu chwjli bez swatokrádeže gimi slaužitimůže. Nikdyť gimi neposluhge bez wzbuzenj prawého aumyslu, bez modlitby a bez skraušeného, unjženého srdce. Toto pak swatě zachycenj wnitřnosti dáwá twári a wšj zewnitřnj postawě gehu newymluwnau gakaus ljbeznost a wážnost, což i přjtomné wnitř zachycuge a welmi wzděláwá. Ma-

gjt síce swátosti moc a aučinliwost swau ne z hodnosti posluhugjcjho : nicméně slušné gich rozdáwánj přewelmi k tomu napomáhá, by srdce pohnuta a ku přigetj milosti Ducha swatého připrawena byla. Když prawý kněz w zpovědlnici koná auřad swůg, skrauseně poslauchagj wěřcjcj, ' když ge buď napomjná anebo učj, buď tresce anebo hrozj; wolně prigjmagj lékarstwj spasenj, a welikau oplýwagj útěchau, slyšjce, an prawj: Odpauštěgjt se tobě hřjchowé twogi! (Luc. 7, 48.) Rowně tak slaužj i nemocným a umjragjcjm. Letj k ním gako na peruti andělského milowánj, a kogj ge a potěšuge gasným wzezřenjm, přjwětíwým hlasem, sladkými slowy a přátelským obyčegem. Tatáž posléz swatá bázeň a slušnost i wučowánj gehu wázněgšj a mocněgšj činj. Uwykl zagisté ne lecgakés nechutné plewy, nýbrž gádrnau a rozkošnau potrawu ducha předkládati posluchašům swým, pročez oni s nábožnau túhau a žjzniwostj pospjchagj do chrámu Páně na kázanj gehu, a když mluwj, bystře hledj na rty gegio, a celau myslj poslauchagj, gisti gsauce tjm, že gim pečliwý otec rozdáwá pokrmu nebeského. Hlását pak ne z železné gakés potřeby, ne z bázně trestu, nýbrž proto gediné, aby swědomj, aby powolánj swému učinil dosti, aby nesmrtedlné duše zjskal Bohu a nebi. Nemluwjť tolikěž gako z cizj hlawy a knihy, nýbrž předkládá maudrost, vlastnjm zpytowánjm; vlastnj zkušenostj nabytau. Čjmž se sám ugistil, což wywážil z vlastnjho srdce a žiwota swého, to pak s Ambrosian-

* *

skau wážnostj přednášj, kteréz se mysl posluchatelů nemůže zawřiti a nechce. Duch zagisté milesti, kterýmž gest nadšen, ze srdce teče do mluwy, z mluwy pak w mysl posluchagjcjch se wléwá. O blaze zborům wěřjcjch, o gegichžto wěčné dobré pečugj pastýřowé, plni ducha swatého powolánj swého!

III. Kněz žiw gsa dle smyslu Kristowa a cjr-kwe geho libuge si společenstwj s Bohem skrze zbožné modlitby, a pilen gest ascetických cwičenj.

a) Ráďby žil Bohu toliko, w Bohu a s Bohem. Protož gest modlitba neyrozkošněgšj kochánj mysli geho, a sice ne modlitba lecgakás, nýbrž synowska, pokorná, stálá, rozgjmagjcj a wychodjcj z hluboka srdce. Modlitba geho stálé a důwěrné gest obcowánj s Bohem a ustawičné se ewičenj u wjře w Bohu, w naděgi k Bohu, w lásce Bohu. Takážto pak bohomyslná hnutj srdce, týž i týž wzbuzowána, plodj w něm smysl nebeský, a nebeskau w něm rozněcugj horliwost. Prawý kněz pokládá modlenj negenom za obecny všech lidj dluh, nýbrž za obzwláštnj stránku kněžského powolánj swého, kterážto nikterakž od něho odloučena býti nemůže. Ustawným modlenjm w sobě swatý oheň chowá, a obyčegem swatých kněžj wjce i wjce geg w sobě rozmáhá. Ustawným modlenjm sobě zjskati hledj ducha rady, sjly, maudrosti a uměňj, ducha, gehož w konánj auřadu swého nikdý nemůž býti prázdén. I také za giné modlitbu swau před Bohem wléwá, a Bůh pak potom tjm hogněgi že-

hná duchownj práci geho. Hodný kněz Krístůw, wyznáwage cjrkew za matku swau, tjm samým za prwnj synowský dluh swůg pokládá poslušenstwj, a protož s synowskau také uctiwostj z rukau cjr-kwe přigjmá tu modlicj a wzdělawatedlnau knihu, kterauž ona zákonně předkládá. Z této pak knihy se modlj dle smyslu a wýslovného welenj cjr-kwe bedliwě, pobožně, rozmyslně, wážně a slowo dě-le od slowa; maudře řjká žalmy, a w žalmjch a zpěwch weleslawě Boha, to má w srdci, což usta pronášegj. (S. Aug. ep. 109.)

b) Ale wšak ne modlitbu toliko, nýbrž i giná ascetická cwičenj šlechetný kněz miluge. Na se-beť slyšj slowa apoštola rkaučjho: Napomjnam te-be, abys wzbuzowal milost Božj, kteráž gest w to-bě skrze wzloženj rukau mých. (Tim. 1, 6.) Pro-tož se w gisté časy, uprostraniw sobě, zabjrá sám w sebe, mysl swau shromážďuge, každý záhyb srdce swého prohljdá, a bohomyslným rozgjmá-njm kněžského ducha w sobě obžiwuge. Rozčjtá a wážj w tichém samotenstwj powinnosti auřadu a stawu swého, a protož přepilně hledj na Ježjše Krista, neyčistšj obraz wšj možné ctnosti. Rowně tak nábožný kněz, s welikým ochotenstwjm čjtá pjsma swatá, a w nich, co w rozkošném rági Bo-žjm, se procházj, zbjrage přechutné owoce nebe-ské maudrosti a ctnosti. Čjtá tolikéž s žádostj swatau knihy oswjcených a nad giné lidi pobož-ných spisowatelů, obzwláště žiwoty swatých kněžj, by přjkladem gegich ku pracowánj w auřadu swém.

a ku statnému snášenj těžkostj geho nowého ochotenstwj nabýwal. Rád i také obcuje s pobožnými, herliwými a oswjcenými saukněžjmi, s nimi o wěcech powolánj swého se radj, gegich rozmławánjm se těšj a posiluge, na ně hledj gakožto žiwá zrcadla kněžského žiwota. Sámť sebe napomjná a wzbuzuge, a co kde slyšel neb četl dobrého, to pilně k sobě samému obracj. Posléze sobě objrá zkušeného, maudrého a pobožného zprawce swědomj a důwěrného přjtele duše swé, a začasté se podrobuge kněžskému saudu geho, aby pak, gsa osprawedlněn, čisté ruce a čistau mysl zhůru k Bohu pozdwihowati mohl. U zpowědljka hledá spasitedlné wýstrahy, napomenutja wzbuzenj; swátostnj zpowědi užjwá k zautlenj swědomj swého a k obžiwenj sebe w smyslu nebeském.

IV. Dále kněz, žiw gsa dle smyslu Kristowa a cjrkwě geho, pečliwě wzděláwá rozum swúg, a rozmnožuge nábytek wědomostj swých. Wždy má na mysli wznešené powolánj swé, a že od Boha za učitele wšech ostatnjch lidj gest ustawen. Čemu se, žákem byw we školách theologických, naučil, to pokládá gediné za počátek a základ potřebného uměnj. Tau přjčinau wšecku na to wynakládá péči, aby mjstným a zřjzeným čtenjm, přemýšlenjm, rozmławánjm s umělými, strogenjm kázanj a katechesj, a wáženjm wšeho, což se mu kdy zkusiti dostáwá, w prospěšných známotech den po dni dále kráčel. Wj, že sice prawda křestánská, sama o sobě, nikdý dokonalejšj učiněna býti nemůže,

on ale že prawdy této nikdy dokonale není powědom. Pjij proto, by wznámosti swatého náboženstwí utěšeně prospjwal, a den ode dne plněgi, swětlegi a důkladněgi ge myslj swau pochopowal. Nikdy se nedomnjwá, že dosti gest wtipným a ostromyslným, že dosti má rozumu a vzdělanosti ducha. Za swatau má prawdu, což napsal Jan Zlatoustý: Kněz má býti ze všech neymaudřejšim a na wysost dowtipným a prozřetedlným; má na všechny strany gako tisjce očí mjti, gelikož ne sobě toliko, nýbrž i lidu žjti gest powinen. (S. Chrys. de dignit. Sac. I. 2.) Rozkoš geho gest, čjsti a opět čjsti, vzděláwati se a bez přestánj učiti, aby byl ozdobau stawu a řádu swého, a aby mezi swětskými žádný nebyl rozumněgšj, maudřejšj, vzdělaněgšj geho. I proto se nepřilně uměnjm objrá, poněwadž vzdělanost ducha wůbec srdce ke ctnosti nachyluge a strogj, zahálka ale hřjchů a neprawostj náramně plodnau gest rodičkau.

V. A však kněz, žiw gsa dle smyslu Kristowa a cjrkwě geho, i we všech ostatnjch přjčinách žiwota a stawu swého prawým knězem se býti ukazuje. Nic mu negde nad kněžskau hodnost, a protož se nedáwá k dobrému napomjnati a nutiti, nýbrž dobrowolně se chápá wšeho, cožkoli gest slično a milostno, chwalno a poctiwo.

α) Farnj dům geho všem osadnjkům gest za přjklad kázně, swornosti, pokoge, mjrnosti, čistoty, milowánj práce a pobožnosti. Domácj geho

nikomu negsau k urážce a ku pohoršenj. Nepowoluge přjliš čeládce swé, a nikoli nenj služebnjkem těch, kterjž gemu slaužití magj. Zwláště pak čeledjnům ženského pohlawj, čistým gsa a zdrželiwým, práwa a panstwj nad sebau nepauštj, a wždy má w čerstwé paměti, že obywatel ráge ženau byl z rozkošného bydla swého wyhozen. (S. Hieronym. ad Nepot.) W domě gehu krásný se widj pořádek. Gestit sice prawým otcem čeládky swé, ale žádné zahálky, žádné newěry při nj netrpj, a na chowánj gegj welmi pozorné má oko. Obzwláště má na péči, aby domácj gehu službám Božjm obcowali, křesťanskému wučowánj býwali přjtomni, a ostatnjm lidem za přjkad nepokrytš pobožnosti slaužili. Netoliko chrám Páně, nýbrž i vlastnj dům gehu domem gest modlitby.

b) I w obcowánj swém a w zábawách swých kněz, gakýmby byl, zřegmě ukazuge. I on, člowěkem gsa, wyraženj a odpočinutj po práci potřebuge. An pak powoluge sobě potřebného poobweselenj a občerstwiti chce umdlé moci duše, pamatuge na onq powěděnj Pawlowo: Wsecko smjnm, ale ne wsecko mně přjslušj; wseckoť mám na wůli a w moci, ale ne wsecko wzděláwá. (I. Cor. 10, 23.) Protož by nepohorsil mdlých, i těch utjká obweselenj, kteráž sama o sobě dobrá gsau a bez úhony. Waruge se přjlišné se sprostým lidem čelednosti, a wúbec wšeho, cožby s ugmau bylo welebnosti a wáhy gehu. Mage duše nesmrtdlné Kristu lowiti, nechce lowiti zwěře, a aby nemrhal statku Kri-

stowa a chudých, aby spolu drahého času nemařil, do žádné hry k swému obchacenj se nedává. Tak i mnoho nezawazuje na požjwánj lahodných pokrmů a giných ljhostech, pauze tělesných, anť spanilegšjch radostj, sladkých radostj duchownjch požjwati uwykl. A i když něgakého weselj požjwá, skutkem toho prokazuje, že pánem gest tělesnosti, ne otrokem. Pročež wolán-li druhdy býwá k auřadnj powinnosti, hned s očitým ochotenstwjm odkládá wše, čjmžkoli k wyraženj mysli gest zamstknán. Cizjť se pak towaryšů, pro zlé mrawy swoge zlopowěstných, cizjť se důwěrného obecnstwjs chatrau lidu pro zachowánj potřebné wážnosti swé, obzwlášť se ale cizj ženských osob, by nehynul na cti swé, a ni stjnem a slabým gakýms podobenstwjm tégne nezdrželiwosti prospěšnému aučinkowánj swému nepřekážel. Známoť mu z vlastnjho zkušenj, že ho tytýž tisjc bystrých oěj pozoruge, a že kněz wúbec k přjnsněgšjmu saudu potahowán býwá ode wšech. Protož, by toliko wzdělawatelně a přjkladně s ginými obcowal, pilný má pozor na řeči swé, chowá se neslušných žertů, a i slůwka nepočestného newypaušť z ust swých, dle Bernardowa napomenutj: Šašky toliko w ustech laika gsau šašky, w ustech ale kněze gsau prawé rauhánj. (S. Bernard. Lib. II. de consid. cap. 13.) Obcuge s ginými wljdně, mjrně, zdwořile a nezasmušile, a při tom, dáwá-li se přjležitost, beze wšj kyselosti a pošmaurné přjkrosti napomjná, učj a napravuge. Geho také obcowánj s lidmi školau gest, w kteréž

se sám dobrému přiučuje, a zkušenosti nabývá. Posléze pak i zewnitřnostj swau w společnosti giných wzdělanau mysl dáwá na gewo, a při wšj swé milostné přjwětivosti wázným gest mužem. Každý rád s njm obcuje, ale wšak nikdo u gehu přjtomnosti nic nemluwj a nečinj, čjmžby se srdce, slušnosti čitedlné, uraziti mohlo.

c) Swětských úřednjků a předstawených neurážj a negitřj, nepopuzuge gich na sebe; nýbrž wšemožně s nimi hledj státi w dobrém srozuměnj a přátelstwj, aby mu pak gako k ruce pracowali, a k wygednánj prospěšných wěcj byli pomocni. Ačkoli wšak prokazuge tomu čest, komu čest náležj: (Rom. 13, 7.) nicméně se gim přjlišně nepodkládá obyčegem těch, gešto neznagj wlastnj důstognosti swé, a zapjragj wznešeného auřadu swého. Gestit k nim uctiwým a zdwořilým, proto ale nezapomjná, žeť i oni stogj pod zprávau gehu, a že mu práw swých mužně a srdnatě hágiti náležj. Nenáwidj hrubého a surowého mrawu těch, gešto wše, což swětštj auřadowé činj, potupugj a na zlau stranu wykládagj, u poddaných ge zlehčugj, a we zlé domněnj uwodj. Dobrý duchownj pastýř i o to má péči, aby poddanj mnoho měli důwěrnosti k předloženým swým, wědauce, že i předstawenj magj pána w nebesjch, pána, genž nehledj na osobu. (Ephes. 6, 9.)

d) Kněz, wěrným gsa pastýřem dušj, wšecy wesměs osadnjky opravdowě miluge, tak by řjci mohl s apoštolem: Swědek mi gest Bůh, kterak po

wšech wás taužjm w srdečné lásce Ježjše Krista. (Ephes. 1, 8.) A opět: Kdo z wás trpj, bych gá netrpěl s njm? Kdo se urážj, bych gá se při tom nepálil? (II. Cor. 11, 29.) Má se za dlužnjka wšech, a protož hledj na ělowěka, ne na geho důstogný staw, slawný rod a bohatstwj. Obzwláštnej láskau se ugjmá w dow a sirotkú, chudých a nuzných, bjdných a utišťěných, a každému z nich podle zwláštnej potřeby geho hledj býti přjtelem, rádcem, těšitelem a pomocnjkem. Postaraw se dřjwe o duchownj dobré farnjch osadnjků swých, potom i o ěasné gich dobré se stará, a protož neyspanilegšjm aumyslem za ně se přimlawá, rádcem gim gest, nepřátely mjřj, prospěšná zřizenj wychwaluge, a k domácjmu dobrému hospodárstwj ponauká. Aby gim we wšech kusjch mohl býti prospěšným, hledj sobě u nich láskau zjskati lásku, neauhonným žiwotem wážnost, a ochotným, horliwým pracowá-njm w powolánj swém důwěrnost. Přjbuzné swé miluge sice nad giné, ne ale tak, by farnj osadnjci při tom trpěli. We swé k nim náchylosti neukazuge se býti mužem slabým, kterýž nic odepřjti nemůže. Přjliš-li mnoho od něho žádagj: tedy k sobě a k farnjmu lidu swému slyšj slowa Páně: 'Ti to gsau bratrj mogli, ty gsau sestry mé, ti synowé mogli. (Luc. 8, 21.) Nechce tomu, by se na něg wztáhnauti mohla slowa Kristowa: Kdo miluge otce neb matku wjce nežli mne, nenj mne hoden. (Matth. 10, 37.)

e) Ze všech pak osadníků dokonalému pastýři nejmilejší gsau djtky, kteréž i Pán obzvláště miloval, řka: Nechte maličkých přigjti ke mně, a nebraňte jim toho, nebo gegich gest králowstwj Božj. (Luc. 18, 16.) Gsa pěstunem a vychowatelem všech, obzvláště s mládežj se objrá, gelikož srdce gegj, genž nepravostmi gestě porušeno není, dobrau gest zemj, w kterauž padlé semeno stý užitek přinášj. An do měkké myslj mládeže hluboko wštěpuge bázeň Páně, i budaucjmu pokolenj za dlauhý čas platně prospjwá. Protož ho nižádná těžkost od nawštěwowánj školy nezdržuge, a rád se objrá s těmi, o nichž psáno gest, že andělé gegich w nebesjch wždy hledj na twář nebeského otce. (Matt. 18, 10.) Mělby se za nehodného gména pastýře dušj, kdyby pod gakýmkoli zámyslem od vyučowánj mládeže se odtahowal. Přednášjť pak blahoděgné učenj náboženské tak, by od dětj netoliko pamětj, ale i rozumem a srdcem pochopeno, a pak i skutkem plněno bylo. Předkládá wjru swatau s očitau chutj a radostj, a s přemilau onau prostosrdčnostj, kterauž se i w autlém srdci djtek láska, chuť a milost k náboženstwj wzbuzuge. Aníž pak na pauhém vyučowánj školnjm přestává, nýbrž i mimo školu mládeže pozoruge, toho gsa pilen, aby zlými příklady autlj zárodkowé ctnosti w srdci gegjm žádné zkázy nebrali. Protož ho také welice těšj katechetické vyučowánj w chrámu Páně, a ustawenj ono duchownj a swětské wrchnosti, kteréž

nedělnj katechizace důtkliwě prikazuje, má za stawenj welemaudré a spasitedlné.

f) Prawý kněz Kristůw i také w šťastných a nešťastných přjhodách žiwota swého kněžskau mysl krásně wygewuge. Dostalo-li se mu božským požehnanjm bohatstwj: zůstává pokorným, středním, prostnosti milowným. Těšj ho časny statek gediné proto, že tjm wjce dobroty a lásky giným prokazowati může. Pakli dopuštěnjm Božjm nauzi trpj a nedostatek časných wěcj: předce dobré, klidné, spokogené a wděčné gest myslj, bohatstwj swé w Bohu skládage. Trpěliwě snáej břjmě nedostatku, mage smysl apoštola Pawla, kterýžto napsal sám o sobě: Gát gsem se naučil dosti mjti na tom, což mám. Umjm býti unjženým, a umjm také mjti hognost; wšudy a we wšech wěcech gsem wycwičen; umjm býti nasyceným a lačněti, mjti hognost i nauzi trpěti. Wšeccko mohu w tom, kterýž mne posiluge. (Philip. 4, 11 — 13.) Žádné lákánj štěstj, žádná sláwa a důstognost, žádná rozkoš tělesná ho nemůže přiwěsti k tomu, by i maličko ustaupil od powinnosti swé. Statečnost myslj i tehdaž dáwa na gewo, když wšeliká pronasledowanj naň doskakugj. Gakožto hodný sluha Kristůw wždy gest hotowým, i protiwenstwj snášeti pro sprawedlnost. Dobřeť wj, že nenj učedlnjk nad mistra swého, (Luc. 6, 40.) a celau dušj se držj slow Páně: Blohoslaweni budete, když wám lidé zlořečiti budau a protiwenstwj činiti, a wšeccko zlé pro mne o wás lžiwě mluwiti.

Radugte se, a weselte se, poněwadź odplata waše hogná gest w nebesjch. (Matt. 5, 11. 12.) W pronasledowanj swém tak stálé a nepohnuté gest mysl, tak odewzdaným do wúle Božj, tak pokogného srdce, že i nepřátelé widauce statečnau mysl a hrdinskau ctnost geho, welmi se mu diwiti musj. Prawý, dokonalý kněz té wúbec gest powahy a vlastnosti, že přátelé i nepřátelé toto mu wydati musj přečestné swědectwj: We všem se chowá gako Božj služebnj, (II. Cor. 6, 4.) a duch welebności, sláwy a moci, duch Božj odpočjwá na něm. (I. Petri 4, 14.)

3. O obecné neb liturgické zpowědi,

Přeloženjm Josefa Černého.

Přerozličná ponawrzenj k opravě ustanowenj cjrkwě katolické tworný duch wěku našeho na swětlo wynesl. Některá pošla patrně gen z hlawy nezkušených a přepiatých nowotnjků, kteřj w slepé žádosti po reformowanj všeliké starobylé řády a obyčge cjrkwěj, co něgakau weteš, dospělému člowěčenstwu neužitečnau, zawrhugjce, ge buď zcela zrušiti, anebo aspoň podlé vlastnjho smyslu přetwořiti usilowali; giná pak měla owšem swůg základ w bedliwém uwáženj nyněgých potřeb; wšak gich půwodům, ač o zwelebenj ctnosti upřjmě smeyšlegjcm, nedostáwalo se předce ga-

sného poznánj, gakými prostředky by se žádaučj-
ho cjle dogjti mohlo: a tudyť se stalo, že opatrnj
ředitelowé cjrkewnj, obáwagjce se, aby snad ná-
sledkowé w skutek uwedených ponawrzenj spjše k
zmatku a k pohoršenj, nežli k naprawenj a wzdě-
lánj wěřjčjch neslaužily, raděgi pokud možná staré
cjrkewnj řády zachowati usilowali. Mezi tyto
nowotné náwrhy náležj i onen z strany weřegné
neb obecné zpovědi. —

Giž od dwadceti let, co w německé řjsi tak
nazwané liturgické přigjmánj wečeře Páně na ně-
kterých mjstech se uwedlo, ponawrhlo se také, by
se i obecná zpověď dle obyčege protestantského
u katoljků uwedla, a když se proti tomuto pona-
wrzenj žádný z tamněgšjch ordinariátů neprohlásil,
opowážili se některj pastýřowé o swé ugmě we-
řegnau neb obecnau zpověď w osadách swých u-
wáděti, chtjce tjnto způsobem buď obtjžného gim
bremene se sprostiti, anebo zpověď saukromnau
docela wyhostiti. O takowém pokusu wyprawo-
waly obecné cjrkewnj nowiny roku 1831. w čjsle
183. w gistém něco zatmělém článku z okolj Tri-
erského, a pozděgi se cos podobného přihodilo
nedaleko Tubingu.

Přjběhy tyto podáwagj přjležitost, bychom
toto smělé ponawrzenj ze zřetele katolického uwá-
žili, a obgasnili.

1. Ti, gešto uwedenj obecné zpovědi mjsto
saukromné obmeyšlegj, gsau nepochybně té wjry,
že toto obecné wyznánj swé hřjnosti tak platné a

prospěšné gest, gako gednotliwé udáwánj swých hřjchů, gichž sobě kagjcj člowěk po bedliwém swého swědomj zpytowánj powědom gest; oni se domnjwagj, že rozpomenutj se na lidskau hřjšnost tu samu ljtost nad hřjchy, a totěž předsewzetj k polepšenj žiwota způsobiti může, gakowé působj pečliwé skaumánj tagných skreysj srdce a prohlédnutj gasné celého mrawnjho smeyslenj swého; oni nepochybně se domeyslegj, že kázanj před obecnu zpowědj shromážděné obci držené, w kterémž pastýř duchownj na lidskau hřjšnost, na milost Božj, na zgednané skrze Krista odpustěnj hřjchů poukazuge, k poznánj sebe samého, k ljtosti, k upřímnému aumyslu a k upokogenj swědomj také tolik přispěti může, gako bedliwé přemyslowánj zpowjdagjcjho se a dotazowánj se, přimlawúnj a raděnj zpowědljkowó spogené s swátostným rozhřešenjm. Této wjry, prawjm, gsau nepochybně, kdož zpowěď obecnu podložiti chtěgj mjsto saukromné; an sice, kdyby wjry této nebyli, nepozůstáwal by k omluwě náwrhu gegich leč ten marný zámysl, buď že auřad zpowědlnj weliké obtěžnosti s sebau nese; buď že se obyčegně toliko zběžně a nedokonale odbýwá; a nebo že se gjm weliké a těžké břjmě kagjcjm ukládá. — Než, wšecky tyto wýmluwy neb zámjny, nemohau nikeliwěk toto swátostné ustanowenj zlehčiti, a spjše patrně swědčj proti těm, kterj se gimizastjragj, *prwnjm* zámyslem na gewo dáwagjce swau lenost; *druhým*, swau neschnpnost naprawiti co chybného;

třetím pak neznámost povolání svého, kteréž nemá podkládati hřšňjkům polštářček w nebezpečné dřimotě gegich; nýbrž budití ge má, a w ustawičné bedliwosti zachowati.

2. Wšak i ono prwnj mjnňnj, žeby totiž wyznánj obecné stegné platnosti bylo co saukromné, kteréž gá za neyhlawněgšj důwod tohoto ponawřenj považugi, zakládá se na wjce než gednom omylu náboženském i psychologickém. Hlawnj wšak blud záležj w tom, že oni reformatorowé nerozeznáwagj *hřšňnost* od *hřjchu*, mjsjce gedno s druhým.

Zpovědj obecnau wyznáwá se gediné *hřšňnost* wůbec, nikoliw pak gednotliwj a skutečnj hřjchowé; nebo gak mile kagjcj ze swých gednotliwých, skutečných hřjchů se wyzná, přestáwá geho zpověď býti *obecnau*, a stáwá se *žwláštnj*. Hřšňnost ale nenj staw *žwláštnj* člověka, nýbrž vlastnost *wšeoecnú*, weškerému člověčenstwu přináležegjcj; a práwě proto nenj ona summownjm obsahem hřjchů skutečných, gak se w gednotliwých osobách nacházegj; neb i tento summownj staw hřjchů obgewuge se opět w gednom každém člověku gináče. Obecná pak, a we všech lidech stegná gest hřšňnost, považugeme-li gi gakožto onu wadu, kterauž gedenkaždý člověk w mrawnj swědomosti swé nalezá, a kteráž tudy vlastnestj gest weškerého člověčenstwa. Pocházjt pak djlem z obmezenosti a nedokonalosti obmezených tworů, djlem z onoho nad člověčenstwem wládnaucjho usauzenj, za kterýmž se w něm i dobré toliko od-

porem a zápasem se zlým wywinowati může. Z té přičiny neznamená také hřšnost gen pauze stranu opáčnj dobrého, nýbrž i wadu dobrého w nás, gelikož se i k našim ctnostem přidružuge, zbraňugjc nám, aspoň zde, wyniknauti k onomu ideálu dokonalosti, kterýž se nám w zákoně mrawnjm předkládá. — Hřch naproti tomu nenj toliko pauhá forma, nýbrž wěc, skutečnost, totiž skutečné smýšlenj a čin člowěka směřugjc k něgakému určitému záměru; protož w této swé určitosti nenj hřch nic obecného a stegného, nýbrž něco zvlášt-njho, an se w každém člowěku rozličně gewj: to gest, geden hřešj w tom, druhý w onom, a byt i dvě osoby tentýž *hřch* na pohled zpáchaly, tedy nic méně z ohledu ostatnjch přjpadnostj na powahu činů wyplýwagjcjch nenj předce ten samý u obau. Hřch gest wsudy přjmy odpor proti něgakému *určitému* dobru, určité ctnosti, wymezugjcj gi w člowěku práwě tak, gakož on ode ctnosti wymezen býwá; následowně gest hřch něco určitého, osobnjho, individuálnjho.

3. Přegděme nynj od tohoto rozeznánj mezi hřšnostj a hřchem k wyznánj samému. Gestiw owšem dwogj wyznánj, gedno *hřšnosti*, druhé *hřchů skutečných*, wšak obogj podstatně se děl j wzhledem obsahu, aumyslu i aučinku; protož gedno za druhé nikoliw státi nemůže. Wyznánj hřšnosti gakožto wšem lidem obecně, pro wšecky ustanoweno gest. Skrze toto wyznánj proslowugeme předně *prawdu*, dle apoštola: *Djme-li, že hřj-*

chu nemáme, sami se svodíme, a pravdy w nás není. (1. Jan 1, 8.) Za druhé dokazujeme njm pokoru, že se nepokládáme za dokonalejší, než w prawdě gsme, dle druhé výpovědi w verši 9. *Pakli budeme wyznáwati hřjchy své, wěrnýť gest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hřjchy naše, a očistil nás od wszeliké nepravosti.* Žeť pak ale w tomto textu řeč gest o hřjšnosti obecné, nacházegjcy se i w těch, kterj ospravedlnění gsau, dokazuje gak werš 10., kdež se patně o stawu předešlém gedná, tak i II. Kap. 1., kdež tentýž apoštol prawj: Synáčkowé mogli, totoť wám pjsi, abyste nehřšili. Protož také ono opuštění a očištění ode wšj nepravosti, kteréž se to-muto wyznánj za aučinek přičjtá, nemůže býti, leč ono poznenáhlé očištění, skrze kteréž, pokračugjce s milostj Božj w dobrém, hřjšnost wjce a wjce w sobě oslabujeme a rušjme, wyhladiti gi však do čista, aspoň w životě wezdegšjm, nám nemožno. — Než, docela ginák to znj z ohledu na hřjchy skutečné a osobnj staw hřjšnjka. — Mámeť sice i pro tento způsob hřjchů wyznánj — a w přjtomném pogednánj se ukáže, gak potřebné a nenahraditelné gest toto gednotliwé wyznánj, — však ono weřegné neb obecné gest prostředek k něčemu vzdáleněšjmu, samo o sobě nepůsobj gestě odpuštění hřjchů, ani očištění ode wšj nepravosti, a na tento staw nemohau se potáhnauti ona nadřečená slowa apoštolowa; nýbrž o něm platj giné výpovědi pjsma sw.: Čiňte pokánj, změňte život swůg,

* *

(Mat. III, 2. IV, 17.) a zplnomocněnj apoštolů : Kterýmž odpustjte hřjchy, odpauštěgjt se gim, a kterýmž zadržjte, zadržáni gsau; (Jan XX, 23.) gakož i wzbuzenj gednoho každého k témuž wyznánj : Wyznáweytež se tedy gedni druhým z hřjchů swých. (Jak. V, 16.) — Toto pak dwogj wyznánj, totiž hřjšnosti obecné a hřjchů gednotliwých od každého osobně zpáchaných takto se rozeznáwá. Ono prwnj děge se gediné Bohu, magjc za *aučel*: uznáwánj a gewenj citu swé nedokonalosti a cwičenj se w pokoře; aučinek pak obecného wyznánj gest wzbuzenj k ustawičné bdělosti nad sebau, a k tauženj po wyššj dokonalosti. Toto ale druhé neb gednotliwé wyznánj děge se sice také Bohu, wšak ne gemu gedinému, nýbrž spolu také lidem, zwláště pak těm, kterj před ginými známostj cest k spásenj wedaucjch gsauce opatření, hřjšnjku radau, naučenjm a pomocj přispěti mohau; kterj od cjr-kwe, gakožto společnosti wěřjcjch uloženu magj péči a zpráwu swědomj, od Krista pak mocj powolánj stegného s apoštolj k odpauštěnj i zadržowánj splnomocněni gsauce, schopnost i powinnost magj hřjšnjky králowstwj Božjmu zjskati a nawrátiti. Wšak zjskánj to a nawracowánj hřjšnjků wykonáwánjm auřadu zpowědlnjho gest gen vzdáleněgšj aučinek gednotliwého wyznánj, neb saukromné zpowědi.

4. Z tohoto nynj předloženého rozdjlů mezi obecnau a saukromnau zpowědj gasně wyswitá, že gedna za druhau nikoliwěk nemůže státi, ani gedna

druhau nahražena býti, což proto již nemožno, poněwadž se w nich dwa rozdjlnj dušewnj stawowé progewugj, z nichžto geden každý swým vlastnjm způsobem se wygádruge, a protož geg také w zřizenj cjrkewnjm, zewrub přiměřeném přirozenj lidskému, wždy zachowati musj. Tjmtó tedy gsme našli anthropologický důwod tohoto zřizenj cjrke katolické, kterážto mimo obecné wyznánj lidské hřjnosti také gednotliwé wyznánj hřjchů za potřebné uznáwá a welj. Wyznánj obecné ukládá cjrke wšem lidem; poněwadž geden každý člowěk i při swém neyupřjměgšjm tauženj po dokonalosti předce člowěkem zůstáwá; wyznánj pak saukromné nepřikazuge wšem, nýbrž genom těm, w nichž bohuljbezné smeyšlenj podstatně gest zrušeno, gichž wůle magjc směrowati k zákonu swatosti a sprawedlnosti, w gednom neb wjce přikázanjch se mu protiwj; nebo ať s katechismem mluwj, kteří se w stawu smrtedlných hřjchů nacházegj. Potřebnost ale téhož saukromného wyznánj nenj gediné založena na tom, že přirozenosti lidské přiměřené gest; nýbrž ono se zakládá také w positivnjm neb zgeweném ustanowenj a rozkazu Kristowě, přináležjc k celku oněch spasitedlných nařzenj, wedlé kterých wykonáwati se má w cjrkwí tento auřad rozhřešowánj dle wůle geho. Odcloniwše nynj blud psychologický, na němž se onen pokus k uwedenj zpowědi obecné mjsto saukromné zakládá, uwažme geg také gestě ze zřetele Kristowa zgewenj.

5. Nikdo zagisté pochybowati nebude, že pastýř duchownj mimo jiné powinnosti zvláště také i ten důležitý záwazek má, hřšňjky k pokánj wzbuzowati, ge obraceti, gim w snaženj gegich k polepšenj napomáhati. Powinnost ta přislušj zagisté k neypředněgšjm powinnostem duchownjho powolánj; neb kázanj sw. ewangeliúm začalo se se wzbuzowánjm k pokánj. (Mat. IV, 17. Mar. I, 14. 15., Luk. V, 22.) Kristus se sám na mnoha mjstech prohlásil, že wyslán gest, aby wolal hřšňjkú ku pokánj. (Luk. V, 32. XIX, 10. Mark. II, 17.) Giž ale nic tak zvláštňj aneb individuálnj powahy do sebe nemá, gako lidské náklonnosti a náružiwosti, gako vycházegjcy z nich zlé wýstupky; pročez nic nenj tak osobnjho a zvláštňjho gako skutečňj hřjchowé člowěka, následowně nic také tak zvláštňjho a osobnjho gednánj nepohledáwá, gako napravowánj hřšňjka. Zawázán-li tedy pastýř duchownj, by k obrácenj wzbuzowal, polepšené po prawé cestě wodil, w snaženj gegich gim přispjwal, a má-li powinnosti této s prospěchem zadost učiniti, gest mu newyhnutedlně potřebj, by osobnj a gednotliwý staw hřšňjka seznal, a podle téhož také s njm nakládal. Můžet owšem pastýř duchownj po rozličňjch cestách známosti takowé dogjti, u p. vlastnjm skaumánjm řečj a skutků geho, anebo weřegnau powěstj, dotazowánjm se hodnowěrných osob; wšak neykratsj, neybezpečněgšj, a pro duchownjho méně nepřjgemněgšj cesta gest zagisté dobrowolné wyznánj hřšňjka samého,

když sám w auplné důvěrnosti duchownjmu pastýři se wygewj, w upřjmném aumyslu, že rady a naučenj geho k polepšenj swému chce nasledowati, by hoden učiněn byl z ust geho, gakožto splnomocněnce Božjho slyšeti ta slowa: Odpauště-gj se tobě hřichowé twogi. (Mat. IX, 3. Luk. XV, 20.) W tomto pak záležj saukromná zpověď naše. Ona tedy stogj w nerozdjlném spogenj s záměrem wyslanstwj Kristowa, s wýpowědmi swatého ewan-gelium, a zgewenau neb positivnj powinnostj du-chownjho pastýře, genuž gen tjnto gediným pro-středkem možno gest prospěšně na naprawenj blau-djčjch pracowati. Takto stáwala zpověď wždy w katolické cjrkwj a stogj až podnes we wjře lidu, kterýž kdy mu koliw swědomj geho trapné wý-čitky činj, wnitřnjm citem puzen býwá, pokoge swému srdci wedlé zasljbenj Kristowa w rozumném a aučiniwém užjwánj tohoto spasitedlného prostředku hledati. Tauženj tedy hřjšné duše s Bohem opět w mjr wegjti, rozkaz a zámluwa Kristowa, genž kagjcjm odpuštěnj slibuge, nedůwěra hřjšnjka k sobě samému a důwěrnost k tomu, genuž, gako posluhowánj giných spasitedlných prostředků, tak i tohoto swěřeno gest, — též wnitřnj důslednost (consequentia) těchto gednotliwých prawd, gakož i wnitřnj spogenj těchto prawd wespolek — vše-cko toto bylo samo o sobě giž dostatečno pohnauti gak hřjšnjky, by podrobnému wyznánj hřjchů se podwolili, tak i kněžj, by k slyšenj téhož wyznánj se propůgčili. Kdyby wěřcjc této důwodnosti a

wnitřnjho spogenj těchto věcj nebyli cjtili, nebylo by kněžjm ani možno bylo takowé obtjžné wyznánj gednotliwých hřjchů wěřjcjm ukládati, aniž by se kdy byli wěřjcj tomu podrobili; nebo bez onoho citu, bez uznánj nadřečených prawd gest zpowěď saukromná gisté welmi těžké břjmě; kde se ale nacházj gasné poznánj, anebo alespoň cit důwodnosti, tu sobě sám sebau cestu klestj, a tjmto způsobem dá se půwod gednotliwého wyznánj z něho samého wyswětliti, aniž pak potřebj máme geg z toho neb onoho textu wywoditi. Gak mnohé spawitedlné zřjzenj uzpůsobilo se a stanovilo w žiwotnjm rozwinutj křesťanstwa, gehož počátek w nižádném gednotliwém textu pjsma poukázati se nedá. Wšecy prwotnj počátky vycházegj přjmo ze žiwota, z všeobecné čilosti duchů, pozděgi pak když se giž rozwily, když giž upewněny gsau, bére ge lidský rozum w uwáženj, snažj se gegich počátků z gednotliwostj se dopátrati, při čemž welmi často w nebezpečenstwj ubjhá s prawdau se minauti. Ostatně bylo by welmi snadno, co tuto prawjm, mnohými přjklady dotwrditi, však u wěci tak patrné dosti budiž na gednom. Kázanj gest we všech křesťanských cjrkwjch podstatná částka weřegných služeb božjch; geho forma, i geho obsah gest, co do podstaty, wšudy stegný, a wšickni gsau přeswědčeni o geho potřebnosti, gakož i o powinnosti ge slyšeti a dle něho se zprawowati. Rád bych ale widěl onen text pjsma swatého, z něhož by se onen záwazek k drženj a k poslauchánj kázanj takowým

způsobem provedl dal, by w něm gedem každý gasmě a určitě nařzenj Kristowo w tomto ohledu spatrowati mohl. W pjsmě swatém nacházjme o tom gen dvě udalosti, totiž, že Kristus sám k spasenj lidskému swé učenj hlásal, a že ge také apoštolům swým hlásati rozkázal. Však ale *kdy, kde, gak často*, a *gak* by se to státi mělo, o tom nenacházjme žádného wýslovného nařzenj; mámeť ale geho vlastnj příklad před očima, a na základu oněch dwau udalostj a vlastnjho příkladu Kristowa, gakož za uwáženjm křesťanských potřeb uwedeno gest kázanj giž w prwnjch stoletjch, a gakožto zřizenj Kristowo až do dnešnjho dne se zachowalo, aniž kdy komu připadlo o geho biblickém založenj pochybowati, anebo pro vlastnj pohodlj, anebo že sobě ho wlažnj křesťané málo wšjmagj, něčjm giným lehčegšjm ge nahraditi.

6. Totěž dá se cele také na biblické založenj saukromné zpowědi obrátiti, a o nj poukázati. Z strany této nemáme též nežli dvě udalosti wzhledem na Krista: prwnj, co on sám pro obrácenj a naprawenj hřšnjků činil, a druhá, co swým apoštolům w této věci prikázal. Tato poslednj obsažena gest we swrchu dotčených mjstech (Luk. XXIV, 47. Jan XX, 21 — 23.) a nabýwá swětla k prawému wýkladu z gednánj Kristowa. Gá toto poslednj dříwe uwážjm. Od času reformacj panuge u protestantů to mjněnj, že všecko, co Kristus sám pro obrácenj a polepšenj hřšnjků učinil, gediné w tom záležj, že zwěstowal lidem lásku Božj, geho otcowské s hřšnjky showjwánj, geho milosrdenstwj

w přigjmánj kagjcjch, mimo to že ge swým učejm k proměněnj žiwota zbužował, dokonánj pak tohoto polepšenj že zůstawił moci swého slowa, konečně že k potvrzenj všeho toho za hřjšnjky a hřjchy swěta smrt podstaupil, nynj pak na prawici Otce za ně oroduge. Gsaut to owšem samé biblické prawdy, a za tau přjčinau ge také cjrkew katolická pewně držela, a až podnes držj. Pakli ale protestanti odtud uůwod berau proti saukromné zpovědi, vyhlašugjce gi za zřjzenj neužitečné a pjsem neutwrzené: tedy dáwagj tjm na gewo neznamost giných, též biblických udalostj, kteréž ke zdůwodněnj neb k doljčenj zpovědi slaužj; při čemž mi welmi podiwno gest, že gich až dosawáde žádný katolický dogmatik k hágenj zpovědi nepožil. — Kristus totiž nezweštwal gen obecné *odpuštěnj hřjchů*, nýbrž on také všemožně hleděl hřjšnjky skutečně obraceti a napravowati. Toto pak nečinil gen w něgakém kázanj o obecných mrawných prawdách, w kázanj pro weškeré shromážděnj, nýbrž on také osobně s hřjšnjky obcowal, hledal přjležitosti s nimi saukromně rozmlauwati, dotýkal se srdce gegich, dáwal jim zvláštjnjm potřebám gegich přiměrené naučenj, slowem pracowal *gednotliwě* na obráčenj hřjšnjků. Takowémuto osobnjmu napravowanj wěnowal Kristus znamenitau částku weřegného žiwota swého, a tudy zanjmá wyprawowanj těchto gednotliwých přjběhů mnoho kapitol w swatém ewangelium. Dočjtámeš se tu, gak prozřetedlně Kristus při každém shledá-

nj se s hřšňjký všeliké příležitosti použil, by ge k poznánj sebe samých, k wyznánj swých hřjchů, k lepšjmu smeyslenj přiwedl, gako Samaritánku u studnice. (Jan IV, 7 — 27.) Gak pečliwě sám hřj-šňjků wyhledáwal, s nimi stolowal, byw buďto od nich pozwán, aneb sám z téhož aumyslu ge nawště-wowaw; gako widjme u Matauše a Zacheusa. (Mat. IX, 9 — 17. Luk. XIX, 1 — 10.) Gsa slechetného aumyslu sobě powědom, wyvrátil wšecky zlostné wýčítky a pomluwy swých nepřátel, (Luk. XV, 2. Mat. XI, 16.) ano i činěné sobě pomluwy obrátil k naprawenj těch samých, kterj mu ge činili. (Luk. VII, 36 — 50.) On přinutil pokrytce we zlém zaryté a nenaprawitedlné, předkládage gim zrcad-
 lo gegich činů, že ženu padlau sice, však k po-
 wstánj hotowau, na swobodu propustili. (Jan VIII, 3 — 11.) Konečně i zázračné uzdrawowánj obracel na duchownj uzdrawenj hřjšňjků, otwjrage slepým oko tělesné, otewřel mu také oko dušewnj; — nawracuge hluchým sluch zewnitřnj, také wnitřnj k slyšenj slowa Božjho mu nawrátil, a každého uzdraweného potěšil těmito slowy: *Odpuštěgj se tobě hřjchowé twogi.* Tak hogně nacházjme w žiwotě Kristowě příkladů, z nichžto se patrně přesvědčiti můžeme, že Kristus nehlásal gen wůbec prawdy způsobné k obrácenj hřjšňjků, nýbrž že se o naprawenj *gednotliwých hřjšňjků* wynasnažowal. Ewangelisté wyprawugj nám gen některé přjběhy obšjrněgi, z wětšj částky gest gednánj Kristowo toliko powrchně nastjněno; ale wesměs wystawugj nám o gednánj geho s hřjšňj-

ky takowý historický obraz, z kteréhož patrno, že opravdowě a skutečně naplnil slowo swé, že gest přišel *hřjšnjků hledat a spasit*, gesto wynaložiw wešken žiwot swůg na gegich obrácenj, geg posléze také pro ně obětowal.

Z těchto nynj předložených udalostj vyplýwaj nasledugjcj, wedlé mého zdánj, auplně důwodné závěrky :

Prwnj. Příklad Kristůw, způsob geho vlastnjho gednánj gest nám tak dobře předpisem neb prawidlem, gako pauhé slowo geho. Tomu nikdo neodpjrá, poněwadž to ke zwláštňm přednostem křesťanstwj přináležj, že zakladatel geho nebyl toliko učitel w slowjch, gakowých kromě něho mnoho powstalo, nýbrž on nám i w tom, co učiti ráčil, i příkladem a zrcadlem býti chtěl. — Toto se zagisté z ohledu našeho osobnjho mrawnjho gednánj *zwlášť* připaušťj a uznáwá: totěž se ale pro důslednost také ohledem na weřejné a auřadnj gednánj Kristowo připustiti musj; neb i w tomto — auře dnjm — ohledu negen slōwa a rozkazy geho, nýbrž i geho příklad a vlastnj gednánj musegj za příklad slaužiti všechněm, kteréžkoliw Kristus tjmže weřejným auřadem a důstogenstwjw wyslal, gakýmž on sám od Otce swého wyslán byl. On také w prawdě poukázal apoštolů swých na příklad swůg gakožto na předpis a prawidlo, dle něhož se řjditi magj. (Jan XIII, 15 — XV, 45.)

Druhý zúwěrek. Příklad Kristůw, gako on negen pokánj a odpušťenj hřjchů zwěstowal, ale

hřšňsky skutečně obracel, a k témuž cjlí osobně s nimi obcowal, musel býti pravidlem prwotně geho apoštolům, kterak se oni w témž auřadě zachowati magj; zvláště pak byl přjklad Kristůw takořka kljčem k dokonalému gak srozuměnj, tak i wykonáwanj rozkazu geho, který gim dal, (u sw. Luk. XXIV; Jana XX, 21 — 23.) kterýžto rozkaz gako druhý důwod gsem položil k doljčenj toho, co se dle wůle Kristowy k naprawenj hřšňjků státi má, při čemž Kristus s oněmi slowy: *Gakož mne poslal Otec, tak i já posílám wás*, tak dobře na swůg přjklad, gako na swé plnomocenstwj poukazuje.

Záwěrek třetj. Tento přjklad Kristůw, co totiž *On* k obrácenj gednotliwých hřšňjků činil, musel býti předpisem neb pravidlem gak pro weškerau cjrkew, tak i pro každého pastýře duchownjho zvlášť; nebo ustanowenj Kristowa magj w cjrkwí ustawičně trwati, a kněžj vlastně powoláni gsau k tomu, by ge w skutek uwáděli. Což že se wždy w katolické cjrkwí takto uznávalo a drželo, doswědčugj cjrkewnj létopisowé.

7. Přjběhowé apoštolštj wykazugj sice welmi málo o tom, an gen obecné zpráwy nám o apoštoljch podáwagj, to pak geště ne o wšech, nýbrž gen o některých; gegich listowé obsahugj také gen pauhá naučenj a welmi málo děgů. Že pak ale giž apoštolé obsah powolánj swého auplně postjhlí a gemu wyrozuměli, že gim negenom gest uloženo obecné pokánj kázati; nýbrž že péči mjtí magj o

gednotliwé hrjšnjky, aby k naprawenj žiwota ge přiwedli, wyswjta djlem z těchto od nich nám pozústawených spisů, (I. Kor. V, 4.5. II. Kor. II, 5 — 11. I. Tim. I. Cf. II. Tes. III, 6. II. Tim. III, 5. Tit. III, 10.) djlem se to poznává z kagičné kázně, o kteréž giž prwotnj cjrkewnj spisowatelé co o něgake wúbec známé wěci se zmjňugj, gegjhožto počátku ale nikde dopátrati se nelze, a tudy rowně gako giná ustanowenj we tmách wěku apoštolského zastřena gest. Cjl a konec této kagičné kázně nebyl zagisté žádný giný, než osobnj polepšenj hrjšnjků, zwláště pak oněch, gimíž pokog s Bohem i s lidmi weřegně zrušen byl; prostředkové pak, kterých cjrkew ktomuto cjli užjwala, záleželi w bedliwém dohlédánj na ně a nakládánj s nimi wedlé potřeb gegich; neboť gim cjrkew takowé za pokánj skutky ukládala, kteréž w nich ducha kagicnosti zbuditi a gegich opravdowé polepšenj osvědčiti mohli. Prwnj a neyhlawněgšj mezi těmito kagičnými skutky bylo obžalowánj sebe samého, nebo wyznánj swých hrjchů, ne však toliko obecné, nýbrž určité, a sice wedlé ducha prwotnjho wěku, weřegně před celau obcj skládané. Duši opravdowě kagjcj gest wyznánj hrjchů něco přirozeného a takměř nutného, anaž tjm těžkého břemene, kteréž swědomj gegj tlačj, se sebe odwaluge; pokorau pak, w kteréž wyznánj toto skládá, oškliwost hrjchů na gewo dáwá, a tudy se tjm wšjm odpuštěnj hodnau býti dokazuge. Pro cjrkew samu bylo takowé wyznánj newyhnutelně potřebné, gednak, aby hrjšnjky w

středu swém mohla poznati, a tudy wedlé prowi-
něnj na naprawenj gich prospěšně pracowati, ge-
dnak, by s onau přjsnu káznj, kteréž z ohledu
mrawů ostřjhala, na uzdě držela. lehkomyšlné a upe-
wnila wrtkawé. — W tomto spogenj zakládá se po-
čátek saukromného wyznánj hřjchů, w spogenj
totiž s *powinnostj cjrkwě*, kteréž dle příkladu
Kristowa na obráčenj blaudjcjch pracowati má, což
se ale nigak státi nemůže, leč dokonalau zná-
mostj osobnjho smeyšlenj hřjšnjkowa; druhé, za-
kládá se počátek gegj w přirozené powaze oprav-
dowé kagicnosti, progewugjcj se tjmto způsobem.
Cokoliw dle tohoto spogenj w kagicčné káznj podsta-
ného gest, w tom zůstává ona nezměnitelna; po-
něwadž ale osobnj naprawowánj hřjšnjků hlawnjm
aučelem gest, tato pak osobnj powaha podlé wěků,
mjst a národů rozličná a mnohotwárná gest, tudž se
stalo, že tato kagicčná kázeň ne wždy stegným zpūso-
bem se wykonáwala. Když totiž lidé postupem času
weřegnému wyznánj se podwoliti za obtjžné sobě po-
kládali, stala se z weřegné zpowědi tagná a sau-
kromná; kagicčná kázeň, nebo prostředky, kterýmiž
cjrkwě polepšenj hřjšnjků docjliti hleděla, stala se
během časů netoliko mnohem mjrněgšj, nýbrž byla
wedlé obecných udalostj docela změněna, gelikož
ani osoby, kteréž we gménu cjrkwě kagicčný auřad
zastáwaly, nezůstaly ty samy; neb z počátku we-
dli tuto zpráwu gen biskupowé, napotom ale, když
se weliké diocesy na mnohé zwláštnj kraginské
obce rozpadly, wznesli gsau auřad kagicčný na fa-

ráře, konečně i na jiné kněžj, a kde osad nebylo, na řeholnjky. Ale při všj této rozličnosti we věcech nepodstatných trwala cjrkew wždy w stegném přesvědčenj, že powinnost gegj gest wedlé *přjказu i přjkladu* Kristowa na obrácenj hřjšnjků gednotliwě a zwlášťe pracowati, a že k tomu wyznánj gednotliwého newyhnutedlně potřebj; a za tau-to přjčinau přikazowala cjrkew přjsného a opětného tohoto wyznánj i tenkrát, když giž prwotnj přjsná kázeň přestala. Tak u přjkladu nacházjme w kanonech na sněmu Turském (Tours) 813., Pařjžském 829., Mohučském 847., Wormském 868., a konečně Lateranském 1215., že cjrkew wáhawým hřjšnjkům powinnost gegich swědomj, kněžjm pak powinnost gegich auřadu na pamět uwádj. I sami reformátoři wěku šestnáctého upustili toliko od přjsnosti zpowědljho ustanowenj, wšak potřebu *zwlášťnjho neb osobnjho působenj* na obrácenj hřjšnjka i poznáwali i připaušťeli. Za tau přjčinau podržel zwlášťe Luther saukromnau zpowěď, kteráž w Sasjch a w mnohých giných kraginách dlauho gešťe pozústáwala, a gešťe až dosawáde, ač sobě protestanti wšecko co neypohodlněgi zřjdili, zachowáwá se na některých mjstech ten obyčeg osobně se přihlašowati, a horliwý pastýř může i toho, ačkoliw ne způsobem katolickým prospěšně použití k zbuzenj a naprawenj dušj. Takť wšecko, co w přirozenosti věci a w potřebě dušewnj základ swůg má, i w rozporu mjněnj samo sebau práwa swého se dowoláwá.

8. Mimo to, co jsme až potud o saukromné zpovědi ze zřetelē cjrkewnjho ponawrhli, uwážiwše gegj potřebnost k naprawenj hr̄šnjků, gsaut̄ geštē ginj užitkowé k wedenj zpráwy pastýrské ze saukromné zpovědi vyplýwagjcj, kterj neménē uwáženj našeho zasluhugj.

Má-li duchownj pastýř s prospěchem auřad swúg wěsti, dwau wěcj mu zwlášť potřebj, z nichž se gedna u něho samého, druhá u geho osady pohledává. Prwnj gest *známost lidu* wúbec, i zwlášť toho, kterýž se pod geho zpráwau nacházej. Potřebj mu ale známosti lidj ne takowé, gakěž nabýwáme we školách, aneb z knih o Anthropologii a Psychologii gednagjcjch, nýbrž gakěž z žiwotného obcowánj docházjme; neb gen při takowé známosti lidu bude moci pastýř uměnj w studiich theologických nabytých wedlé okolnosti času, mjsta a osob prospěšně užjwati a wynakládati. Žádná wsak cesta newede geg k této známosti tak bezpečně, gako saukromná zpověď. Knihy nám ukazugj gen podoby, gen stjny lidské — umbras hominum; — wlastnj pak pozorovánj nemůž se leč k zewnitřnjm činům wztahowati; zpráwy od giných, gak omylné a stranné býwagj, a gak často činy i aumysly člowěka přetwořugj! Pakli ale člowěk sám negen swé činy, nýbrž i wnitřnj smeyšlenj druhému wygewj, gsa wlastnjm swědomj m k tomu puzen, a wěrau, že Bohem k tomu gest zawázán; dáwá-li tjm samým druhému práwo každého potřebného wyswětlenj požádati: tedy to zagisté

neybezpečnějšj cesta k pravému poznánj, pokudž gaké mezi lidmi možné gest. Zgewj-li se konečně negenom geden neb druhý, nýbrž všickni audewé osady tjmto způsobem swému vlastnjmu pastýři, tedy může, pakli dbá, zewrubné a gednotliwé známosti osadnjků swých dogjtí. Takowý prospěch přinášj saukromná zpověď pastýři duchownjmu!

Druhá wýmjnka k prospěšné aučinnosti pastýře duchownjho gest *důwěrnost* swěřených owcj. Potřebnost této důwěry sama sebau do očí padá; neb poněwadž se duchownj zpráwce u wěškerém auřadě w oboru duchownjm, a w mezech mrawnj zwolnosti neb swobodné wúle pohybuge, a čehokoliw docjliti žádá, nemůže gako swětský auředlnjk nucenjm dobýwati; nýbrž wšeccko ze swobodné wúle swěřenců swých wyluzowati musj: tedy potřebj gest z gich strany dobrého mjněnj o něm, gakož i ochotnosti zpráwě a wedenj geho se podrobíti; slowem potřebj mu *důwěry*. Tato pak důwěrnost zjská se neyprwé osobnj cenau: rozmnožuge se a upewňuje tjm, když duchownj pastýř mnohonásobnjch důkazů wydává swé schopnosti, geho pak osadnjci swé poslušnosti. Toto wšeccko cwičenjm se zdokonaluge. Mezi těmito důkazy a přjležitostmi k takowémuto cwičenj zasluhuge zagiště zpověď saukromná neypřednějšjho mjsta; nebo což gest medle člowěku dražšjho a tagemnějšjho nad geho srdce a swědomj? Komuž toto otwjrá, komu w ně nahlédnauti dáwá, koho w těchto tagemstwjch za saudce a rádce wolj: před tjmž ne-

bude zagisté ničeho skrýwati, tomuž se i w ostatnjch důležitostech rád podrobj. Může-li tedy sobě lepšj příležitosti žádati duchownj pastýř, kterýž auřadu swého náležitě schopen gest, k zgednánj a upewněnj důwěrnosti? To působj saukromná zpověď, — pakli se dle ducha náboženstwj Kristowa náležitě wykonáwá.

Kromě toho přinášj geště dwogj znamenitý užitek, a sice opět geden duchownjmu, geden geho swěřeným. Kdo se úřadem i důwěrau widj býti zwolena za wůdce swědomj, za tagného saudce zewnitřnjch mrawů a wnitřnjho smeyslenj; kdo tento swatý auřad náležitě a prospěšně zastáwati žádá, tenť w tom zagisté welmi mocný podnět nalezne *k přjsnosti a bedliwosti na sebe samého*. Nebo gakým čelem smělby kárati giné z téhož, co sám činj; giným za škodné a záhubné předkládati, z čehož si on sám nic nedělá; kterak giným radiťi a schwalowati, co sám opaustj a zanedbáwá? Každá domluwa, každé napomenutj we zpovědi, gest neyprwé domluwa a napomenutj sobě samému, wedlé něhož on sám prwé žiw býti má, nechce-li před sebau samým a před owcemi swými zahanben býti. Z ohledu kázanj gestiť sice totěž, předce však ne w též mjře; neb zde záležj to na geho wůli, o čemž mluwiti aneb mlčeti chce; však we zpovědlnici zawázán gest gednati o tom, co se mu od giných předložj, a zdetť, obzwláště we welikých osadách, wšecko k saudu geho přicházj. Pročež má-li duchownj pastýř auřad zpovědlnj wěrně,

* *

prospěšně, bez zahanbenj sebe samého zastáwati, potřebj gest, by sám přjkladným a nábožným žiwotem swjtil; pakli se ale auřad zpovědlnj zanedbá, odpadne spolu i mocná podpora mravnosti u duchownjho samého. Hinc illæ lacrimæ. Podobný užitek přinásj saukromná zpověď obci samé a gendnotliwým audům. Nebo swatý záwazek, kterýž se gim ukládá, wyznáwati se totiž z tagných hřjchů; stud, kterýž s tjmto wyznánjm spogen býwá; napomenutj a naučenj, kteréž přigmauti musj, ona nepřjgemnost, když se w zanedbaném polepšenj rozhřešenj buď odkládá neb odepjrá: všecker to musj zagisté mocným podnětem býti k polepšenj žiwota.

Owšemť, že tyto mrawnj pohnůtky, kteréž w nynj gmenowaných citech záležj, gen k třjďe důwodů odstrašugjcjch patřj, gichžto cena nižsj a podržzená gest; při tom nicméně věčnau zůstane prawdau, že počátkem ctnosti gest bázeň neprawosti, a bez této bázně nedocházj člověk nikdy k milowanj ctnosti. Kdož tedy za možné pokládá wšjtpiti dobré bez bázně zlého, zagisté hrubau neznamost přirozenosti lidské wyzrazuge. Mimo to tázati se můžeme za našich dnů, kdež zpověď u mnohých w lehkost uwedena, anebo welice zanedbáwána býwá, an asi ode čtyřidceti let gen tak nazwaný mrawnj system se welebj, tázati, prawjm, se můžeme, gak asi daleko pokročilo člověčenstwo w malých i welikých towaryštwech z ohledu mravnosti a šlechetnosti? Gak daleko pokročilo pod-

porováno nesčíslnými zákony, policegnými auředlnjky, káznícemi a žaláři? Nač a proč pak se tyto práwě za našich dnů tak hogně wšudy zakládaj a množj? Dále, odkud ona stjžnost, že w okrese stawů wyššjch tak wzácná gest srdečná upřjmnost, a co se sljčného w mrawech nalezá, že wjce w zewnitrnj slušnosti nežli w náboženských aumyslech základ swůg má? Má-li se státi oprawa we welkém, počjti se musj w malém; wšeliké zlepšenj pospolitosti začjti se musj s naprawowánjm osob gednotliwých; k naprawenj pak osob gednotliwých směruge zpověď saukromná; s nj stogj i padá neyprospěšněgšj prostředek k ušlechtěnj člowěčenstwa.

Konečně nabýwá pastýř duchownj w auředě zpovědlnjm mnohonásobných wědomostj, gichž by we swých ostatnjch powinnostech nikterak nabyti nemohl; t. g. on se učj znáti rozličné záhyby srdce lidského a obmysly w činěnj zlého, a tudjž učj se spolu také znáti lékarstwj k uzdrawenj neduhů duchownjch; což ale gest neywzácněgšjho ze wšech prospěchů, *učj se lásce*. Smutnát to owšem wědomost křiwých cest, a poblauzenj srdce lidského, protož gest owšem utěšeněgi pastýři lidi za dobromyslné mjeti, a wedlé toho swé naučenj, pěstowánj a wedenj zřjdiiti; proto wšak nestane se člowěk předce ginačjm, nežli w skutku gest, a žádně bludné prawidlo u wychowánj nemstj se tak přjsně, a nepřinášj tak hořkého ovoce, gako toto. Gakkoliw sama w sobě nepřjgemná gest ona známost cest, po kterých přewrácená wůle lidská k zlému směruge,

gestiř nicméně newyhnutedlně potřebná pastýři duchownjmu, geň zawázán gest zlé w prwnjm zniku potlačowati, ge we všech zálohách stjhati, a rozmáhánj geho všemožný odpor činiti. Této tak potřebné známosti nedocházj nikde tak auplně, gako wěrným zastávánjm auřadu zpowědlnjho, kdež mu lidé každého wěku a pohlawj, rozličné vzdělanosti i žiwnosti poblauzenj swého srdce odkrýwagj a on powinen gest gim naučenj a rady udělowati a ge uzdrawowati. Gakož ale zpověď k známosti křiwých cest duchownjmu dopomáhá, kteréž on we všech odwětwjch auřadu swého prospěšně wynaložiti může, tak mu z druhé strany gest pohnútkau k ustawičnému přemyslowánj a k neustálému pokračowánj w bohoslownjch studijch. Gakož bjdným lékařem onoho nazýwáme, geň pro wšecky způsoby neb twary nemocj ducet neb dwa ducty receptů na pohotowě má: tak nápodobně bjdným gest zpovědlnjkem a pastýřem duchownjm, kdo k uzdrawovánj dušewnjch neduhů nezná leč několik všeobecných průpowědj bibličkých. Než o takowém nenj tu řeč; neb hudlařowé a kazitelé nepočjtagj se nikde k umělcům, nýbrž zde mluwjm o muži, kterýž swědomitě powinnost swau uwažuge a gi we wšelikém ohledu náležitě vyplniti se přičiňuge. O tomto prawjm, že w auřadu zpovědlnjm wjce nežli w každém giném nalezne pohnútek k oněm studijm, kteréž geg uwedau k poznánj duše lidské, k poznánj gegj swodliwosti neb náchylnosti k zlému, a powolnosti

k dobrému; k poznánj powahy ctnosti i nepravosti; prostředků, gakby tuto zamezil, onu zwelebil; též k poznánj gak mocná gest sjla, kteráž w slově Božjm a ustanowenjch cjrkewnjch k zlepšenj hřj-šnjků ležj; slowem, duchownj pastýř nalezne w zpowědi pohnůtku k studijm takowým, na nichž vlastně a nepostředečně prospěšně wedenj zpráwy pastýrské záležj, gichžto každodenně prakticky po-
 užiti může, a k čemuž také gisté w zpowědlnici přj-
 ležitosti nalezá. Protož nechce-li sám sebe nebo auřad swůg w lehkost uwesti, od těchto studij nikdy oprostiti se nemůže. Wyplývá-li ale giž z ustawiě-
 něho pokračowánj w studijch pastorálnjch zname-
 nitý užitek duchownjmu, tedy mnohem hogněšj
 mu vycházj užitek z téhož pramene pro wzdělánj
 srdce. Wědomost gest sice wzácný klenot, sto-
 gj-li však osamělá, negsaucj podporowána dobrotau
 a uslechtilostj srdce, tedy, gak dj apoštol, nadý-
 má ducha; ale láska wzdělává a uslechťuge. To-
 též platj o wěděnj pastýrském. Mnohý sic horli-
 wý pastýř má do sebe dobrau wůli, i také potřeb-
 něho učenj se mu nenedostává, ale horliwost geho
 podobá se kyselému wjnu, kteréž neobčerstwuge
 wnitřnosti, nýbrž obtěžuge; geho horliwosti nedo-
 stává se lásky, a bez nj gest wyučowánj rozkazo-
 wánjm, a napomjnánj lánjm. Nikde však se ne-
 naučj a nenawykne této potřebné lásce, gako we
 zpowědlnici, gěsto práwě zde neywjce gest po-
 třebná, a zwlášťe na swém mjstě. Zpowědlnjck, s
 rozwáženjm auřad swůg zastáwagjcj, nemůže ne-

uznávati, w gak autlé spogenj se zpowjdagjcjm wcházj, a protož mu mysl i srdce wždy z nowa připrawowati, wždy se mjrnostj a trpěliwostj opaťřiti. Giž ona auplněgšj známot wšech lidských křehkostj, ku kteréž mu zpowědlnictwj dopomáhá, činj geg showjwagjcjm, a ustawičné obcowánj s hřjšnjky w aumyslu ge napraviti, přiwoďj ho k tomu, by w hřjšnjku člowěka milowal. Swatj apoštolé prawj o Kristu, že měl we všem, kromě hřjchů, bratřjm swým podoben býti, aby se milosrdným stal a wěrným a t. d. (K Židům II, 17.) — A opěť: Nemáme biskupa, kterýžby nemohl ljtosti mjtí nad nemocemi našjmi, zle zkušěného we všem, nám podobně kromě hřjchu. (Žid. IV, 15. Cf. V, 2. tamž.) Gestliže w synu Božjím, genž láskau otcowau na swět přišel, spatřowánjím a zkaušenjím lidských mdlob — bez aučastenstwj wšak hřjchu, — rozmnožena býti měla autrpnost aljtostiwost geho: gak mnohem potřebněgšj a dobročinněgšj musj býti spatřowánj křehkostj lidských, a obcowánj s mdlými obyčegnému pastýři duchownjmu!

Tjm tedy dosti řečeno buď k přeswěďčenj gednoho každého, kdož předsudkem pogat nenj, o prospěšnosti zpowědi saukromné gak z ohledu cjrkwě, tak i z ohledu duchownjho pastýře, i gednoho každého, genž po naprawenj a upokogenj swého swědomj taužj. Když wšak těmito předloženými důwody toto neyduležitégšj ustanowenj w katolické cjrkwí proti nemaudrému počjnánj leniwých a wlažných nowotářů w

ochranu beru, nemjnjm nikoliw tjm twrditi, žeby obyčeg, gak se tento zpowědlnický auřad mnohdykráte a na některých mjstech, zwlášťe pak w schůzkách pautnických zastává, nemohl a neměl ponaprawen býti; překročil bych ale meze tohoto pagednánj, kdybych způsob téhož oprawenj wykladně rozebjrati měl. To gen zde doložjm. Má-li se k potřebnému naprawenj základ položit, musegj všickni duchownj pastýřowé přede všjm proniknuti býti tjm přesvědčenjm, gak důležitý gest zpowědlnj auřad w mravném, cjrkewnjm i w pastýřském ohledu, a wedlé téhož přesvědčenj musegj také gednati. Na horliwosti gegich u wykónáwánj této powinnosti, a na gegich zkušenostj nabyté opatrnosti záležj wětšjm djlem oprawa tohoto gednak zanedbáwaného, gednak zběžně odbýwaného auřadu. Swau vlastnj horliwostj roznjtj horliwost swěřených sobě dušj, zgednagj sobě gegich důwěru, a nebude gim s neljbostj na to patřiti, an swěřenci gegich práwě w neywětšjch důležitostech srdce a swědomj k giným duchownjm se uchylugj, a z owčince zabjhagj; maudrau opatrnostj budau to moci zprawiti, by zástup lidu, genž prospěšnému zastáwánj zpowědlnjho auřadu neywětšj klade překážku, na wjce dnů byl rozdělen. Možno-li to bylo w mnohých osadách w čase welikonočnjm způsobiti, proč by se to také w giných dobách uwěsti nedalo? Mimo to nemohu tagiti, že přjtomný staw kagičné kázně oprawdowau a šetr-

nau bedliwost neyvyššj cirkewnj zpráwy zasluge; zde horliwost gednotliwych pastýřů nepostačuje, nýbrž potřebj rozjncenj a ožiwenj všeobecného.

4. O methodách panugjěch při wyučovánj mládeže.

Od Františka Aloysia Wacka.

„Gedna tóliko vlastně prawá methoda gest, ač mnoho-
twárně gj užjwati lze, dle rozličné učenců a naučných předmětů powahy.“ —

Zákounj kniha národnjch škol
we IV. oddělenj.

Wůbec známá, a w mnohém ohledu welmi přjgemná to zkušenost, že čím wjce a snažněgi něgaká wěda a uměnj vzdělává se, tjm mnoho-
twárnějšjch se nalezá způsobů čili method, gak gich poznalosti sobě člowěk wydobyti může. Užitek method těch posuzuge se dle účinků gegich: čím totiž kratčegi, zewrubněgi, čelněgi nás k dokonalému gakés wědy neb umy poznánj wedau. A tuť musjme doložiti, že w ohledu tom weliká w těch methodách rozličnost býwá, a že mnohá z nich, nastogte, nic giného nenj, než zbytečná trapliwost ducha. Mluwjim k welebnému vlastenskému du-

chowenstwu, co zkušnému giž učitelstwu, gist gsa o gehu přisvědčenj, že tomu tak gest. —

Co wůbec zde o wědách a náwodstwj neb methodách k nim řečeno, platj zvláště i o pædagogice, ku kteréz w poslednjm půlstoletj tolikero giž wynalezeno gest method, že téměř záwrať se chytá, kdo w gich skaumánj se pauštj. Slyšme, co weledůstogný biskup a pædagog Sailer o tom wyprawuge: *) Byltě čas, — wece — kde staré wychowatelstwj za *to gedno*, co wěčně trwati má, pokládáno, kde gen *co starého* za gediné bylo určeno prawidlo a zákon. Z toho wywinul se opět wěk, kdež *wnada nowosti* zdála se prawidlem býti, kteráž wěci w tak ustawičném toku a změně

*) Wiz gehu mistrný spis: „Uiber Erziehung für Erzieher.“ S. 3. — A nás wysoce důstogný wlastenec, p. Augustin Hille, biskup Litoměřický, o tēž wěci pjše: „Es hat jedes Zeitalter seine Geistessucht. Die letzte Hälfte des 18. Jahrhunderts (den Anfang des 19. mit eingerechnet) hatte die Sucht, Erziehungssysteme, Unterrichts-Methoden auszubrüten und zu häufen. Aber sie leiden fast alle an einer gefährlichen, und noch dazu ansteckenden Krankheit, wodurch sie nicht nur bald unbrauchbar werden, sondern auch genaue Vorsicht fordern; nämlich: entweder fehlt das Wichtigste, oder: was zuerst stehen sollte, kommt — gleichsam als ein nothgedrungenes Postulat — zuletzt, dass man es gleich gewahr wird, wie man es nur als Nebensache betrachte: „*Religion, Gottesfurcht.*“ Und auch hier modelt, zieht ab, setzt zusammen, und mischt jeder Erziehungsprojektant nach eigener Willkühr, als ob Menschenbildung in die Kategorie der Moden gehörte; gewöhnlich aber kömmt bei solchen Unterrichtsrevolutionen die positive Christusreligion zu kurz, — man würfelt nicht mehr um den Oberrock Christi, man zertrennt ihn.“ W. Schulfreund Böhmens 7. Heft S. 38. —

udržuge, že nižádnému vychovatelskému plánu možno nenj, aby se poněkud ustanovil. — Tu bylo vychowatelstwj *samogediné paměti cwičenj*, a vzdělánj člověka pauze *exercitium memoriae*; ge-
dnak zase giž chlapec učen byl, gakby *sám mysliti*, *sám o všem sauditi* měl, dříwe než mohl na nohau státi. — Tamto wléwaly se giž pacholeti neyvyššj idej skumného bohoslowj, a vše čelilo k tomu, aby sedmileté djtě ne snad gen mi-
strem sedmera swobodných uměnj, alebrž doktorem w bohoslowj se stalo; ginde zase djtě nemělo před dwanácti léty ani slowjčka o Bohu slyšeti, aby skrze obráčenj mysli k neyvyššj bytosti a swatosti *heyno všech podlých náklonnostj* w swém hnusném, peřestém zrůstu ani neyменьšj překážky nemělo. *)

„Ondy panowaly we wychowacjm pokogjku *žjla a dudky*, (die Dressierpeitsche — wece p. Sailer) a zwůle k ubitj žáka; nynj pacholjk *sám* se měl wychowati, a všecka moc rodičů zapadá zde onde w takowau *anarchii*, že se newj, má-li djtě rodičů, čili rodiče djtěte poslušni býti. — Tuť bylo za dobré uznáno, aby se učencům we všech úlohách co možné *přitěžilo*; ginde opět všecko učenj gen *paucha pro ně hřjčka* bylo. — Tu

*) W. tamtéž w I. swazku moge pogednánj: „Ist der Unterricht in der geoffenbarten christlichen Religion aus dem für die kleinste Jugend geeigneten Erziehungssysteme zu verbannen, oder nicht?“ —

obé pohlawj s železnau přjsnostj od sebe se odlučowalo; tam zase měl giž chlapec w Collegium privatissimum philosophicum na rozdjl pohlawj pozorným se činiti. — Oude byla *latina* začátek, prostředek a konec, čemu powinno bylo se učiti; onde opět maudrost *materčincau* toliko mluwiti měla, aby rychlegi se rozsřřila; — nynj opět na latinu wětšj zřenj se bére.

Brzyť bylo *náboženstwj* při vyučowánj djtek *nazad k mrawoučenj*, co postrannj kaplička přistaweno; giž zase morálka w úplné přisla zapomenutj, gsauc gako wěc postrannj powažowána. Nynj však magj giž děti býti mudrci, gešto druhdy mládenec před libomudrctwjm co před žlutau zimnicj wystřřhán býwal. —

Gakož w prawidlech a způsobilostech při wychowánj *wesmés* gedna přjlišnost druhau gest stjhala, takt i s plány w studijch od 30 let neuštawagjcj panuge změna. Geden plán pohlcuge druhý, a dřjwe než tento druhý geště pohlcen gest, giž ten geg pohlcugjcj, práwě w tom činu swém, obětj třetjho plánu se stává, kterýž až posud w plénkách gest ležel. “ —

Tak pjše nesmrtelný Sailer o methodách wychowatelských wúbec, a prawdu slow geho hogná zkušenost hlasitě osvědčuge, gakož nám wšem staršjm duchownjm wychowatelům dobře gest známo.

Dúkaz to owšem, že za wěku našeho pædagogika s welikau snahau se pěstuge; co však do ge-

gich method, we mnohé, gakož swrchu widěti, hognost matolin, ale zřjodka dobrého hroznu gest k nalezenj. Budeť to tedy toho časopisu dostogná práce, w něm aspoň o hlawněgšjch při wučowánj mládeže panugjčjch methodách cos důkladného ponawrhnutí; z čehož hned wyswitne, co w nich dobrého a k vzdělánj mládeže přjměrného, — a opáčně, co wadného gest a škodného.

Učiti gest, někomu s úmyslem, — a w přirozené postaupnosti — gistých ponětj, wědomostj a způsobilstj udjleti, spogených s nawodstwjm, gak gich rozšřiti a použiti může. Učjmeť slowem a skutkem, neboli wučowánjm a přjklady. Aby ale učitel i učenec dostjgli cjle swého, užjwagj wychowatelé a vzdělawatelé mládeže rozličných nawodstwj způsobů čili method. *Kterěž pak ale z nich hlawněgšj gšau a zde onde panugjčj?* — — —

a) *Methoda mechanická* (řemeslnická.) Tau-to namáhá se učitel žákům do hlavy wstjpití wědomosti a způsobilsti, gen aby gich měli. Wěděnj té neb oné wěci gesti záměr wšeho wučowánj. Wěděnj a vzdělanost u nich znamená gědno a tože. Přehljžegjť wšak, coby i wzhledem pozemské magetnosti přěčasto pozorowati mohli, že mezi *drženjm* něgaké wěci a *užjwónjm* gj nesmjrný gest rozdjl.

Co do wučowacjch předmětů, běře se při methodě této pauze ohled na pamět žáka; ta toliko mohutnost vzdělává se, mnohdy k vysokému až

stupni, an ke všem ostatnjm dušewnjm mocnostem žádného zřenj se neobracj, — a ten toliko neylepšj žák, *genž neylepšj má pamět.* Žádá od něho metoda ta, aby gen zewnitř wěci do sebe pogal, při čemž naprosto co trpjcej bytost se zachowává. *) Snj tedy učitel i při neylepšj wůli s to nenj, zwědawost žáka spanilým způsobem buditi a ožiwiti; neboť na wěky zůstane člowěku protiwno, z mušenj-li wědomosti w sebe prigjmá. Tuť tedy wšeccko wěděnj žákowo úkol toliko paměti gest, a nikdý plod geho rozumnosti. A aby cotě žiw, zůstal otrokem cizjch důmněnek a zdánj, a mimo to i wedralých se w ně předsudků a bludů, wypuzuget pamět z něho takměř wšeccky ostatnj schopnosti ducha, a mechanicky wycwičený žák čas swého žiwota tam nepřigde, aby obor swého wěděnj pochodnj rozumu oswjtil.

b) *Methoda wzdělawacj.* Dle tohoto wučowacjho způsobu nenjť wěděnj účel, alebrž pauhý toliko prostředek k wycwičenj mohutnostj ducha,

*) Pakli metody této i při ney důležitějšj wučowanj swato-swatého náboženstwj se užjwá, (gakož, žel toho! nezřjcka se stáwá) tuť to teprw na neywejš smutné a škodliwé následky mjwá. Ale i při technických předmětech welice škodná gest tato mechanická metoda; gelikož ruce toliko k pohybowánj přiwádj, ne ale i duši k přemyšlowánj, což trwá-li dlauho, žáka náramně unawuge a omrzj; u p. i pauhé opisowanj tak nazwaných školnjch předpisů — bez cwičenj w přemyšlowánj a w řeči, posléze trawliwé gest djlo. — W. Bayrische Nachrichten über das deutsche Schul- und Erziehungswesen. II. Jahrgang 1829, 4. Quartal S. 316. —

aby člowěk budaucjho určenj swého dosjci mohk. Cenjť metoda táto wědomosti a učenost pauze w poměru k gednánj, a twrdj, wzdělaný že nemůž nikdo býti, aby gistých wědomostj neměl; wědomosti však že mjti může, aniž při tom wzdělán býti; to však že tolikěž gest, gako by nižádných naprosto neměl.

Má-li učenost gakaus cenu do sebe mjti, musj w žiwot lidský náležitě působiti. Nesmj se wěděnj pauze na školu a zkaušku obmezowati, anobř škola musj gako předběžným cwičenjm býti pro budaucj občanský žiwot; pro tento musj se mohutnost djtěte na každém naučném předmětu náležitě wycwičiti.

Při této methodě neběre se pauze zřenj na pamět, brž na powšechnu duchownj mohutnost, zwlášť na mysljčj moc žáků. Děti nesměgj při wyučowánj gen gakés trpjčj a wně tknuté bytnosti býti, alebrž při každém předmětu mocnosti swé samočinně cwičiti musj. *) A tauto methodau wšecky dušewnj mocnosti bez wýmjnky, w prawý

*) Kde děti samy myslj, k prawidlům, gimž se naučily, samy příkladu hledagjce, aneb z daných příkladů samy prawidla nalězagjce; — kde cwičenj rozamu se cwičenjm ruky spogiti musj: tuť s chutj a ljbstoj konagj takowé samočinné práce; gegich duchownj mohutnosti se budj, a au takto s radostným snaženstwjm a welkau pozornostj pracugj, zapomjuagj na zlé a marné myšlénky, i sobě i učitelowi radost působjce. — Wiz mistrný cirkulár král. Ingolstadtského dozorstwj nad školami w Baworjch. Bayrische Schulnachrichten 4. Jahrg. 1. Quartal S. 64. —

čas, přirozeně a postaupně se vzdělávaj, a aniž gedinké, i té neymenšj se nezanedbáwá. Duch metody této, gakož widěti, každau školu by měl obžiwiti, gelikož ona toliko prawý k vzdělanosti mládeže prostředek gest.

c) *Methoda heuristická*, (od řeckého slovesa: *εὐρίσκω*, invenio), kteráž s vzděláwacj úplna slučuje se, a takměř *gednotu* činj. Lépe bychom snad řjci mohli, žetě vzděláwacj metody *žiwá, organická* část, kteréž při gednotných naučných předmětech wýtečně užiti se musj. — Wsecky zde uwedené oddjly slučuj se s vzděláwacjm náwodstwjm co děti s materj swau.

Slowutný pædagogický spisowatel Denzel o tom prawj: „Tu dáwá učitel (při heuristické totiž metodě) toliko látku neb materiál, a nad to několiko pokynutj, gak se pěstowati má, nechage pak žáka samého wynalezati a cwičiti se.“ Tohoto způsobu zwláště při cwičenjch w řeči, w počjtánj, a při všem, co wě formě předstawiti se má, použití se může.

Užjwá se metody této dwogjm způsobem: buď analiticky, kdež danau látku w části rozebjráme, aneb učence swé od všeobecného k gednotnému uwodjme, — buď syntheticky, když z daných částj opět celost kážeme uskládati. Gestíť obzwláště vzděláwacj, gelikož žák newyhnutedlně sám tworiti a weškerau mohutnost swau wynakládati musj. Wše, co takowýmto způsobem wynalezeno bylo, *wlastnj* gest žákowo djlo, a tudjž

mnohem pevnějšj magetnost duše, než *co pause zewnitř* se w ni skládá. Cit, že vlastnj snahau swau té věci wydobyl sobě, opět i žiwě působj na účinnost samu. Tato forma w učenj dá se potřebowati při každé vzděláwacj methodě, gak gen prwnj se učinil začátek. *)

d) *Methoda organicko-genetická*, kterauž též poněkud vzděláwacj methodau nazwati můžem. Záležj, gak p. Denzel doličuje, w tom, že tak málo, gak gen možno, *zewnitř* poskytuje, a naproti tomu tak mnoho, gak možná, *samočinně* twóřiti nechává. Musjť se při tom newyhnutedlně proge-witi, kamž která wýtečná mohutnost ducha žáko-wa se klonj, a zvláštjho-li pěstowánj požaduge. Tuž nižádná znamenitá schopnost nemůž potlačena býti, gešto methoda tato každý elementárnj obor otwjrá, w němž gakás wýtečná dušewnj mocnost se vzdělati může, a gešto ničehož úsilno do hlavy newdjrá, alebrž pod opatrnau zpráwau duchownjm mocem swobodný, samotworný žiwot powoluge. Že methoda tato důmyslného, welice vzdělaného učitele žádá, netřeba připomenauti, a protož zřjdkka gj we školách národnjch nalezti gest; gelikož se gim takowýchto mistrných učitelů gestě drahně ne-

*) O methodě této saudj náš vlastenec, důmyslný p. Hübner : „Dass diese Methode ungemaine Anstrengung und Consequenz von Seiten des Lehrers voraussetze, aber die Selbstthätigkeit und Darstellungsfähigkeit des Schülers dann auch vorzüglich anregen müsse, leuchtet von selbst ein.“ — Schulfreund Böhmens 13. Heft. —

dostává. — Musímeť však dle hlubšjho metody této skaumánj doložit, že wjce tam se hodj, kde wychowatel gednoho aneb několik toliko učenců má na péči.

e) *Methoda akroamatická*, (od řeckého ἀκροαματι, audio,) gest učenj způsob, při kterémž učitel bez přjtrže sám mluwj, a žák gen poslouchá, a tudy wjce k akademickým hodinám, než k vyučowánj autlé mládeže gest přiměřen, gegjžto pozornost teprw zjskati a stanowiti se musj. Podosáhl-li žák giž gisté dospělosti, a geli rozum geho giž wjčé wybraušen, gakož we čtvrté normálnj třjdě a w reálnjch školách, tak že sám giž s to gest w pozornosti se udržeti, přednešené učenj gemně chápati, a samočinně ge k vzdělánj swému obrátiti: — nebudeť newhod, cwičiti geg způsobem akroamatickým. — A poněwadž způsobem tjm též kázanj se držj, musegjť žáci, magj-li ge s užitkem slyseti, w poslednjch školnjch běžjch k takowému přednášenj se připrawiti a gemu nawykati; i tu však přjliš dlauho trwati nesmj.

Od žáků elementárnjch nedá se však očekáwati, aby nepřetržité přednášenj myslénkami swými postihowali a gednu sadu s druhau pogili; cjtjť při tom dlauhau chwjli, pozornost gegich z nedostatku samočinnosti se tratj, a tudjž i žádaucjho užitku se nedociluge. *Methoda* tedy akroamatická nesmj panowati při elementárnjm vyučowánj, nýbrž gj se mnohdy toliko w spogenosti s formau

dialogickau při předmětech historických a popisných použití může. *) —

f) *Methoda erotematická, dialogická, wyptáwacj*, (od řeckého *ἐρωτάω*, interrogo), po kteréž se naučný předmět skrze rozmluwu mezi učitelem a žákem pogednává. Tato učenj forma k wy-cwičenj autlé mládeže gest neypřjhodnějšj. Uwo-djť učitel žáky swé skrze způsobné otázky k powa-žowánj, přirownáwánj, k usuzowánj a uzawjránj, zachowáwage powzbuzugjcjm dotazowánjm gegich mysljcyj mocnost w stálé činnosti, odkudž pak učenj geho takměř gegich samowydobytým gměnjm se stáwá.

Znamenati gest při nj mimo to mnohau geště prospěšnau stránku. Zagjmáť předně welice po-zornost žáků, a gegich mysljcyj mohutnost bez přj-trže zaměstnává. Činj možné učitelům, by wy-učowánj swé dle schopnostj žáků uspořádali. Usnad-ňuge gim též gich pozorowánj, zdaž žáci gim roz-uměli, a pakli ne, kterak gim nápomoci magj. Naskytuge djtěcjm puđu k účiniwosti přjgemné potrawy, a učitelům přjležitosti k náležitému gich duchownjch mocnostj rozwinowánj. **)

*) W. následugjcj část f) — a Jana Peitla methodnj knihu str. 27. we Wjdni 1820. —

***) Wiz methodnj knihu p. Antonjua Hye str. 168 a t. d. We Wjdni 1817. — „Mit dieser Methode — wece — muss sich der Lehrer besonders bekannt machen; sie setzt zwar eine grosse Geschicklichkeit voraus; man braucht mehr als eine gute Lunge; doch nicht mehr, als man billig von einem Lehrer fordern kann.“

g) *Methoda katechetická*, kteráž s řečenau dialogickau téměř jedna a táž gest, když totiž učitel skrze přiměřené otázky bezprostředně k rozumu učencowu mluví a gest zaujímá. Hodí se zvláště k vyučování sv. náboženství, kde se děti, co pozitivního gest, zprjma udjeti musí, a tenkrát toliko samotvořenj naučné látky od něho žádati může, ge-li s to, vlastním přemýšlováním je vynaleztí, a má-li dostatek slova, aby se náležitě vyjádřiti mohlo.

Co o mnohotvárném užitku metody dialogické při vyučování svrchu se podotklo, ovšem rozumí se také o metodě katechetické s ní spřízněné, k čemuž dokládáme: Skrze způsobné otázky pozná učitel summu nalezájících se vědomostí při školních dějkách, přesvědčí se o jejich obratnosti v řeči, o smýšlení, náklonnostech a usudcích; nabývá příležitosti k náležitému použití takovýchto vědomostí, k nahrazení nedostatku při jejich ponětích a řeči, k zostření usudku a ke cvičení mravního citu. Gestí metoda tato zvláště přiměřená dětskému věku, požadující nenáhlého rozvíjení duševních mocností, gesto paupým jinak deklamováním a nazpamět učením velikého prospěchu se nenabývá. *)

*) Právě při napsání těchto řádků, dodán gest mi obgednaný z německé Říše životopis weleslawného pedagoga Bernarda Overberga † 1826., gest učený p. E. Krobbe, duchovní a král. Rada v Münsteru r. 1831. mistrně vyhotovil. Gestlikož životopis tento v Čechách gestě málo znám gest,

h) Methoda Sokratická, též s oběma předcházegjcjma úzce spřjzněný učenj způsob. Záležjť w tom, že w rozmluwě se žáky sám předmět se tworj a od nich samých wynalezá; učitel ale otázkami swými běh toliko gegich přemyšlowánj řjdy, a w určitém poměru k věci pogednáwané zachowáwá. — Sám Sokrates, dle něhož tato methoda gest nazwána, wyswědčuje, že učitel způsobilymi otázkami z věci známé neznámau wywinuge. Gestjť to nowá prawda, kterauž djťe ze staré samo wynalezlo; nedáwáť učenj sobě práwě poskytnutého nazpět, alebrž wywodj z něho samočinně učenj nowé, aniž wědauc, kterak k němu gest přišlo.

Kde o swětlost a určitost pogemů se gedná, kde všestranné poznalosti gakés věci a důwodného

uwádjm z něho na str. 20. několiko důležitých sem přináležegjcjch slow: „Overberg gehörte nicht zu denjenigen, die alles catechetisch behandeln wollten, auch das, was sich für diese Lehrweise gar nicht eignet. Dieser Missbrauch hat der Methode in späterer Zeit gewiss den Vorwurf zugezogen, dass sie den Kindern Kenntnisse abfragen wolle, die gar nicht in ihnen seyn können, dass sie ohne positive und reale Grundlage nur mit hohlen, inhaltsleeren Begriffen spiele, den Geist in dürrer, unfruchtbarer Wüste umherführe, und insbesondere das Gemüth ganz leer ausgehen lasse.“ — I methody této musj se tedy rozumně a přiměřeně užjwati, aby w skutku přispěla k dokonalé wzdělanosti. — Wýborný spis Overbergůw: „Anweisung zum zweckmässigen Schulunterrichte für die Schullehrer,“ Münster 1796, o němž wznešený Sailer prawj: „Overberg! Ehrwürdiger! Die *Besten* werden Mühe haben dein Werk fortzusetzen; denn ersetzen — wird dich Keiner.“ — Náš učenj a zaslaužilý paedagog, p. Wendelin Dušek, farář Peckowský, w češtině we třech djlcjch knihu tu wydal, gakož znatelům našj školnj literatury neznámo nej.

o nj přesvědčenj se hledá: tuť methoda Sokratická výborný k tomu gest prostředek. Ale i gj se skrowně a slušně užjwati musj, zwláště při katechetickém vyučowánj, má-li w skutku prospěti. Slowutný mistr Overberg gest nám pěkným příkladem. Wyswědčuget o něm geho žiwotopisec: „Seine Katechese war kein Silbenspalten, kein Zerlegen hohler Begriffe und Formeln, kein zweckloses und unnützes Geschwätz; sie hatte jederzeit eine positive und reale Grundlage. Der erste Unterricht des kleinen Kindes schloss sich fest an seine Anschauungen und Erfahrungen an. Hierauf wurden die ersten Religionskenntnisse gebaut. Im Fortgange des Unterrichts war die Glaubens- und Sittenlehre der katholischen Kirche der feste Halt-punkt für denselben. Diese Lehren den Kindern einzuprägen, alle Anfoderungen des Geistes und des Herzens damit in Einklang zu bringen, das Gefühl dafür zu beleben, und die Anwendung derselben im Leben und Thun nicht bloss zu zeigen, sondern zu verwirklichen, war sein stetes Bemühen.“

Takť má owšem učitel náboženstwj Sokratiky užjwati; gakéhož ale we školách našich zde onde nalezti gest sokratisowánj, o tom giž před čtrnácti roky na giném mjstě gsem gednal. *)

*) Wiz školnj časopis: der Schulfreund Böhmens vom Jahre 1819, 12tes Heft, — a tam pogednánj: „Einige Züge aus dem Charaktergemälde eines Katecheten, wie er nicht seyn soll.“ Tam dočjsti se lze a poznati, gaké-sokratiky měliby se učitelé wystřjhati.

i) *Methoda Pestalozzjho*. Ta wšeccko wyučowánj zakládá na smyslný, intelektuálnj názor, (intuitio) magjc záměrem, aby se dosáhlo vzdělánj djtěte w hodného ělowěka samočinným, bez mezery postupugjcjm cwičenjm powšecchné mđci ducha w naučných předmětech, tak gak přirozeně po sobě nasledugj.

Ne tedy nabytj způsobilosti w počjtánj, čtenj, psanj, kreslenj, zpěwu a t. d., ale cwičenj mohutnosti djtěte na těchto předmětech gest dle idej Pestalozzjho účel elementárnjho wyučowánj, gehož podstatu tedy wjce nalezá we formě nežli w látce.

Pestalozzi nesměřowal tedy vlastně k žádnému ginému způsobu učenj, než kterýž swrchu lit. b pod způsobem *wzděláwacjm* gest udán. Poskytl k tomu toliko základnj idej, čili podstatné prwky metody této, neuspořádaw gich swětle w saustawu nižádnau, což úlohau zůstane teprw pozděgšjmu wěku. — „Pokřik ale, dj geden z newnowěgšjch pædagogůw, zdet gest Pestalozzi aneb tamto! — nesmj nás nikoliwěk másti. Kde geho duch gest, tamtě on, newšak kde pauze geho gest gméno. Kde prawá, duši a tělo cwičjcj methoda od učitele se prwozuge, genž wraucj k Bohu a lidem lásku w srdci swém nosj, tuž Pestalozzi opět gest powstal.“ — Krásně a zwučně to owšem řečeno; ale i geho methoda, gak dalece nám známa, wjce k cwičenj w předmětech liternjch a technických, než k mrawo-náboženskému vzdělánj djetek se hodj; a pročež z částky toliko školám našim

národnjm přiměřena se býti widj, gakož i toho doložiti musjme, že náramný *pokřik*, kterýž z počátku stal se o gegj wybornosti a všeužitečnosti, giž nemálo poutichl.

k) *Methoda Bell - Lankasterská*, tak zwána po swých půwodech, a tu dobrau stránku sobě osobugjcj, že skrze žáky samy učenj se děge, tak že s malým nákladem neobyčegně weliký žáků počet w gedné škole, pod gednjm toliko učitelem, w tentýž čas, a gakž půwodowé metody této dekládagj, s neylepšjm prospěchem (?!) cwičiti se může. Maudřj však a věci této dobře powědomj pædagogowé gistj, „že školy tyto owšem w zemjch, kdež posud téměř naprosto ničeho, gakož we Francauzsku, aneb nic pořádného, gakož w Anglii, pro národnj školy se nestalo, nemalého přinášegj užitku; předceť však gen quid pro quo, čili mizerný surrogát gsau, nemohauce nedostáwagjcjho se národnjho vzdělánj nikoliwěk nahraditi.“

Působjť toliko gakýmsi zewnitřnjm cwikem, a k uzpůsobenj djtěte we čtenj, psanj a počjtánj přispjwagj, a však naskrze dle welmi nedokonalých náwodstwj. Wyučowánj náboženstwj gediné na bezdušné z paměti učenj gest obmezeno; na působenj učitelowo zvláště na mrawnj powahu žáků, a na prawé vzdělánj ducha ani pomysliti nelze. Země anglická, francauzská a wzácněgšj Ewropa wesměs tento učenj způsob, gehož mrtwý mechanismus giž před půl stoletjm z Řjše německé wy-

powězen, a lepšími methodami ku vzdělánj člowěčenstwa wylaučen gest, s nemalým enthusiasmem přigaly, přewelikau neznalost mnohem lepšjch stránek *německé* pædagogiky, a stalých se giž skrze ni prospěchů tudy na gewo dáwagjce.

Prawdiwý to usudek, kterýž welectěný spisowatel w Baworském školnjm časopisu r. 1829. w swazku 4. o methodě této gest wynesl, a doljčil geg giž před 15 léty mistrně náš býwalý spolupracownjk na německém přjteli školnjm, p. Augustin Hille, nynějšj wysoce důstogný biskup Litoměřický, gehož pogednánj bedliwého čtenj w mnohém ohledu welmi gest hodno. *) — Slyšme též našeho slowutného Alše Pařjzka, co w řečeném přjteli školnjm r. 1817. w swazku 3. o methodě této pjše: „Takowé žáků wespolek se cwičenj gedno mjsta mjtí může při naučných předmětech záležegjch na pauhém suchém mechanismu, a kde se toliko o vzdělánj paměti, aneb o zaměstnánj zewnitřnjch smyslů gedná. Při wyššjch intellektuálnjch a mrawnjch naučných předmětech ale práwem tázati se můžeme: Kterak pak děti při tom zastanau mjsto učitele? Aneb kterak rozum a wůli swých mladšjch spolužáků budau cwičiti, gešto sami u věci té geště cwičenj potřebugj? Kterak tedy náboženstwj a mrawoučenj s prospěchem we škole přednášeti obmeyšlegj?“ a t. d.

*) W. šestý a sedmý swazek téhož časopisu r. 1818: „Uiber des Dr. Bells Schulmethode sammt einer kritischen Beleuchtung, mit Hinblick auf andere Erziehungssysteme.“

O, mrawoučenj a náboženstwj! Totě we Francauzsku a Angličku na wychowacjch ústawech wěc neyposledněgšj. Frankowé dáwagj weřegně — k ustrnutj weškeré Ewropy — náboženstwj Kristowu wýhost; a Angličané, založiwše ondy nowau universitu, na bohoslownj fakultu ani newzpomenuli, gakoby gim důkladného wyučenj w náboženstwj třeba nebylo. — Co se tedy diwjme, že práwě tito národowé přigjmagj a wychwalugj wychowacj methodu Bell - Lankasterskau, k mrawnjmu a náboženskému mládeže vzdělánj *naprosto nezpůsobnau*? — Práwě to by nám ale mělo protřjti zrak, abychom prohlédli, a co doma *mnohem lepšjho* máme, znáti a toho wážiti se naučili, neočekáwagjce z oněch zemj swé blaženosti, kdež *ani wjry* ani *prawé mrawnosti* nenj, na nichž gediné toliko prawá blaženost gest založena. *)

Kolikerých tu method k mládeže wycwičenj! užásna namjtne mnohý; a předce gsme gich geště drahně, gakož symbolickau, mnemonickau, tabelárnj, Basedowskau, Pöhlmanskau, Stefaničkau, a

*) Swrchu řetený p. biskup Hille prawj: „Möge der Zeitgeist, der *beständig ändert*, noch so viele Unterrichtsformen und Erziehungsmethoden hervorbringen, ich werde *nie* von einer andern Heil erwarten, als von jener, welche in ihrem Denkschilde den Spruch Christi führt: *Lasset die Kleinen zu mir kommen*, — und welche sich zum Motto den Spruch Sirachs gewählt hat: *Aller Weisheit Anfang ist die Furcht Gottes*, — eine Erziehungsmaxime, die aus dem Himmel selbst gegeben ist.“ — Loc. cit. —

g. w. zcela mlčenjm pominuli, ač bychom s wele-slawným pædagogem Schwarzem ge raděgi galkýmsi osobnjm způsobem neb obyčegem učitelowým než *zvláštnjm* náwodstwjm pogmenowati měli. *) Kterěz ale z nich duchownj a swět-ský učitel obzwláště mělby se přidržeti? — Odpowjdáme s zákonnj knihau pro národnj školy w 4tém oddělenj rádi a s úplným přesvědčenjm, že *wlastně gedna toliko prawá methodika, gest, ač s mnohotwárným gj užjwánjm, dle rozdjlne učencû a naučnych předmětû powahy*. Dobřeť tedy gest, poznati rozličných náwodstwj, gakž swrchu gsau uwedené, a co kwzdělanosti mládeže neypriměreněgšho gest, maudře použití. Omnia probate, et quod bonum est, tene-te! — dle tohoto i u wěci té prawdiwého hesla řečená školnj zákonnj kniha katechetowi i učiteli wyborných pokynutj, gak učiti magj, poskytuje; dle téhož zdokonalena gest metoda i w na ich normálnjch školách panugcj. Prawj se w dotčené zákonnj knize w 4tém oddělenj §. 4.: „Že učiteli náboženstwj na wůli gest ponecháno, takowýž sobě při přednášenj obrati způsob, gakýž geho způsobnosti neywjce gest přiměren.“ A my dokládáme, že katecheta takměř wšecky formy musj pohotowě mjti, a sice wšjm práwem; gelikož předmětu učj, genž ělowěka we *wšech* žiwota přjpadnostech má zaugjmati. — A ač tatěz zákonnj kniha triviálnj-

*) W. seine Erziehungslehre 3. Bandes 2. Abtheilung S. 83. —

mu učíteli výstrahu dává, aby na perutjch Ikarových nechtěl takových prolétowati oborů, kterjžto, gakož u p. sokratické náboženské rozmluwy postaweny gsau za okresem geho přednášenj: taktě dle smyslu celého uwedeného 4ho oddělenj gemu nikoliwěk nenj zakázáno, anobř nařjzeno, aby k náležitému liternjch předmětů přednešenj použil všemožnjch wyswětlowacjch prostředků dle *neysnadněgšjho způsobu swého*.

Nenjť tedy horliwost mnohých škol dozorců maudrá, alebrž i škodná, chtějgcjch w učitele *gisté* učenj formy *nutno* wprawiti, newzpomenauce, že mjsto swé giž z mládj *obwyklé* metody, w njž welikau giž magj obratnost, a též djtky způsobně cwičj., zcela *nowtau* ne tak snadně w sebe pogmauti mohau, a že s tauto i tolik dobrého we škole nezpůsobj, gako způsobili s onau, gim skoro giž přirozenau. — Protož w prawdě gistj slowutný Herder w Sofronu swém: „Jeder Lehrer muss seine eigene Methode haben, er muss sie sich mit Verstand erschaffen haben, sonst frommt er nicht; ein blinder Führer der Blinden! Lächerlich und erbärnlich tanzen sie vor uns vorüber.“ *)

Gaké ale neypřjhodněgšj metody při každém gednotném naučném předmětu se má užjwati, wyložil a doljčil *mistrně* náš wýborný wlastenec, p. Aloys Hübner, ředitel hlawnj školy w Poličce, w

*) Sophron, oder gesammelte Schulreden v. Herder. Wien 1813.

důkladném swém pogednánj: Uiber das Wesen der Methodik überhaupt, und unsrer Lehrmethode insbesondere. *) — Přečtiž, prosjme, každý bedlivě a s rozvahau, co tam o věci té psáno, a pocjtiž znouu, gaká ztráta pro naši pædagogiku gest muž tento, tak záhy w Pánu zesnulý.

5. Wěneček uwitý w zahradě Dawidowě,
aneb prwotiny českého w řeči wázané přeloženj
Žalmů.

Od Jana Josefa Raisa.

Slowo o Žalmjch Messiášských wübec.

Gestiř nemalá mezi starými a nowými Exegety o to nesnáze, zdali w našem žaltáři i takowj nalezagj se zpěwowé, gichžto předmět by byl Kristus, geho králowstwj a geho osudy.

Mjsto všech SS. Otců, kteříž buď zaaumyslu, buď za přjležitostj o obsahu žalmů gednali gsau, budiž zde uweden gediný Sw. Augustin, kterýž we výborném spisu swém, o *Městě Božjm*, takto napsal: „Giž pak mnozj chowagj snad naděgi, že nynj w knize swé rozbjratí počnu, co Dawid prorokowal w Žalmech o Jesu Kristu, Pánu našem, anebo cjrkwí geho. Že však kzaspokogenj takowé zá-

*) Des Schulfreundes Böhmens 14tes Heft S. 42 — 62.

dosti dostačiti moci nebudu, wjce weliká předmětu hognost, nežli nedostatek činj mi překážku. Neboť abych všeho chtěl podotýkati (gako snad giž s gednjm Žalmem se stalo), bogjm se přjlišné rozwláčnosti; chtěl-libych ale toliko některá mjsta wybj-rati, neméně gest se báti, aby nezdálo se mnohým, dobrau zběhlost w těchto zpěwjch magjcjm, že pom-inul gsem věcj mnohem důležitěgšjch.“ *)

Toto swědectwj mage před očima Calmet, pra-wj w swé předmluwě k Žaltári: Cum autem ad Mes-siam, veluti ad scopum libri omnes V. T. colliment, ideo utramque ille paginam implet. Leges, histo-riæ, prophetiæ, Psalmi Divinum hunc liberatorem loquuntur. Quod autem Psalmorum usitator et vul-garis usus futurus extitisset, majora in illis venturi Reparatoris argumenta exhibita sunt.... A dále, když z mnoha Žalmů swědectwj o Kristu byl u-wedl, dokládá: Totum denique exscribendum esset Psalterium, si omnia de Jesu Christo testimonia promerentur. Neque enim obstruendo adversario-rum ori una vel altera carpenda ex eo divino Libro sententia, et veluti cento ex pluribus simul consarci-natis sententiis formandus; sed quemadmodum sci-te S. Augustinus observat, totum promendum est opus, tanquam unice ad hunc scopum collimans, cu-jus *singula* cantica aliquid de Messia ipsius S. Spi-ritus primario consilio pandunt. —

*) Sw. August. o Městě Božjm, Kn. XVII. kap. 15.

Ačkoliw Calmet, gakož srownánj těchto dwau mjst okazuge, slowům Sw. Augustina obšjrnějšj smysl podkládá, domnjwage se, žeby dle wyřčenj onoho Sw. Otcě w *každém* žalmu na Krista se naráželo, nic však méně z oběho tuto uwedeného šwědectwj patně vyplýwá, že Žalmista Páně často o Kristu pěge, často geho a cjrkwě osudy prorokuge.

Naproti tomu ale nowějšj, zvlášť protestanštj Exegetowé, u p. Eichhorn, D. Paulus a ginj, žeby který Žalm o Kristu gednal, naprosto zapjragj, twrdjce, že Žalmy, genž netoliko ode všech takoměř katoljků, ale i od staršjch Protestantů na Krista obráceny byly, gakž Žalm 2, 16, 22, 40, 45, 72, 89 a 110 z historie tehdejšjch časů wyswětleny býti mohau.

Kterého pak z těchto dwau odporugjcjch sobě mjněnj, abychom nezblaudili, gest třeba se přidržeti? Gá aspoň domnjwám se, ten že se k prawdě neywjce přibljžj, kdož střednj nastaupiw cestu, ani s nowějšjmi Protestanty, žeby w *Žaltáři* *gakého Messidšského proroctwj bylo k nalezenj, zapjrá,* aniž s staršjmi *katolickými Exegety w každém Žalmu Krista a geho cjrkwě nehledá.*

Ne tak *tomuto*, ale tjm wjce *onomu* mjněnj na odpor se postawiti zdá se za našeho času obzwláštnj potřeba býti; a protož, co o té věci smýšljm, w krátkosti pronesu.

I.

Přede wšjm giným něsmjme se tjm mýliti, že Protestanti našich časů gako gednjm hlasem gesto-

tu *Messiášských Žalmů* zapjraj. Gestit̃ toto gegich sauzwučné, cjkwi Kristowě ale hned od prwnjho počátku gegjho a tak po wšecku stoletj neznámé, ano odporné mjněj přirozený následek prwnjho gegich prawidla wjry, kteréžto sám Luther wysta-
 wiw, *pjsmo swaté za gediný pramen křesťan-
 ské wjry, a rozum člowěka za gediné prawého
 pjsem swatých wykladače* prohlásil. Čjm wjce
 se zdál tento arciotec Protestantů wywyšowati pj-
 smo, za gediné prawidlo wjry ge pokládage, tjm
 wjce skutečně ponjžil a potupil ge, otewřew tyto
 wážné listy zgewenj Božjho známé wšetečnosti a
 opowážliwosti rozumu lidského. I stalot̃ se za přj-
 činau onoho základnjho prawidla, což Luther bez-
 pečně neočekáwal, že zgewenj Božj lidskému mu-
 drowánj muselo ustaupiti, že w otewřenau swatyni
 pohanstwo wlaudilo se, a pjsmo, zbaweno gsauč
 obžiwugjgcjho ducha neomylné cjrkwe, nynj pauhá
 mrtwola gest, na njž filosofický, exegetický, filo-
 logický a kritický nůž dle ljbosti se cwičj, a k ge-
 ho rychlegšjmu porušenj gest nápomocen Měl-li
 totiž Luther práwo ono až po gehu časy w cjrkwi
 neslýchane základnj prawidlo wjry stanowiti, měli
 i gehu staupenci totěž práwo, wšecky w něm obsa-
 žené a z něho přirozeně plynaucj následky zastá-
 wati a hágiti. A wšak z oné základnj sady, aby
 pjsmo swaté, gak rozum lidský ge chápa a wyklá-
 dá, za gediné prawidlo wjry stálo, tudjž docela
 přirozeným plyne způsobem, že *cožkoli w pjsmech
 swatých rozum lidský přewyšuge, také z oboru*

těch prawd musj býti wylaučeno, genž wjrau přigaty býti magj.

Přišliť gsau giž nyněgšj Protestanti k dokonalému poznánj takowého úzkého a nutného spogenj mezi tjmto prawidlem a onau základnj sadau Lutherowau ; a odtud gegich všemožné newážné usilowánj, všecko, což nadpřirozeného rázu gest, všecka *tagemstwj*, všecky *zázraky*, všecka *pro-roctwj*, gakožto věci rozumu lidskému nezcela přjstupné, padni co padni, z pjsem swatých odstraniti. Že při takowém opowážliwém a nesmyslném sobě počjnanj, anož w rozkošné zahradě pjsem Božjch tak mnohý wážný, rukau Páně štjpený strom pod sekerau protestantské Exegesj giž byl klesl, konečně i na Messiáské žalmy dogjti muselo, nemůže nám zagisté býti diwno.

II.

Wšjm ale práwem diwiti bychom se museli my, kteřj *zgewené* náboženstwj přigjmáme, kdybychom w celém Žaltáři docela žádného naráženj na Messiáše, naprosto žádné wyhljdky na Krista a geho králowstwj nenalezali.

Wjme, že hned prwnjm rodičům po gegich smutném pádu byl Wykupitel zasljben, i geho bogowánj a wjtězstwj, ač gen několikem slow bylo předpowěděno. (Genes. III, 15.) Tato giskra naděge pokolenj lidského, nad njžto, žiwě gi, duch Páně se wznášel, neuhasla nikdy wjce w lidu wy-

woleném. Když Abraham, tento welebný otec vě-
řících, opustil na rozkaz Páně svou vlast, w
Chanaan mezi pohanskými národy sám jediný cti-
tel pravého Boha pohostinu blaudil, bylť mu ne-
genom ono zaslíbenj Wykupitele obnoweno, ale i
předpowěděno, že skrze něho všickni národowé
budau požehnáni. (Gen. XII, 3. XVIII, 18—19.
XXII, 18.) To samé zaslíbenj bylo opáčeno Isá-
kowi (Gen. XXVI, 4.) a potvrzeno Jákobowi (Gen.
XXVIII, 14.) Totěž zaslíbenj a založenau na něm
naděgi Wykupitele umjragjčj Jákob co neydražšj
dědictwj zůstawił synům swým. (Gen. XLIX, 10.)

Když Israelité zemské dědictwj swých otců
byli wydobyli, a pod Dawidem králowstwj Israel-
ské bylo upewněno: tuť neopominul Bůh zřenj ná-
rodu swého k duchownjmu požehnanj obrátiti, kte-
ré otcům bylo zaslíbeno, k tomu duchownjmu,
wěčně trwagjčjmu králowstwj, gež založiti obmý-
šlel, a gehožto pauhý obraz bylo králowstwj zem-
ské. Dawidowi byla učiněna tak weliká přjpowěď,
že z geho ledwj wygde král, gehožto trůn na wě-
ky bude státi, gehožto králowstwj nebude konce-
(2. Sam. VII, 1.) — Nenechát se owšem zapřjti, že
wtomto mjstě i o Šalomaunowi se mluwj, kterýž
by měl wystawěti dům Hospodinowi; nic však mé-
ně též gisto gest, že gako S. Augustin o *Městě
Božjm* *) důwtipně dowozuge, ono proroctwj w
Šalomaunowi nikoli auplně nebylo vyplněno, a že

*) Wiz Kn. XVII. kap. 8.

Nathan, *wěčné* Dawidowa trůnu trwánj předpowj-
dage žádného zemského krále na mysli mjti ne-
mohl; *) gakož dle swědectwj S. Augustina i židé
toto mjsto o Messiáši wykládaj. Gak drahé toto
Dawidowi učiněné zasljbenj geho srdci bylo, po-
znávámeť z toho, že i když se život geho giž na-
chylowal, w něm kochala se geště duše geho, ga-
kož čteme: (2 Sam. XXIII, 1.)

Takť syn Isai, tak prawj Dawid,
Tak dj muž, powýšen ode Pána
Nad toho, gegž pomazal Bůh Jákobůw,
Israelských pjsnj ljbý zpěwec takto dj:
Ay Duch Páně we mně mluwj,
Slovo Paně gestiť na mém gazyku;
Řekl mi Bůh Israelský,
Řekl ten, genž Israeli obrana:
„Sprawedliwý lidu panownjk,
„Panownjk, gsa ctěn co Bůh,
„Wzegde, gako rannj záře vycházj,
„Gako z gitra slunce wystupuge,

*) Sám Herder, ač protestant, wyzníwá, že o Messiáši zde
řeď; nebot wpsisu swém: Briefe, das Studium der Theo-
logie betreffend, a sice wpsauj 17tém napsal takto: Wäre
immer der 2te und 110te Psalm *zuforderst* auf Dawid ge-
macht, auf ihn nemlich, *in den Glanz der Verheissung*,
die ihm Gott gegeben, als *Vater eines ewigen Reiches*
gekleidet; das hindert nichts. Reich bleibt Reich, weder
Er noch Einer seiner irrdischen Söhne hat aber ein *ewiges*
Reich errichtet, oder konute es errichten, als Christus. So-
wohl in der Verheissung Gottes an den König, als in den
Psalmen, die solche ausmachten, ist also eingewickelt (im-
plicit) *Christi Reich* enthalten.

„Před gehožto zářj mračna prchagj ;
 „Gako ze země se pučj rosau bylinka.“ —
 Zdaliz tedy dům můg Bohem nestogj ?
 Neboť *wěčnau smlawu* se mnau učinil,
 We všem ztwrzenau a ostrjhanau wěrně ;
 Tať mé blaho, tať má rozkoš gest. —

Od té doby, co Dawidowi toto zasljbenj bylo učiněno, všickni Proroci Messiáše předstawugj co potomka Dawidowa, z čehož uzawřjti lze, že ona *wěčná smlawu* nikoli na Šalómauna, ale na budoucjhо Wykupitele wztahowala se. K tomuto slawnému a dáwno předpowězenému potomku Dawidowu obraceli zřenj swé muži duchem Božjm nadšenj zwlášť tenkrátě, když w noci všeobecné bjdy a úzkosti poslednj paprslek oné naděge hasnauti se zdál, aneb když mnohem nebezpečněgšj mrákoty rozpásaných mrawů, rozpustilosti a moudloslužebnosti wywolený prikřýwaly národ. Neyprwé zde budiž uwedeno ono knjže prorockého zboru, *Isaiáš*, kterýžto, když za času krále *Achaza* králowstwj Judské nebezpečenstwjm bylo obklopeno, naděgj budoucjhо Wykupitele se těse, takto prorokowal : (XI, 1.)

I wzegdeť letorost ode *pně Jesse*,
 A z geho kořene wyroste prautek,
 A budeť na něm spočjwati Duch Páně,
 Duch maudrosti a rozumu,
 Duch rady a Duch sjly,
 Duch uměnj a bázně Božj. —

Když královstwj Judské, pohřženo bywši w neprawosti wšelikého druhu, swému zkaženj spěchalo wstřjc, wznášel se před duchem Jeremiášowým blaženěgšj wěk Messiášský, o němž pěl : (XXIII, 15.)

Ay dnowé bljžj se, dj Hospodin,
A wzbudjm *Dawidowi* sprawedliwý kmen;
A kralowati bude maudře,
A saud a sprawedlnost bude konat na zemi.

Po wywrácenj Jerusaléma dal popatřiti Hospodin Ezechielowi u řeky Cabor wradostněgšj bu-
daucnost, kde Messiáš měl zprawowati národ wywo-
lený : (XXXIV, 23. 24.)

I ustanowjm gednoho gim Pastýře,
By zprawowal ge, služebnjka mého *Dawida*,
Onť bude řjdití, gsa gegich pastýřem.
Gá Hospodin gim budu Bohem,
A služebnjk můg *Dawid* gegich knjžetem. —

A gak utěšená a sladká byla ta naděge, kte-
rauz skládali w onoho slawného dědice trůnu Da-
widowa! Gak žiwými barwami wyobrazugj blaže-
nost, kteraužto měl oplýwati národ za dnů geho
panowánj! Poslechněmež o této wěci geště gen ně-
kolik hlasů prorockých :

Amos IX, 11.

Tenkráté zdwjhnu zase kleslý stánek Dawidůw,
Wzdělám opět rozsedliny geho zdj,
Geho zřjceniny opravjm ;
Wystawě ho gako za dnů předešlých.

. . . Přigde čas, a stjhat bude orač žence,
 Rozsjwače stjhat bude hroznů tlačitel.
 Hory budau přetékatí mestem,
 Wšeka přjwršj se budau rozplýwat.

Isaiáš XI.

Bázeň Božj rozeznati uměge, (onen Wykupitel)
 Podlé widěnj saud činit nebude,
 Aníž podlé slyšenj wynášet usudek.
 Sprawedliwě bude saudit chudé,
 Utistěných pře dle prawdy rozhodne.
 Potjratí bude prutem ust swých zemj,
 Dechem rtů swých bezbožného porazj.
 Sprawedlnost bude beder geho pásem,
 Opásánjm ledwj geho upřjmnost.
 Spolu budau bydlit wlk a beránek,
 Lewhart bude ljhat s kůzlátkem,
 Lew a býček s krmnau owcj budau pospolu;
Maličký ge bude řjdití.

Zachariáš IX, 9.

Plesey welice, ó dcero Sionská!
 Jerusaléme radostně pokřikug!
 Ay twůg král se béře, sprawedliwý, wjtězuý,
 Tichý na oslici, na oslátku sedě přicházj.
 Zkazjm z Effraima wozy wálečné,
 Koně wálečné z Jerusaléma wyhladjm.
 Rozlámáno bude wálky lučičtě;
 Pokog bude hlásat národům.
 Budeť geho wladarstwj od moře k moři,
 Od řeky až k země koněinám.

Z těchto uwedených hlasů Bohem nadšených věstců, kteří věky gsauce od sebe tak welice vzdáleni, w swatém wytrzenj o Messiášowi a geho králowstwj prorokowali, zagisté poznati lze, že naděge w onoho slawného krále zkmene Dawidowa w lidu Israelském nikdy neklesla. Geg widěli w duchu Amos a Isaiáš, dokud kwetli gestě Juda a Israel; s njm se těšil Ezechiel w zagetj, o geho brzkém přjstj po nawrácenj se z Babylona pěl Zachariáš.

A gestliže tomu tak gest, nebyla-liž by to wěc podiwenj hodná, ano docela nepochopitelná, kdyby w celém Žaltári naděge onoho welikého a slawného *potomka Dawidowa* nikde newyswjatala? Což pak gest medle Žaltář? Gest to snad kniha, sepsaná giž tenkrát, když swět o onom zasljbenj budaucjho Wykupitele gestě niěho newěděl, aneb skládaná pro lid, genuž naděge wnuků Abrahamowych byla nepowědoma? Nenj-liž to zljrka takowych swatého básnictwj kwjtků, pučjcyjch se ze země swaté, ze země, gjžto ona zasljbenj od Hospodina dána, a tolikrát byla opětowána? Negsau-liž hlasowé z oněch časů, gakož gsme widěli, kde duch prorocký onu giskru naděge w pokolenj Jákobowě w žiwý plamen roznjtiti se snažil, a sice tjm wjce se snažil, čjm těžšj osudowé na wywolený národ se walili, geg i geho blaženau naděgi na wždycky potlačiti hrozjce? Negsau-liž to nazwjce zpěwowé, z nichžto se poučiti, gimíž se w nehodách swých těšiti měl národ, očekáwage za panowánj Messiášowa zlatého wěku, a daufage, že na neywyššj stupeň

sláwy a blaženosti zemské wynikne? A kdož medle skládal, táži se dále, tyto národnj pjsně? Snad mužowé, genž na onom útěchy plném očekáwanj lidu Israelského žádného wraucjho nebrali podjlu? Neslyšjme-liž we wětšj částce těchto krásných plodů Musy Hebrejské sladký hlahol harfy Dawidowj? A tento králowský zpěwec, genužto co knjžeti drahá musela býti naděge lidu swého, mnohem dražšj ale proto, že gegj vyplněnj přinesti mělo domu geho nesmrtdlnost a sláwu na wěky trwagj-cj — Dawid by byl mohl tuto naděgi, wnjžto cele žil, kteraužto w poslednjm zpěwu swém se těšil, (2. Sam. XXIII,) w njžto geště na smrtedlném loži se kochal (1. Král. II, 4.) zapřjti w těch zpěwjch, w nichžto w radosti a zármutku, w nebezpečenstwj a po wjtězstwj před Hospodinem wyléwal dušiswau?

III.

Uwážjme-li tedy, kterého času Žalmy složeny, pro gaký národ určeny a od koho sepsány byly; známe-li tu naděgi, w njžto se onen wěk, onen národ, a obzwláštne *ten* kochal, z gehožto srdce znamenitá částka těchto poswátých zpěwů plynu-la: nemůžeme gináč, než bezpečně očekáwati, že i w žaltári bude knalezenj mnohé zřenj w onen tak taužebně očekáwanj zlatý wěk, genž nastati měl s přjstjm Messiášowým národu wywolenému.

A co z těchto, gakž se domnjwám, ne docela nepodstatných důwodů tušiti lze gest, to wýslovně pjssem swatých nowého zákona swědectwj nade vše-

cku pochybnost powyšuge. Když Spasitel náš po swém z mrtvých wstánj uředlnjkům swým se zgewil, a w radostném užasnutj na něho patrjcjm, že žiw gest, dokázal, prawil knim: *Tatoť gsau slowa, kteráž gsem mluwil wám, geště byw swími, že se musj naplniti wšecko, což psáno gest w zákoně Mogžjšowě, a w Prorocjch, a w Žalmjch o mně.* — (Luk. XXIV, 44.) Zde patrně swěděj Spasitel, že w *Žalmjch* psáno gest o něm, a sice před těmi, gimžto wšecko záleželo na tom, aby dokonale poznali, gakby Messiášská důstognost Mistra gegich ze starého zákona Židům dala se dowoditi.

Ať nenamjtá nikdo, že Kristus, odwoláwage se na to, což o něm psáno bylo *εν τω νομω Μωσαιως, και προφηταις και ψαλμοις*, toliko *wûbec* pjsma swatá starého zákona mjnil, gelikož se giž tehďáz na tré dělila, תורה ונבאים a כתובים, Lex, Prophetas a Hagiographa vel reliqui libri, mezi nimiž Žalmowé neyprwněgšj gsauce celau třjdu těchto swatých spisů wyznamenáwali. Neboť wezmeme-li i w tomto obšjrněgšjm smyslu wýznam *ψαλμοι*, předc z onoho wyřčenj Spasitelowa nasleduge, že o Kristu, genž gest *α* a *ω*, hlawnj obsah celého starého zákona, we wšech starozákonnjch spisech, následowně i w *Žaltári* psáno bylo. Že ale *εν τοις ψαλμοις* nikoliw w onom širšjm, alebrž w užšjm! smyslu rozuměti gsmě powinni, w němž gediný toliko *Žaltář* wyznamenáwá, nelze pochybowati, uwážjme-li, že některé *Žaltáře* částky nowý zákon žřeg-

mě na Krista potahuge. Tak Spasitel sám (Mat. XXII, 41. — Mar. XII, 35. Luk. XX, 41.) Žalm 110 na Messiáše obracege dokazuge spolu, že w něm Dawid o swém budaucjm welikém potomkowi duchem prorockým mluwj, a zaraženj Istiwých Fariseů, kteří newěděli, gako odpowědjtí na otázku Kristowu: kterak Dawid Messiáše, an geho syn gest, nazýwati může swým pánem? — patrným gestití důkazem, že za časů Spasitelowých onen Žalm w židovské cjrkwí wúbec o Messiáši rozuměn byl a wykládán. *) Mimo to častěgi se odwoláwal Spa-

*) Zde se nám poskytuje příležitost přesvědčiti se, gak newážně a newěrně protestantštj exegeti s pismem swatým nakládaj. Dr. Paulus w swém spisu: *Philologischer Clavis über das Alte Testament* — wykládage tento Žalm o wálce Nesibinské 2. Sam. XI, 1. twrdj, že ne od Dawida, ale od něgakeho básnjka složen byl k obraně Dawidowě, kterýž Joaba s wogskem do boge wyslaw, sám na Stonu zůstal. Přípaštjt sice, že za času Spasitele od Fariseů, gimžto se potřebné učenosti nedostáwalo, o Messiáši wykládán byl; ale že by ho Kristus sám k sobě byl obracel, docela zapjrá, ano neostýchá se říci, že Spasitel Dawida za skladatele nedržel, an prý, předložiw Fariseům tu otázku: *ei sv david kalei auton kurion, piouulos auts esi*; swým hypothetickým „gestliže“ (gestliže ho Dawid nazýwá pánem) gim nawrhnutí chtěl, gakby na geho otázku dalo se odpowědjtí. Že toto „hypothetické gestliže“, genuž Dr. Paulus na stopu přišel sofistickau dwausmyslnostj zapáchá, a na odporu gest neljčené prostosrdečnosti Spasitelowě, kterýžto prawda gsa, prawdu zgewně mluwil, bez mého připamatowánj každý znamená. Dále uwážiti slušno, že spogka *ei* w pjsmech swatých časem i „poněwadž“ wyznaunenáwá, gako Jan XIII, 22. Sk. Ap. IV, 9. XVIII, 15. Což kdyby w tomto našem mjstě giného významu nemělo? SS. Marek a Lukáš, genuž to samó wyprawugj, mohli by nám w té věci potřebného swětla poskytnauti. Nepechmež se meyliti smě-

sitel na žalmy, a že gimi gisté pŕjpadnosti žiwota byly předpowězeny, oswědčował; u p. Ž. VIII, 3. conf. Mat. XXI, 16. Ž. XLI, 20. conf. Jan XIII, 18. Ž. LXIX, 5. conf. Jan XV, 25. Ž. CIX, 8. conf. Jan XVII, 12. Ž. CXVIII, 22. conf. Mat. XXI, 42. Mar. XII, 10. Luk. XX, 17.

Po Kristowě smrti a geho slawném z mrtvých wstánj, když wyplněnj všech znaků a všech wyřčenj starých proroků na weškerá pjsma starého zákona pŕjgemnau swětlost počalo rozléwati, když i Kristus uředlnjkům swým otewřel smysl, aby rozuměli pjsmům, (Luk. XXIV, 45.) tuž i Apoštolowé osudy swého Božského mistra w Žaltáři zřetedlně nalezali wyobrazené. Tak w Ž. XXII obraz utrpenj Spasitele spatřowali; Mat. XXVII, 35. Jan XIX,

lostj, za kteraužto se Paulus na S. Marka odwoláwa, řka; „Hat doch selbst Marcus VII, 36. Jesu Worte anders paraphrasirt“ gakoby snad důwodnost geho mjněuj ze slow Kristowých, gak ge Sw. Marek uwádj, pátrněgi wyswjta. Otewřemež sami Ewangelium Sw. Marka; a nastogte! žáduého tu *hypothetického* „gestliže“; Spasitel wšj dwausmyslnosti u wygádřeuj smeyšlej swého daleko vzdálen, po dwakráte, že *Dauid sám* Messiáše nazýwa swým Pánem, oswědčuje, řka w. 36.: *αὐτός γὰρ δαυὶδ εἶπεν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, λέγει ὁ κύριος τῷ κυρίῳ με κ. τ. λ.* a V. 37. *αὐτὸς ἐν δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον κ. τ. λ.* Tjm samým způsobem i Sw. Lukáš slowa Spasitelowa pronášj. Zdali pak se smjme domejšleti, že Kristus zůstáwage wždycky a wšudy gedem a tentýž, u sw. Matauše něco giného chtěl řjci, nežli u Sw. Marka a u Sw. Lukáše? W skutku tedy Sw. Marek slowa Spasitelowa gináč opisuge, ale tak, že *hypothetické* „gestliže“ Dra. Paulusa docela porážj, a že spogka *ei* u Sw. Matauše nic giného newyznamenáwa, než *poněwadž*, patrně dokazuje.

24; z Ž. XVI, že Kristus z mrtvých wstáti musel dokazowali; Sk. Ap. II, 25. XIII, 35; Ž. II, XLV a CX, o Kristowě sláwě a geho wjtězstwj nade všemi nepřátely, a o geho wěčném králowstwj wykládali. Cf. Sk. Ap. II, 34; XIII, 33; Žid. I, 5. 7. 13. V, 5. 6.

Kdekoli tedy otewřeme nowý zákon, wšudy nalezáme patrných důkazů hognost, že w Žaltári skutečně proroctwj o Kristu a geho wěčném duchownjm králowstwj se obsahuj, tak že oči samoděk zawjrati musj, kdožkoli tuto zgewnau prawdu widěti nechce. — A wšak — namjtne snad někdo — což kdyby ony žalmy docela giný smysl měly, na historické udalosti tehdegšjch časů toliko se wztahugjce, a na Krista gen prostředkem tak nazwané *akkomodacj* obráceny býti mohly? Z ust katoljka, gakž se domnjwám, podobná námjtka nemělaby slýchána býti. Neboť k čemu směřuge tato mezi nowěgšjmi exegety obljbená akkomodacj, nežli k tomu, aby uwedla se weškerá wyřčenj pjsem swatých w pochybnost, božské bibličkých spisowatelů nadšenj w podezřenj, Kristus w lehkost, a ti, genž w něho wěřj, w trapnau negistotu? *) Neboť připustjme-li, že gen w gediné

*) Powáženj hodná gsau w tomto ohledu slowa Herderowa, kterýžto w spisu swrchu uwedeném, psauj 17. prawj: „Der Ausleger (mijnjt wykladače, genž w akkomodacj wěřj) kehrt sich nicht ans Dogma, und schneidet weg; das Dogma greift nach diesen, nach jenen Halmen; wie wenn der Rain nun da ist, und die *letzte* Sichel schlägt; wie denn? —

důležité, wjry se týkagjcj věci Kristus aneb geho Apoštolé akkomodacj užjwali, že gistá mjsta starého zákona ne podle prawého smyslu, alebrž podle tehdegšjho obecného, snad *bludného* výkladu swých sauwěkých na Krista obraceli, anebo proti swému přesvědčenj, prorocwtj, snad giž dáwno vyplněná, pro gistau podobu mezi oněmi skutečně předpowězenými udalostmi a osudy Kristowými o Mistru swém wykládali: i kterak budau moci od nás wjry žádati mužowé, kteří buď všeobecným bludem zawedeni gsauce, buď křiwého a podwodného výkladu pjsem aumyslně užjwagjce, nowé naboženstw swé podporowali důwody, kteréžto by prawé wykládánj pjsem tak snadně poráželo? — Ať žádný nerjka, že Kristus ginými, nade všecku pochybnost powýšenými důwody — *zázraky* — swé Božské wyslanstw dokázal, a neomylnost swého učenj potwrdil. Prawdať; a však neméně stawěl i na *prorocká pjsem swatých wyřčenj* swau messiášskau důstognost a hodnowěrnost, řka u sw. Jana: (V, 39.) *Zpytugte pjsmu; nebo wy domnjwáte se w nich žiwot wěčný mjti: a tať gsau, gešto swědectwj wydáwagj o mně.* A gestliže se w tomto ohledu sám mýlil, anebo giné klamati chtěl, gak geho Božského wyslanstw, gak hodnowěrnosti geho stane? A pakli dále wzhledem na wykládánj starých prorocwtj w nowém zákoně akkomodacj připustjme, kdo bude smjti zapjрати, žeby mimo to Kristus a Apoštolé geště zde onde učenj swé podle tehdegšjho Židů smýšlenj nebyli u-

spořádali? A kdo potom bude w stawu určiti, kde přestává akkomodacj, a kde začjná prawda? —

Nechceme-li tedy upustiti od wjry, že Kristus a geho Apoštolé duchem Božjm, duchem neomylné prawdy wedeni učili a psali, musjmeť bez odporu dáti za wjru, že gako wšecká proroctwj wůbec, tak i žalmy, gež Kristus sám na sebe potahowal, anebo Apoštolé o něm wykládali, w prawém smyslu o Kristu wykládány býti mohau. —

Wjmť owšem, že i katoličtj exegeté mnohá mjsta starého zákona, genž w spisjch Ewangelištů a Apoštolů slowy *ἵνα πληρωθῆ* na Krista potahuj se, o giné přjpadnosti rozuměgj, a že od swatých spisowatelů toliko pro wyznačenj podobnosti mezi onau a něgakau nowého zákona udalostj, anebo pro docjlenj wětšju wygádřenj ozdobnosti uweдена byla: nic však méně, byťbychom, co do některých citát, na okamženj i stegného s nimi smýšlenj byli, může-liž totěž řjci se wesměs, a zwlášť také o oněch proroctwjch, kterýmiž Kristus anebo Apoštolé něgakau důležitau prawdu podporowali? Může-liž to samé platnost mjti též o oněch mjstech starého zákona, kteráž Spasitel a geho učedlnjci, gakož na prwnj pohled widěti gest, nikoli kozdobenj řeči neuwáděgj, ale z úmysla za předmět swého wykladu wywolili? Když Spasitel, chtěge zákonnjky pozorny činiti, že Kristus wjce musj býti nežli pauhý syn Dawidůw, (Mat. XXII, 41.) na Žalm 110. odwolává se, kdo se bude moci domnj-

wati, že toto odvolávanj pauhá řečnická gest figura? Když s. Petr, Sk. Ap. II, 35. a s. Pawel XIII, 35. ze Žalmu XVI. obšjrně dokazugj, že Kristowo z mrtvých wstánj předpowězeno bylo, že tento Žalm ne na Dawidowi, ale na Kristu vyplněn byl, kdožby chtěl twrditi, že tito dwa swatj muži nic giného řci nechtěli, nežli že s Kristem něco tomu podobného přihodilo se, o čemž w onom zpěwu Dawid pège? Pakliby kdo domnjwal se, co sw. Pawel w prwnj kapitole swého listu k Židům z Žalmů II, XLV a CX uwádj, aby dokázal důstognost Kristowu, kteraužto wšecky anděly daleko přewyšuge, že *pro pauhé okrášlenj řeči* uwedeno gest: nemuselby winiti Apoštola Páně, že ozdobnosti slohu *přjliš* pilen gsa náležitých důwodů uwesti docela opominul? A wšak i tenkrátě, když we spisjch nowozákonnjch wýpowědi starého zákona na Krista a gého králowstwj potahugj se, které snad skutečně k něgaké udalosti směřowaly: nesmjme se domýšleti, žeby to bylo něgaké kabalistické wykládánj a schytralé pjsem swatých kraucenj, gakéhož do srdečných, sprostých, wšj kabalistické učenosti prázdnych Apoštolů domýšleti se pošetilost byla by neywěťsj. Apoštolowé powažowali nowý zákon za to, čjm skutečně gest, za *úplné rozwinutj* onoho Božského usauzenj, dle kteréhož kleslé pokolenj lidské *skrže Krista* mělo býti wykaupeno; a celý tento Božský ústaw k oblaženj pokolenj lidského byl gim *co Bohu zaswěcený chrám, na němž Proroci a Apoštolowé pracowali, a kdež gest*

neyhlubšj uhelnj klámen sám Kristus Ježjš. Efes. II, 20. 21. Kristus tedy, gsa zakladatel nowé umluwy, gest čj a konec zákona starého, gest gako wznešený střed, z něhož gediné patřiti slušj *na wšecky udalosti* starého zákona, *na wšecko řjzenj Božské*, poněwadž *k němu gediné wúbec směřugj*. Mogžjšowi musel dřjwe zákon na desky kamenné býti wyryt, nežli Kristem w srdce lidské mohl býti napsán. Kde někdy pohanstwa sjdlila ohawnost, muselo králowstwj židowské býti založeno, aby na gehu zřjceninách mohl se wzdělati nowý wěčně trwagjcj Jerusalém. Obradnj ucta w chrámě Šalomaunowě musela předcházeti klaněnj se prawému Bohu w duchu a prawdě. Gitřnj záre učenj prorockého musela zaswjtati, prwé nežli wygjtí mohlo swětu weleslawné slunce Kristowo. W tomto-li, owšem přirozeném spogenj pozorugeme starý a nowý zákon, nemůžeme zapřjti, že wšecky udalosti starého zákona, a wšecky osudy celého wywoleného národu, gakož i těch mužů, genž při gehu řjzenj a zprawowanj obzwláštňjm nástrogem Hospodinowým byli, w bližšjm anebo wzdáleněšjm poměru stáli ku Kristu, a že následowně, což o nich praweno bylo, nezřjodka w prawém smyslu může obráceno býti i na Krista, a na ty změny, gež weřegné gehu we swětě pogewenj se způsobilo. Tak když u př. Jeremiáš (XXXI, 15.) slyšj Rachel kwjliti nad nešťěštm potomků swých, wjme že prorok neyprwé zagetj Babylonské na mysli měl; a wšak nezasluhowaly-liž podobně gegjho

oplakáwánj i všecky ostatnj nehody, genž potkaly národ Židowský? A nebylo-liž panowánj Heródesowo, kteréž mimo giná ukrućenstwj *wraždá na pacholátech Betlémských zpáchána* hyzdj a porušuge, také článkem toho dlauhého řetězu strastných osudů, gimiž Pán nawštěwowal lid swůg? Což diw tedy, že S. Matauš, wystawiw onen dábel'ský skutek Herodesůw, gistj, že ono proroctwj Jeremiášowo gjm se naplnilo? *)

Podobným způsobem mohau i žalmy, wzta-hugjcj se w nowém zákoně na Krista, bytby snad skutečně s něgakau bližšj udalostj we spogenj stály, dobře o Kristu wykládány býti. Neboť gako kwět w paupěti gest obsažen, gako strom w gádru ležj, tak Kristus giž w zákonech, w obrazjch a obálkách starého zákona se skrýwal, swým Duchem weškerá pjsma starého zákona naplnuge, a když přišla plnost časů, z temně oswjcené swatyně Židowské, co gasný den z lůna gitřeny w plném swětle wystaupil gest. **) —

*) Wiz Rupperth's Apologie der Urkunden des Christenthums. 1 Th. §§. 114. 115.

**) Docela prawdiwě píše o té věci Herder w uwedeněni giž spisu w psanj 21. : „Sein Geist (der Geist Christi) und seines Reiches Zukunft, hatte das ganze Gebäude der Schriften A. T. erfüllt; und aus diesem grossen Hause führen nun Evangelisten und Apostel an, was ihnen *zunächst* im Auge und bei der Hand liegt, und was sie *jetzt* brauchen.“ A w tomž listu dále : „Sie sprechen über diese und aus diesen Stellen als Zeugen, dass Gott ihren gesammten Sinn in Jesu entwickelt, bekräftiget, besiegelt habe. Sie räthseln Jesum nicht aus ihnen heraus; sondern sie deuten auch *diese* Stellen auf Ihn, weil *alles* sich auf Ihn bezogen habe, weil *alles* in Ihm erfüllt sey, und Gott diese Erfüllung vom Himmel bewiesen.

Z toho, co gsem až posud o Messiášských žalmjch wůbec a gen w krátkosti uwedl, gakž se domnjwám, můžeme uzawřjti, že wykladatel pjsem swatých, drže se wjry w Krista, gakožto Syna Božjho a zasljbeného Wykupitele, — a bez této wjry by žádný k wýkladu pjsem swatých přistau-
 pití neměl — žádné přjčiny nemá horšiti se, že swatj spisowatelé mnohé žalmy gakožto proroctwj o Kristu wykládagj, a Kristus sám některé k sobě přikládá; ale uwážiti by měl raděgi, co nábožnau myslj a hlubokau učenostj stegně znamenitý *Stollberg*, gednag e o žalmjch i o proroctwjch Messiášských, obsažených w žaltári, takto as napsal: *)
 „Prwé nežli vyplněnj proroctwj o Messiášowi a geho králowstwj pečeti gistého stwrzenj gim wtisklo, celá cjrkew starého zákona wykládala ge o Messiasí, gegž očekáwala. Gak zaslepeni museli bychom býti, nechťjce gich ani po tomto vyplněnj za proroctwj Geho se týkagj uznati? Nyněgšj Židé, poslaupným učenjm swych předků wedeni gsauce, wykládagj ge o Messiášowi, gehož posud očekáwagj. Což pak máme o křesťanských swatých pjsem wykladateljch řjci, kterj po gegich vyplněnj tento wýklad zawrhugj, anebo wywráti-
 ti usilugj? . . . Co máme o nich řjci, widauce gak Apoštolům opowážliwě odmlauwagj, kterjžto na žalmy a proroctwj s tak radostnau důwěrnostj, a

*) Geschichte der Religion Jesu Christi III. B. S. 387.

s tak mocným účinkem se odvolávali? Ano gak i samému Ježši Kristu se protiwj, kterýžto častěgi tato proroctwj o sobě samém wykládal, a po swém z mrtwých wstánj k swým Apoštolům prawil: *Tatoť gsaú slowa, kteréž gsem mluwil wám, geště byw s wámi, že se musj naplniti všecho, což psáno gest w zákoně Mogžjšowě a w Prorocjch a w Žalnjch o mně.* Čhtěgj tito lidičky pjsmu swatému lépe rozuměti, nežli On, kterýž pjsma swatého obsahem gest a záměrem?

Katolický tedy pjsem swatých wykladač, daleko vzdálen gsa smýšlenj naturalismem nakwašených nowějšjch Protestantů, proroctwj Messiášská w Žaltári upjratí nebude; ale gako wúbec wšudy, tak i u wykladu této Božské knihy w paměti zachowá wždycky prawidlo swatého Jeronyma, genž w listu swém ad Minerium et Alexandrum napsal: *Meum propositum est, antiquos legere, probare singula, retinere quæ bona sunt, et a fide ecclesiæ catholicæ non recedere.* —

Pokračowánj w přeloženj Žalnu.

Ž a l n III.

Dawid na útěku před Absolonem.

Že při této přjležitosti králowský zpěwec city swého sewřeného srdce w nasledugjcjm zpěwu wylil, oswědčuge sám nadpis, který aupně dá se osprawedlniti, přirownáme-li bedliwě obsah žalnu s onau smutnau udalostj w žiwotě Dawidowě. Ge-

stiž tento Žalm krásná památka netoliko zbožné my-
 sli a pevné w Boha důvěrnosti Dawidowy, ale
 i geho wznešeného básnického ducha. Osnowa
 této ódy gest dobře založena, a panugjcj w nj cit
 důvěrnosti w Boha ljbě se rozwinuge, powznesa
 se znenáhla až kplesánj nad wjtězstwjm, gakoby
 giž wydobytým. — Nic negewj wjce šlechetnau
 mysl nábožného zpěwce, gako poslednj tu wzdy-
 chnutj, gjmž o milost pro swůg ač poblauzený a
 newěrný národ Boha žádá.

Gak se, Pane, množj počet
 Zlých odpůrců mých!
 Gak gest proti mně gich mnoho
 Powstáwagjcjch!

Mnoho gest gich, kterj o mně
 Prawj s radostj:
 „Wšak ho tenkrátě giž ani
 Bůh newyprostj.“

Ty pak mne, co mocný štjť můg,
 Pane! přikrygeš;
 Ty gsi sláwa má, mé hlawy
 Ty powyšugeš.

K Hospodinowi se wzneslo
 Giž wolánj mé;
 Daltě odpověď mi s hůry
 Welebnosti swé.

Protož uložiw se budu
 Spáti bezpečně;
 Wstanuť zase, neboť Pána
 Mám k swé obraně.

Ano, ač na myriády
 Zlého národu
 Wúkol mne se položilo,
 Bát se nebudu.

Nuže Pane! spomoz! — Hle giž
 Protiwnjků mých
 Rozbils čelisti, giž setřels
 Zuby bezbožných! —
 Hospodine! ty gen můžeš
 Wjtězstwji mi dát;
 Rač gen také lidu swému
 Milosti wsé přát. —

Žalm VIII.

Welebnost Božská.

Gest mjněnj Brentanowo, důstognost že člowě-
 ka gest předmětem této hymny náležejciji do po-
 čtu neywznešenějšijch pjsnj Dawidowých; a před-
 ce neyprwnějšij zwuky swaté harfy gako wěrný
 ohlas celé pjsně i na konec znějgi: *Hospodine,*
Bože náš! gak gest slawné po wšji zemi gmé-
no twé! Mám tedy za to, že Dawid o welebnosti
 Božské pěge, co o důstognosti člowěka prawj,
 gen tjm aumyslem uwádji, aby tjm zřetedlněgi wy-

nikala moc a sláwa Hospodinowa, gegjžto gediný paprslek člowěka pánem této země, a gako Bohem činj tworů nerozumných. Zdá se, gakoby žalmišta patře na nočnj, hwězdami posetau oblohu, a pak od té nesmjrné prostory obrátiw očj swých k zemi, této krúpěgi na okowě, gak gi Isaiáš nazýwá, w swatém obdiwowánj a hluboké pokoře klaněl se všemohancnosti a dobrotě Hospodinowě, kterýžto k onomu moři nesčjslných swětů mage obrácené zřenj swé, i o člowěka na zemi pečuge, a geho blaženost obstaráwá.

Podobnými asi city přetékało srdce německého básnjka, když těmito pěl slowy :

Ich habe mich emporgeschwungen!

Wie gross wird mir die Welt! die Erde flieht verschlungen;

Sie macht nicht mehr allein die ganze Schöpfung aus.

Welch kleiner Theil der Welt ist Pheens finst'res Haus!

Und Menschen, welche kleine Heerde

Seyd ihr nun erst auf dieser kleinen Erde! *)

Hospodine, Pane náš!

Gak gest slawné po wšj zemi gméno twé!

Nad nebesa sláwa twá se rozhlašuge, **)

*) Wiz Theodicee von Utz.

**) Mjsto הַתְּהִלָּה geuž w půwodajm textu stogj, žádného smyslu nedáwajic, četl gsem dle rady Dra. Paulusa $\text{הַתְּהִלָּה \cdot הַתְּהִלָּה}$ znamená celebrare, cf. Judic. V, 11. —

W ustech kogeňátek pewnost sobě vzdělal gsi
 Proti nepřátelům swým,
 Ku potřenj protiwnjka mstiwého.
 Na nebe-li patrjm, djlo rukau twých,
 Na měsje a hwězdy, gež gsi upewnil :
 Což gest člowěk, že naň pamatugeš,
 Co syn člowěka, že tak máš péči o něho ?
 Andělů geg málo nižšjm učiniw,
 Ctj a sláwau korunowals geg.
 Wládu gsi mu dal nad djlem ruky swé,
 Wše gsi nohám gehu podmanil,
 Brawy, skoty všecky i zwěř polnj,
 Ptactwo pod nebem i ryby w moři,
 Stézkami cožkoli chodj morskými.
 Hospodine, Pane náš !
 Gak gest slawné po wšj zemi gméno twé !

Žalm XV.

Obraz muže šlechtného.

W tomto naučném zpěwu, kterýž dle domnj-
 wánj se wětšjho počtu wykladatelů, za přjležitostj
 přenešenj Archy Páně na horu Sion (2. Kr. VI.)
 složen byl, wypisuge Dawid, gakby spořádán měl
 býti ten, kohožby Hospodin bydljcy na Sionu co
 hosta do swého stánku přigjti, a za swého přjtele,
 za swého wěrného čtiťele měl uznati. Snažjť se
 ukázati žalmista, že mimo obřady zákonem přede-
 psané, gež tuto pomjgj, geden každý čisté srdce
 a šlechtné mrawy přináseti gest powinen, chtěge

wstapiti na horu swatau k uctě Hospodina. O tom-
že předmětu, gegž w tomto zpěwu pokogněgi roz-
gjmá, lyrickým nadchnutjm, a protož i kratčegi pě-
ge w Žalmu XXIV.

Hospodine! kdo w twém stanu

Bude bydliti?

Kdož na welebné twé hoře

Bude sjdliti? *)

Ten kdož bez poskwrny chodě

Zamilowal ctnost,

W srdci swém kdož neljčenau

Chowá upřjmnost;

Gazykem kdož neutrhá,

Bratru neškodj,

Aniž potupy na swého

Družce uwodj;

Nešlechetnjkem kdo zhrzj,

Sluhy Páně ctj;

Kdo, co přisáhl k swé škodě,

Nikdy nezwrátj;

*) Že se w této otázce Dawidůw wěk dáwa na gewo, gelikež
Hospodin ani před Dawidem na *hoře Sion*, ani po Dawi-
dowi w *stánku* nepřebýwal, Dru. Paulusowi rád připauštjm,
w tom mu však za prawdu dáti nemohu, žeby tento Žalm
byl pjeň pro kněžj, gacj býti magj; neboť גור באהל יהוה
bydliti w stánku Hospodinowě שכת בבית יהוה
prebýwati w domě Božjm, neužjwá se pauze o kně-
žjch, gakž z mnohých mjst pjsma swatého, u p. Žalm XXIII,
6. widěti gest; aniž powianosti wytknuté we zpěwu tom-
to tak zegměna kněžstwu přináležej, aby i každého giného
newázaly.

Střjbrem nelichwj, nezradj

Za dar newinnost :

To kdož činj — toho věčná

Čeká blaženost. —

Ž a l m XXIX.

Hlas Hospodinůw.

Tento Žalm, gegž Lowth we swém wýborném spisu de sacra poěsi Hebræorum gako wzor wznešenosti Hebrejské ódy uwádj, gestiť mistrné popsánj bauřky, kterau snad Dawid, gakož ze srownánj weršů 1ho a 11ho gá domnjwám se, polem proti nepřjtelu položen, pod šjrym nebem přečkal. Po krátkém, ale slawném úvodu, w němž napomjná udatné reky swé, aby uwrhli se wprach před Hospodinem, an strašiwau welebnostj přiodjn se bljžj, popisuge práwě lyrickým horowánjm strašiwau bauřku. Přišlať, gako w Palestině obyčegně, od západu. S počátku toliko nad střednjm mořem hřjmanj slyšeti; bljžj se však bauřka wždy wjc a wjce, a táhnauc přes Libanon, zatřásá gehu neywyššjm wrcholem Širion, až pak w paušti Kades se tratj. Swatý zpěwec wynakládá všech prostředků, aby welikost a magestatnost tohoto strašiwě krásného diwadla wyobrazil. Geden wznešený obraz stjhá druhý, gako blesk za bleskem se sype, a rána za ranau padá. Celá přjroda strachem a hrúzau chwěge, an hlas Páně znj — a lid Hospodinůw, klaněge se Pánu přjrody, pod zpráwau takowéhož we-

lemocného krále w bogi wjtězstwj, w pokogi štěstj
si připowjda.

Wzdeytež Hospodinů, hrdinowé,

Wzdeytež Hospodinu čest a sláwu!

Wzdeytež Pánu sláwu gména geho!

Hospodinowi se klaňte we swaté okrase.

Ay hlas Hospodinůw nad wodami,

Hospodin Bůh sláwy hřjmá,

Hřjmá nad wodami širokými.

Hospodinůw hlas gest mocný,

Hospodinůw hlas gest slawný.

Hospodin swým hlasem cedry láme,

Libanské Pán láme cedry,

Učj poskakowat ge co telátko,

Libán Širion plachého co býčka.

Ey! hlas Hospodinůw blesky sype,

Hospodinůw hlas zatřásá pauštj,

Hospodin zatřásá pauštj Kades.

Hřměnjm Páně dřjwe rodj laně,

Hřměnjm Páně potracugj srny. *) —

*) Poněwadž tento 9tý werš ginj gináče wykládagj, slušnot,
bych důwody k přítomnému přeloženj uwedl. Vulgata, na-
sledugje Septuagintu, překládá: Vox Domini præparantis
cervos, et revelabit condensa. Lowth w swé metrické pa-
rafrasi tohoto žalmu wyložil hebrejský text takto:

Sylva gemit; querceta laborant;

Densis nudantur nemora umbris.

Michaelis w swém poznamenánj k této parafrasi okázal
zgewně, že se Lowth meylil, אֵילֵי יַחֲלֹחַ wyložiw querceta la-
borant, gelikož אֵילֵי neznamená quercus, ale terebinthus. A
wšak ani w tomto wýznamu nedá se zde wjzti hebrejské
אֵילֵי, poněwadž אֵילֵי terebinthus bez (י) se pjáe a w množ-

„Čest a sláva!“ wolá všecko w geho palácu.
 Usadiw se Hospodin sesjlá přjwaly;
 Hospodin co král náš bude włádnaut na wěky,
 Hospodin dá lidu swému wjtězstwj;
 W pokogi Pán lidu swému bude žehnati.

Žalm XLII a XLIII.

Tauženj wyhnancowo po stánku Božjmu.

Stjinto překrásným žalozpěwem klade se počátek w našem žaltári zwláštjnmu oddělenj výborných zpěwů, genž nadepsáni gsau: לבני־קרח

ném počtu nikoliw אֵילֹהִים, alebrž אֱלֹהִים má. Proto překládá Michaelis: Fragore Jehovæ tremuere cervæ, nudatque silvas (fragor Jehovæ). Gest mu tedy אֵילֹהִים gako w pjsmech swatých wšude cerva, a sloweso הוּל znamená mu tremere, o čemž sám mluwj: Sitne tremere idem quod *timere*, an, ex vicino partu tremere, ante tempus, *terroris magnitudinem parere*, pro certo non dixerim. Hoc grandius. Gešto tedy sloweso הוּל obadwa tyto wýznamy do sebe zawjrá, newjm proč bych silněgšjho z nich wywoliti nesměl, totiž *ante tempus parere*, což ne gen k samostatnému gměnu אֵילֹהִים dobře se hodj, ale i obzwláštně slaužj k wyznačenj té hrůzy, kterážto gjmá zwěř polnj, an hlas Páně pauštj zatřásá.

Že ale, předložjme-li prwjí člen tohoto werše: „Hlasem Páně dřjwe rodj laně“ parallelismus w druhém členu něco giného žádá, než nudatque silvas (fragor Domini) cjtíl sám Michaelis, gsa toho mjněnj, že se může i řjci, abortum facit silvis (silvarum feris) poněwadž הַשֵּׁף, gakož z Arabského nářečj widěti, také znamená abortum facere. Kdybych k docjlenj wětšj srozumitedlnosti mjsto abortum facit silvis byl wygáďtil abortum facit feris, nebyloby tušjím přjliš chybeno; a wšak Arabské nářečj toto přeloženj opět docela o-sprawedlāuge; neboť gako Dr. Paulus swěďěj, צִרָה (Arab. Jearaton) znamená *wilde Ziegen*, což gsem z nedostatku prawého wýznamu přeložil *srny*.

Korachytum, snad proto, gakž se Jahn a Eichhorn domnjwagj, že tyto zpěwy hudbau gim bylo prowozowati. Ač tito dwa wýbornj znatelowé bibli-cké literatury, gakož i Dr. Paulus, žeby Dawid spisowatelem těchto zpěwů byl, zapjragj, předc, co se této Elegie dotýče, raděgi nasledugi Zacharie, Zobra, Brentana a giných, kteřj Dawida kladau za skladatele. Slysjet w tomto zpěwu upěti hořem skljčeného muže a náravně rozčileného. Gak se wine duše geho pod břemenem mnohonásobného utrpenj; gak stená geho harfa a nařjká; gak si ulehčuge sewřeně srdce w praudu sladkých slzj! A toť gest práwě to, co dle *Herdera* wšecky plody ducha Dawidowa wyznačuge.

Na autěku tedy — snad před Absolonem — bljž Jordánu, u hory Hermon se položiw, wzpomjná na blažené hodiny šťastné minulosti, kde w hlučném plesu s pautnjky chodjwal k stánku Páně. Nynj wyhnán, po horách musj se potulowati, a hlučenj waljcjch se přes skaliny wod, gakowé dorážj na sluch geho, gest mu obrazem ze wšech stran na něho dorážegjčj strasti a bjdy. Duše geho gest skormaucena; zámutek nad nyněgšj bjdaumjsj se w sladké pomněnj na šťastnau minulost a w radostnau naděgi, že z wyhnanstwj swého se wrátj — a tento smjšeny, mutnojby cit wyléwá swatý básnj w nasledugjčjm žalozpěwu, gjmžby se každý národ honositi mohl: *)

*) Poněwadž wtěchto dwau Žalmjch geden a tentýž duch panuge, 43tý pak žádného nadpisu nemá, a stau samau my-

Gako gelen řjge po studnici wod,
 Tak má duše vzdychá, Bože! po tobě.
 Žjznj duše má po Pánu Bohu žiwém;
 Ach! kdy přjgdu zas, kdy před twář Páně před-
 staupjm?

Slzy gsau mi dnem i nocj pokrmem,
 An zde každodenně slyšjm:
 „Nuže, kdež pak Bůh twůg zůstává?“

Tu si wzpomjnám — a srdce w slzách přetéká —
 Gak gsem někdy k stánku twému chodjwal,
 K domu Páně zbožným krokem putowal,
 W hlučném plesu djky pěge s množstwjm slawj-
 cjch. *)

Proč se swjgjš, duše má, a proč se kormautjš?
 Daufey w Pána! Gistě že mu geště djky budu
 wzdáwati,

Mému Spasiteli, mému Bohu. **)
 Předc se truchljc swjgj we mně duše má!
 Proto na tě zpomjnám i s břehů Jordánských,

šlénkau se skončuge, kteráž w 42. gest obsahem neyhlawněg-
 šjm, nepochybugi, že obadwa půwodně geden a tentýž čini-
 li zpěw, a protož gsem spogil opěť, co nikdy dle zdauj mé-
 ho nemělo býti rozlaučeno.

*) Nasledowal gsem w přeloženj werše 5ho Haubigauta, kte-
 rýžto na stará wyloženj se odwoláwage půwodnj text na-
 prawil takto:

כי אעבר בסכך אדרה ערביח אלהים
 בקול־רנה ותורת המון חוגג:

**) Haubigant, bera ohled na w. 12tý tohoto, a w. 4tý na-
 sledugjeho žalmu, ges na polo wěc napravil, gešto čině ná-
 silj půwodnjmu textu đte werš 6tý takto:

Zde od Hermonu na njzkém pahrbku. *) —

Gak tam propast' ozýwá se propasti

Gekem wodnjch praudů twých! —

Wšecka rozwodněnj,

Wšecka wlnobitj twá se na mne swalila.

A však předc mne we dne střeže

Milost Hospodinowa;

W noci se mnau gehu pjseň bdj,

Modlitba bdj k Bohu žiwému.

Zpjwám Pánu swému obranci:

Proč pak gsi se zapomenul nade mnau,

Proč mám zarmaucený choditi,

Saužen od nepřjtele?

Gakoby mi kosti drtil,

Anoť nepřátelé s ausměškem

Každodenně se mne tážj:

„Nuže, kdež pak Bůh twůg zůstává?“

Proč se swjgjs duše má a proč se kormautjs?

כי-עוד אודנו ישועות פני אלהי לאדי Laudabo eum, nam salus est vultus mei Deus meus; Deus meus etc. Lépe žagisté, a přiměřeněgi oněm dvěma swrchu citowaným mjstům přiweđa prwnj slowo werše 7ho kwerši 6mu, a předložiw mu (1) ze slowa פניו čtu takto: כי-עוד אודנו ישועות פני ואלהי .

*) Mjsto zeměpisného poznamenánj, gež mjsto toto požaduge, budiž zde uwedeno, gak Michaelis, mage za to, že Dawid na swém autěku před Absolonem tento truchlozpjw složil, tato gehu slowa opisuge, řka:

. . . . Hier, wo der Jordan quillt,

Wo ew'ger Winter von des Hermon's Spitze

Mit nie erschöpftem Schnee sein Ufer füllt,

Wo zwischen Frost und trockner Mittags-Hitze

Noch dieser flache Berg den grünen Schooss

Für mich gestreckt, — — —

Denk' ich an den, der soust mein Fels gewesen.

Daufey w Pána! gisté že mu geště djky budu wzdá-
wati,

Mému Spasiteli, mému Bohu!

Sud mne Pane! ugmi se mé pře;

Ode národu newděčného,

Od lstiwého, neprawého muže

Wyswobodíš mne!

Neboť Ty gsi Bůh, můg pewný hrad;

Proč pak gsi mne opustil?

Proč mám zarmaucený choditi

Saužen od nepřjtele?

Sešliž swětlo swé a prawdu swau,

Ty mne prowodj a přiwedau

Na horu twé Welebnosti,

Do přjbytků twých.

Wstauj m pak před oltář Páně,

K Bohu, radosti mé, mému plesánj;

K harfě chwálu budu zpjwati

Tobě Bože, Hospodine můg! —

Proč se swjgjš duše má a proč se kormautjš?

Daufey w Pána! gisté že mu geště djky budu wzdá-
wati,

Mému Spasiteli, mému Bohu. —

Ž a l m XLV.

Přánj k sňatku manželskému.

Přeutěšený zpěw tento nadepsán gest ידירון הג' שיר
piseň lásky aneb o lásce; a gestit to skuteč-
ně, pakli na liternj hledjme smysl, ljbě wonná růže,

králi, a geho milowané choti k radostnému sňatku obětovaná. Giná gest owšem otázka: zdali Žalm tento u wyššjnj, duchownjnj smyslu nemá rozuměn býti? Swatý Pawel w swém listu k Židům obrazy z tohoto Žalmu wzatými důstognost Kristowu popisuge, což důkazem gest, že za geho času od židowské Cjrkwe na Messiáše byl wykládán; ano nelze pochybowati, že giž tenkrát, když sbjrká kanonických spisů starého zákona dělala se, Židé w tomto zpěwu obraz budau-cjho spogenj Messiáše s králowstwjnjm geho nalezali, což mu také bez pochyby mjsta w pjsmě swatém wydobylo. W tomto tedy ohledu gest Žalm nasledujcjj báseň ginotagitelná, w pjsmech swatých welmi obyčegná. Neboť netoliko w starém i nowém zákoně spogenj Kristowo s Cjrkwj geho gakožto manželský sňatek se předstawuge, ale i proci wyobrazowali sláwu onoho welikého potomka Dawidowa barwami ze žiwota a panowánj neyslaw-nějšjch králů swých.

Co do poetické ceny tohoto zpěwu — zagisté geden z neykrásnějšjch kwjtků Hebrejského básnictwj. Po kratičkém úvodu, w němž pjsěň swau obětuge králi, wypisuge geho krásu a ozdobu, a přege mu šťastného, slawného a dlauhého panowánj. Tuť padne oko geho na choti králowskau, ze mnohých knjžecjch dcer wywolenau, králi po boku stogjcjj a dra-hým oděwem ozdobenau, gegžto wnitřnj duchownj krása gegj zatemauge. U prostřed družek swých w radosti a plesu widj gi sw. básnjk kráčetj do palá-

ce králowa — a wraucj přánj hogného požehnánj
manželského doprowázj gi. —

Srdce mé přetéká slowy ljbeznými,
Králi budiž wěnowána pjseň má;
Gazyk můg co pero rychlého buď pjsaře!
Neykrásnějšj gsi ty mezi syny lidskými,
Na twých rtech gest milost rozlita;
Protož požehnal tě Bůh twůg na wěky.
Přepaš mečem bedra swá, ó reku udatný!
Toť twá sláwa, toť twá ozdoba.
Ozdoben tak táhni šťastně w pole
Pro prawdu a utišťěných obranu.
Prawice twá nech tě widět diwy statnosti.
Ostré střely twé ať k nohaum tobě srazj národy,
Srdce všech ať prokolj nepřátel králowých.
Trůn twůg, Pane! bude státi na wěky,
Berla přjmá gestit berla twého králowstwj.
Že gsi sprawedlnost zamilowal,
W nenáwist žes pogal neprawost,
Proto pomazal tě Hospodin, Bůh twůg,
Přede všemi druhy twými weselosti olegem.
Myrru, aloës a kassii oděw dýše,
K plesu hudba zůwe tě z paláců slonowých.
Dcery králowské we skwostném rauchu twém,
Choti twá ti po prawici stkwj se w zlatě zOfiru.
Poslyš, dcero! wiz a nakloň ucha swého!
Newzpomjney na swůg lid, swau otčinu.
Král se bude nynj kochat w kráse twé;
Onť gest Pán twůg, před njm skláněg se!
Dary přinášj ti dcera Tyrská;

Neybohatšj z národu se kořj před tebau. —

Celá krásná gest ta dcera králowská,

U wnitř krásněgšj nad zlatau raucha tkaninu.

W rause krumplowaném ku králi se wede,

Panny za nj, družky gegj k tobě kráčegj.

W radosti a plesánj se wedau,

Wcházegjce w palác králowský. —

Synowé ať gsau ti mjsto otců twých,

Knjžaty ge po wšj zemi ustanow.

Gá pak budu hlásat gméno twé wšem wěkům

budaucjm,

Tak že národowé slawiti tě budau na wěky.

Zalm CXXVI.

Wzdychnutj k Bohu o nawrácenj se ze zagetj.

Mám za to, že tato utěšená, na neyweyš tkliwá pjeň složena byla geště w zagetj. Swatý básnj, zamysliw se w ten čas, kde Hospodin podle zasljbenj lid swüg ze zagetj wyswobodj, zapomjná na okamženj bjdu swau; gehu duše gest celá w radostné budaucnosti; slyšjt giž smjch, slyšj plesánj wracugjcjch se, widj užasnutj ostatnjch národů, a zdá se giž býti na cestě do vlasti wracučně milované. A wšak tento sladký sen gehu trwá gen chwjtku; brzy procjtna, wzdychá po tom samém potěšenj, wněmžto snjcj duše gehu na okamženj se kochala.

An Sionské zagetj Bůh wracj,

O, tuť gako snem gsme zmáměni!

Tuť gsau usta naše plné smjchu,

Gazyk nás gest plný plesánj.

* *

Mezi národy se prawj: „Diwy
 Na nich zgewil Bůh swé mocnosti.“
 Ano, diwy učinil Pán s námi,
 Proto oplýwáme radostj. —

Wyweď nás, ó Pane! ze zagetj;
 Gako řeky w zemi wyprahlau.
 Ti, genž se slzami rozsjuwagj,
 Kéž pak někdy plesagjce žnau!

Gdeť tam, obilj swé nesa oráč,
 Gde a s pláčem mece sjmě swé;
 A však, nawrátiw se gedenkráté,
 W plesu snopy domů ponese.

Ž a l m CXXVIII.

Štěstj bohabogného.

Wyprawuge swatý básnjk blaženost tiché do-
 mácnosti, gake požjwá muž bohabogný, a po-
 žehnánj geho manželského sňatku pronášj w obra-
 zech ušlechtilych. I z této krátké pjsně wyswjta
 gasně swatá láska k vlasti, gelikož gako za koru-
 nu a dowršenj blaženosti powážuge štěstj uwiděti
 Jerusalém oplýwagjcej hognostj všeho dobra.

Šťastný každý, kdož se Pána bogj,
 Geho stezkami kdož kráčjwá!
 Ač se gen swých rukau pracj žiwjš,
 Šťastný gsi, vše se ti darjwá.

Choti twá, co plodný winný kmen gest,
 Štjpen po boku chalaupky twé;
 Djtky stogj wúkol stolu twého,
 Gako oliwowj mladistwé.

Takowé hle! člowěk bohabogný
 Ode Pána dogde milosti;
 Tak též tobě žehney ze Siona
 Hospodin, aby gsi hognostj
 Jerusalém widěl oplýwati,
 Po wšecky dny twého žiwota;
 Spatřiž djtky djtek swých, a uzři
 Israeli mjr gak wykwétá!

Žalm CXXXIII.

Plesánj vlastence nad národem shromážděným.

Za přjčinau něgaké slawnosti sešlo se takowé množstwj lidstwa do Jerusaléma, že nemagjce mjsta w městě, po wršjch wúkol Jerusaléma položili se. Patřenj na toto nesčjslné množstwj lidu bydlicjho pospolu w bratrské swornosti a lásce, roznjúlo w swatém, národu swého milowném zpěwci cit radosti, kterýž ze srdce přeplněného se praudj w tomto zpěwu, gegž Lowth w swrchu gmenowaném spisu za přjklad dokonalé Ody Hebrejské uwádj. Gak krásně, a docela w duchu Hebrejského národu přirovnává swornost shromážděných vlastenců a naplňugjcjch wúkol swatého města wrchy a údolj, k ljbezné wúni, gakau vydává drahá masť, když wylita gsau na hlawu neyvyššjho kněze, dolů kane až na gehu raucha obruby? A mohl-li pak k wyznamenánj nesčjslného množstwj lidu, a požehnánj, kteréž bratrská swornost plodj, přiměreněgšjho a krásněgšjho obrazu nalezti, gako w aurodné rose, která wystupugjc, Sion a gehu okolj přihrýwá a swlažuge? —

Gak to drahá
 Wěc a blahá,
 Když gsau bratřj pospolu!
 Rownát slasti
 Wonné masti,
 Genž wylitá na hlawu,

Až na bradu,
 Wážnau bradu
 Aaronowu sstupuge;
 K sukni řásné
 Kanauc, krásné
 Obruby gj swlažuge.
 Taktě Sion
 Ze Širion *)
 Hory rosau posypán!
 Tu milosti,
 Tu radosti
 Wěčné welj sjdlit Pán. —

Žalm CXXXIV.

Pjseň wečernj.

Zdá se, že tuto kratičkau pjseň u wečer, když se brány chrámowy zawjraly, gako na dobrau noc zpjwávali kněžj, Lewité, gimžto bylo bdjti na nočnj stráži, k prozpěwowanj chwały Božj powzbuzugjce, a obywatelům Jerusalémským na Hospodinu požehnánj žádagjce. —

Chwalte Hospodina wšickni,
 Genžto Pánu slaužjte;
 Wšickni, kterj w domě Páně
 Nočnj stráže držjte.

Rukau swých tu ke Swatyni
 Modljce se zdwjheyte,
 Hospodinu Bohu swému
 Slušnau chwálu wzdáweyte.

Uděliž ti ze Siona
 Hospodin swých milostj,
 Genžto nebesa i zemi
 Utwořil swau mocnostj.

*) Širion gest gméno wrchu Hermon, gakýmž ho uazýwali. —

6. Zpěw pastýrský

ke dni 3. března 1833.,

když na biskupstw j swěcen byl

W. D. Pan František W. Tippmann,

G. K. M. Knjzete Arcibiskupa Pražského Suffraganu, a gmeno-
wany biskup Satalský.

Menalkas a Dáimon.

Pod palmou westjnu seděl starec ondy Menalkas,
Nábožný pastýř, bohatý na stáda i pastwy.

Starcowi stáli kolem synowé, pastýři pomocnj;
Gim opodál bělorauné stádo se páslo beránků.

Důstogný wstana kmet ke synům dj ta slowa wljdná:

„Zde mne čekeyte, milj, dokawáde ze chrámu ne-
přigdu;

Nawrátiw se pak otcowskau wám wůli ohlásjm.“

Dj, a se berly chopj, a do chrámu se wážně ubjrá.

Obětowaw tam Hospodinu čistého beránka,

Na skloněných kolenau pokoren swětaPánu se modlj:

„Hospodine, Bože můg ! přigmiž moge djky planaucj

Za vše to dobrodinj, co twau mi propůgčeno láskau !

Stále mi dobrořečils, i statku gsi mému požehnal;

Rozmnožená do tisjce brawů má stáda pasau se

Prostranných po luzjch ; do tisjce mi wolně posluš-
ných

Pastýřů šetřj a chowá ge od auhony každé.

Mé dny si prodlaužil ; k padesáti garům gsi přidal mi

Půl padesáta giných. Než sjly mi giž giž ubýwá.

Ač bych rád, nemohu všech stáda ošetřiti potřeb,

Pastýřů mnohonásobným ni dohljžeti pécem.

Dámona dals mi syna, w němž sja se hýbe mladistwá,
 Kpodpoře geg gsi mi dal a milým kuprospěchu owejm.
 Až tedy naň ku požehnánj ruce wzkládati počnu,
 Se mnau, dobrotiwý, spolu žehney Dámonu mému!“—

To kmet na hlas, ale mnoho geště na mysli se modlil,
 K palmě potom zpět kráčel a tjm slowem usta otewřel:

„Giž, synowé mogi, krok můg zemdlel i sja tělesná;
 Nelze mi pastýřům ni všem dohlžeti pastwám;
 K zastánj sebe gsem powolal syna Dámona swého.
 Slyšte ho pastýři, ctěte geg a milugte co bratra,
 A složené weliké naň nésti pomozte mu břjmě.
 Od nápasti drawé zwěře polnj chraňte beránky;
 Zaplašené ke stági přiwoďte a hogte nemocné! —
 Bljže ty pak přistup, synu Dámoně! berlu tu přiřmi
 Pastýrskau z ruky mé s otcowským tjm požehnánjm:
 Buďti milostiw otec w nebi, a twé práci požehney!
 Stáda mi pásti pomoz a co gim třeba, maudře opatřug;
 Bratry milug, pastýře; milug i beránky i owce!“

To řka Menalkas otec, syna Dámona swého polbj;
 Syn ruku otcowskau ljbá a přitiskuge k srdci;
 Ust wýmluwnějšj slza otcí gewj wděk a lásku. —

Ze všech stran bljžj se ku palmě beránci a owce;
 Poznali hlas pastýře milého, a všichni radostj
 Poskakugj; a tak obweselil se Menalkas i Dámon.

Karel Winařický,

II. OZNAMOWATEL.

A) Literatura.

1. **H**omiletické řeči ná neděle a swátky celého roku. Od Vincencia Zahradnjka, Mladoboleslawského, faráře w Křešiojch. W Hradci Králowé a w Praze 1832. Pjsemem a nákladem Jana Host. Pospjšila, str. 370; za 1 zl. stř.

2. Homiletische Erbauungsvorträge unter der Frühmesse an Sonn-und Feyertagen des ganzen Kirchenjahrs. Von Vincenz Zahradnjk, Pfarrer in Křešic. Prag 1832. Bei Martin Neureuter, str. V. a 324; za 1 zl. stř.

Gak wúbec známo, gest dwogj způsob homilij aneb takowých duchownjch řečj, w nichž se něgaká částka pjsma swatého wýkladně rozebjrá; a si-ce: buďto se uwažuge celá něgaká část pjsma swatého *zgediného* mrawnjho neb dogmatického hlediště, a wšecky w textu se naskytugicj okolnosti neb přj-běhy k předloženému předmětu se obracegj a k němu přirownáwagj; buďto se něgaké oddělenj pjsma

swatého částečně vykládá, a ku každé této částce mrawnj naučenj připoguge. Obogj způsob homilij, gsau-li ginak aučelně zřjzeny, k poučenj a k vzdělánj wěřjcejch prospěšně se hodj. Neb poněwadž se wyklad obogjch na pjsmě swatém zakládá, kteréž dle wýpowědi apoštolowy (II. Tim. III, 16.) užitečné gest kučenj, k trestánj, k napravowanj gednoho každého: stává se tudjž bez zwláštňho namáhánj řečnjkowa, že rozum posluchačů obgasněn a srdce gegich pohnuto býwá. Zdá se wšak giž býti podstatau prwnjho druhu homilij, že dotisk, který na mysl posluchačů působj, znamenitě mocnějšj býwá, nežli druhého. Naučenj a obráčenj na mrawy, kteréž w druhém způsobu toliko gednotliwě a takměř gako roztraušeně se přednášegj, a tudy mnohem menšj dogjmawostj působiti mohau, zanjmagj zde sgednocenau mocj srdce a mysl posluchatelů, a tjm prudčegj na ně dorážegj. Příkladj takowých homilij nacházjme drahně u neyslawnějšjch řečnjků. Tak u př. ukazuge Massillon w gednánj ženy Kananegské (Mat. XV, 22.) wlastnosti aučnliwé modlitby; w rozmlauwánj Samaritánky s Spasitelem (Jan IV, 7.) wystawuge překážky, kteréž obyčegně my sami prawému pokánj na odpor klademe; w chowanj powěstné hřjšnice (Jan XI, 2.) wyswětluge wlastnost opravdowé ljstosti, a t. d.

Příkladj druhého způsobu homiletického, genž nepochybně gest neystaršj a otcům cjrkwenj neobyčegnějšj, podává nám w swrchu gmenowaných dwau swazojch náš neunawený wlastenec p. Vincenc Zahradnjk. Nemjnjme učenému spisowateli nikoliw pochlebowati, au tyto homilie geho za djlo zdařené pokládáme, anož zagisté w mnohém

ohledu zasluhuj, by gich pastýřowé duchownj k nasledowanj, lid pak křesťanský k domácjmu vzdělanj užjwal. Obsahujť w gasném, prostonárodnjm slohu, kterýž ale i vzdělaných čtenářů uspokoj, výklad w prawowěrném katolickém učenj založený, a welmi wyborným obracenjm na mrawy opatřený. Že české homilie w pagednánj mnohem obšjrnějšj gsau, nežli německé, w nichžto se vyplýwagcej naučenj z wětšj částky toliko ponawrhuge, nechceme panu spisowateli za chybu wykládati; z toho však geg chwáliti nelze, že pro přjlišnau krátkost, kteréž w německých řečjch užjwá, zde onde se stáwá nezřetelným, a někdy i škodliwému nedorozuměnj přjčiny podáwá. Tak u př. na stránce 166. w řeči o Neyswětějšj Trogici dj: „Vater, Sohn, und heil. Geist sind die *passendsten Bilder*, unter denen wir uns Gott unsern Schöpfer, Erlöser, und Heilmacher vorstellen können.“ Gak snadno může se pronešená takto průpowěď křiwě wyložiti! Gak snadno může někdo z těch slow sauditi, že p. spis. tři božské osoby za panhé obrazy tworné myslj našj wydáwá, an předce gistotně od takowého bludu welmi vzdálen gest, a weškerá chyba geho w tom toliko záležj, že šetře krátkosti gasněgi se wygáďiti opominul. I z ohledu slohu p. sp. w německých swých homilijch některých pohřešků se dopustil; gakož u př. w homilii na hod Božj welikonočnj na str. 124. „Die Sonne ging auf einer Seite am Himmelsgewölbe auf, und auf der andern (am Himmelsgewölbe?) ging neubelebt aus der dunkeln Grabeshöhle der hervor, dessen &c.“ — Tamtéž na stránce 125. čteme: „Sie (die Grabeswächter) eilen zu den Priestern, und bringen ihnen die Schreckenpost, den sie gemordet hatten, lebe und

den sie als einen Irrlehrer und gottlosen Volksverführer nicht tief genug verachten konnten, für den erkläre sich der Himmel.“ Těch a podobných pohřešků mohl se pan spisowatel snadno vystřhati, kdyby djlo swé, prwé než ge k tisku podal, náležitě byl prohlédl.

Wětšj zagisté dokonalostj mohau se honositi české homilie; pročež co těchto se týká, auplně k slowům p. spis. přiswědčugeme, kteréž na stránce 4. a 5. byl položil: „Ač gsau krátké, (homiletické řeči mé,) gsau nicméně wěcnaté a gádrné. Narážjm pomysly, kteréž swobodným každého přičiněnjm snadno se dagj rozložiti. Wůbec gsem (oho pjlel, by řeči moge swětlé byly a důkladné, by se ljbily mjrnau okrasau, by gjmaly srdce, by wůli k chtěnj dobrého skláněly, by se snadno w paměti udržely, a posléz by w každodennjm obcowanj užjwati se daly. Že pak čistau řečj a práwě staročeským, gasným a ljbezným způsobem mluwenj přistrogeny gsau tyto homilie mé, tjm se, tušjm, každý sám ugistj, gakož i tjm, že práce má gest naprosto půwodnj.“ — Ostatně gak se zdá newydal p. spis. homilie tyto na ten aumysl, aby se gich doslovně užjwalo, a aby wšecky dokonce částky každé homilie přednášeny byly. Ukazuje toliko, gak mnoho rozmanitýoh wěcj w každém ewangelickém čtenj gest obsaženo, a gak lehko se w každé perikopě přjhodné thema ke kázanj nagjti může. Každá homilie gehu mnoho owšem punktů w sobě zawjrá, a každý punkt lehko se rozšjiti může: z toho wšak nasleduge, že každý z gehu práce učiniti může swau vlastnj, wybjrage toliko některé punkty, a ge dle libosti rozšjiruge. Co se newzalo letos, přes rok se wzjti může. Těchto homilij i

katechetové s prospěchem užívati mohou, widauce w nich, gakby se každá ewangelická částka rozbj-rati dala; a gakby se od gedné věci přirozeným bě-hem přestupowati mohlo k druhé. Každá z homilij těchto netoliko mnoho punktů, nýbrž i w každém punktu mnoho wěcj obsahuje. Skladatel gich se nepochybně domnjal, že kazatelové věci toliko hledaj, ne snadné amplifikacij, a že gim plnj, zrna-tj klasowé gsau neymilegšj.

3. Erklärung der Ceremonien und Segnungen un-serer heilig. katholischen Kirche. Von Heinrich Kühn, Pfarrer zu Arenberg. Frankfurt a. M. in der Andreäischen Buchhandlung 1830. 107 str. we-welkém 12. (18 kr. střjbra.)

Liturgie cirkwe katolické byla sice za starých i nowých časů od učených theologů bedliwě wzdě-láwána, nic méně nedá se předce zapřjti, že w témž odwětwj literatury cirkewnj mnohem wětšj záslu-ha přičjsti se musj starým nežli nowěgšjm theolo-gům, kteřj při wšj wědecké snažnosti mnohé stra-ny liturgie newzdělané a pusté zůstawili. Prwnj wzdělawatelé liturgie u př. Gerbert, Mabillon, As-semann objrali se toliko wydáwánjm liturgických formulářů; pozděgšj, gako Bingham, Lambertini, Martene, Thomassin, Bona, Morinus, Selvagio, Ga-want, wystawili liturgii gen pauze ze strany hi-storické. Za našich dnů zgednali sōbě Augusti, Binterim, Brenner též welmi welikých zásluh.

Než, wšecká tato djla magj wesměs toliko pau-ze wědeckau powahu, a pro swau přjlišnau obšjr-nost duchownjmu pastýři w užjwánj praktickém ne-

hrubě posloužiti mohau. K tomuto účelu potřebj gest spisu, kterýžby na krátce nastjneném historickém základu *wykladně prakticky* každý liturgický moment wystawil, pokudž možno krátce weškeré obřady cjrkwe katolické obsáhl, a spolu také k domácjmu užjwánj a vzdělánj způsobný byl. Takowého ale spisu se nám až potud nedostáwalo. Co Jamin, Stadler, Gall, Sailer, Reichenberger aneb Busch, Winter we výborných spisech podali, wzta-huge se buď gen k gednotným obřadům, anebo se toliko duchownjm pastýřům hodj.— Tento nedostatek w literatuře liturgické gest také hlawnj pří-činau, že se při náboženském wučowánj stránka liturgická z wětšj částky zanedbáwala. Magj-li však poswátnj obřadowé k dosaženj onoho záměru při-spěti, ku kterémuž ustanoweni gsau, t. g. magj-li nábožné city rozněcowati, a šlechetné úmysly wzbu-zowati, gest potřebj, by neyprwé gegich w ýznam rozumem poznán byl. Mnohý liturgický akt ztra-til giž bez toho swau půwodnj w ýznamnost; ne-hledj-li tedy duchownj pastýř wydobyti neb wy-winauti smyslu pragmatického, obrazného, nábo-ženského, tuž stogj takowá ceremonie co bezžiwot-ná socha; co tělo bez duše, a lid zůstáwá při ge-gjm wykonáwánj studený a nepohnutý.

Protož s upřjmnau wděčnostj přigmauti musjme nadgmenowaný spjsek, genž práwě onomu nedo-statku napomáhá, a welmi prospěšně k wučowánj a wykládánj liturgie použitj se může. W ohledu historickém nenjť owšem dostatečen, poněwadž se částka tato welmi stručně pogednáwá; však co ney-potřebněgšjho gest, předce se podáwá, a ostatnj se u duchownjho pastýře za známé z geho studij pokládá.

Celá knížka rozvrhne se na 3 oddělenj. W prwnjm wykládaj se ceremonie při mši swaté, od stránky 1 — 31; w druhém ceremonie při udělo- wánj swátostj od 34 — 71; w třetjm se gedná o poswátých žehnánjch nebo swěcenjch, od 75 — 104.

Při mši swaté, kteráž gest takměř středem weškeré liturgie, bylibychoť žádali, by p. spis. historickau stránku obšjrněgi byl wyložil, a aspoň krát- ké wyswětlenj dogmatického wýznamu předeslal, gakož to w nasledujcjh pagednánjch učinil, kdež wždy kratičké pagednánj předložil o cjh těchto obřadů neb swěcenj. Naproti tomu wystawuge p. spis. nábožný, ideálnj wýznam symbolů neb obřadů welmi krásně, wýmluwně a dogjmawě, mjstem welmi důwtipně, zauplna wedlé způsobu Sailerowa, w geho: *Neue Beyträge zur Bildung des Geistlichen*. Gako tuto náhledů Sailerowých k wyljče- nj ideálnj strany prospěšně šetřjno, tak opět u wý- klada historickém spisů Binterimowých užiwo; wšak w obogjm ohledu p. sp. samostatně se pohybuge a slow cizjch newypisuge.

Pro lepšj poznánj stůgte zde na příklad někte- rá mjsta: Str. 11. dj o *Kyrie eleison* a *Gloria*: „Es ist ein mehrmahliges Rufen zu Gott um Erbar- mung, ein schöner Wettkampf zwischen Priester und Volk: sie rufen wechselweise zu Gott um nichts als um Erbarmung. Indessen die Welt, voll Sün- den sich heilig spricht, erniedrigen sich die Heili- gen um ihrer Fürbitte willen, vor Engeln und Men- schen. Dieses innige, wiederholte, wettkämpfen- de Flehen um Gnade kann nicht unerhört bleiben: das ewige Wort in Menschengestalt, Christus im Fleische erscheint der betenden Gemeinde; mit ihm Huld und Erbarmen; die Reue löset sich in

Dank: das Kyrie eleison wird ein Gloria in excelsis Deo, a t. d. „Schön ist es, dass auf das Kyrie unmittelbar Gloria folgt; denn in dem Sündergeschlechte muss überall die Thräne der Reue dem Jubel der rettenden Gnade vorangehen.“

U wykládánj modliteb po pozdwihowánj, kteréž gak w Pánu zesnulé a snad geště trpjcj, gakož i žiwé a hřjšné, pomoci potřebné audy, kněze i lid uzawjragj, prawj na str. 26. „Die Andacht regt alle Saiten des menschlichen Gemüthes an; das Gefühl der Liebe zu den vorangegangenen Christen; das Gefühl der Ehrfurcht gegen die verklärten Geister: das Gefühl der zarten Theilnahme an dem Heile derer, die noch mitpilgern. Die Liebe umfasst Alle, und schliesst keinen aus, wie Gott von seiner Vorsicht und Liebe keinen ausschliesst. So wird der Gottesdienst eine lebendige Seele, die alle Glieder der Gemeinde durchdringt. Einer fleht für Alle, Alle für Alle. Der wahre Priester trägt alle in seinem Herzen, die Gerechten und die Sünder, die noch Lebenden, die jüngst Verstorbenen, und die schon Verklärten. Seiner ganz vergessend, wie denn die Liebe nur in Andern lebt, denkt er nur da, wo er für alle Sünder betet, nothwendig auch an sich, indem ihm seine eigene Gebrechlichkeit in der Zahl der Sünder ebenfalls eine Stelle anweist. Desshalb schlägt er bei dem „Nobis quoque peccatoribus“ an seine Brust.“

O swěcenj wábec klade p. spis. str. 76. u wyloženj českém takto: „Žehnánj neb swěcenj . . . wztahuge se k wěcem, kteréž k pozitku pozemskému určeny gsau. Cjrkew sw. se tu modlj, aby Báh wěci této spasitedlnau moc uděliti, a nás ode-

wšeho zlého a škodného užjwánj ostřjhati ráčil. Aumysl cjrkwě k tomu tedy směřuge, by učinila nás pozorné, že wšeliký dobrý dar s hůry pocházj od Otce swětel, a že i také přirozené moci a spasitelné aučinky od Boha záwisj; gakož i také, že těchto darů neginak, nežli wedlé aumyslů Božjch a wedlé zaljbenj geho máme užjwati, ne pak k urážce geho, k hřjchu a neprawosti. Takowýmto smeyšlenjm wšecky věci se poswěcugj, a požjwánjm těchto swěcených věcj býwá křesťan neustále k pamatowánj na Boha wzbuzowán.“

Giž z tohoto kratičkého wýtahu poznati můžeme, že p. spisowatel swé předměty ideálně pogal, a zcela z cjrkwěnjho zřetele ge wystawil. — Kžádánj by tedy bylo, aby sobě knjžečku tuto mnozj duchownj zgednali a gj co pomůcky při wykládánj poswátných obřadů použili. Stogjť pak w přjmém odporu proti ginému též německému liturgickému spisu, od odpadlce od katolické cjrkwě wydanému pod názwem:

Die Gebräuche und Segnungen der röm. kath. Kirche kritisch beleuchtet von L. M. Eisenschmied. Neustadt an der Oder. 1830. XIV. a 209. str.

Spisowatel dal sobě zde wšemožnau práci, by obřady cjrkwě katolické co stwůry powěrečnosti, nelásky a nesnášeliwosti wystawil, tupj a hanj i také ony ceremonie a swátosti, kteréž sami wěhlasnj protestanti u př. Göthe a ginj welebj, a gich mocný, spasitedlný aučinek wyličugj. — Co medle můžeme sauditi o tomto spisowateli, kterýž se neostýchá křesť a poslednj pomazánj gakožto škodliwé věci wykládati. Zdaliž pak geg i sami protestanti za swého spoluauđa uznáwati mohau. Než, netřeba k wýstraze řeči šjřiti.

B) Rozličnosti.

Cjrkewnj zpráwy.

List pástýrský

G. Sw. papeže Řehoře XVI. ke všem katolickým
biskupům.

Řehoř XVI. Papež.

Ctihodnj Bratřj!

Pozdrawenj a apoštolského požehnánj.

Diwno wám zagisté býti musj, že od těch dob, co wložena gest péče o weškerau Cjrkew na nesta-tečnost naši, geště žádným k wám gsme se nepři-hlásili listem, gakož hned z prwnjch wěků uwede-ný obyčeg a i naše k wám dobrotiwost toho wy-hledáwagj. Bylať snažná žádost naše, abychom i hned otewřeli srdce swého před wámi a w spole-čenstwj ducha promluwili k wám tjm hlasem, kte-rýmž prikázáno gest nám potwrzowati bratřj w osobě Petra swatého. *) Dobře wám však wědomo, gakých nehod a zármutkůw bauře hned za prw-njch dnů cjrkewnj zpráwy našj strhnuwši se nad námi na hlubiny morské náhle nás uwrhla, a by nebylo mocné ruky Páně, snad giž byloby wám truchliti nad zkázau našj připrawenau haněbným bezbožných proti nám se srocenjm. Zpauzj se duch přesmutným o tolikerých nebezpečenstwjch wy-prawowánjm způsobenau tuto obnowowati bolest;

*) Luk. 22, 32.

raději welebíme Otce a Dárce všeho utěšenj, genž rozptýliw odpovědné naše nepřátely, z hrozcjho nebezpečnstwj nás wytrhnul, a dopřál oddechu po utišenj té strašliwé bauře. Ustanowili sme i hned u sebe sděliti se s wámi w radách na ulěčenj ran těchto w Israeli; leč množstwj na nás uwržených péčj o zgednánj a utwrzenj obecnjho řádu bylo tehdáž překážkau we splněnj předsewzetj našeho.

Nowau příčinau na to mlčenj našeho byla zpupnost buřičůw, genž opětně pochodeň rozbrogů rozněcowati usilowali. I widěla se nám toho potřeba býti zatwřzelost tohoto lidu, gehožto s uzdy puštěná wzteklost dlauhým showjwánjm a všemi důkazy dobrotiwosti našj ukrotiti se nedala, anobrž tjm hůřegi sobě počjнала, konečně, ačkoliw k nemalé ljtosti našj, metlau kárati *) podlé propůgčené nám od Boha moci; načež, gak sami powážiti můžete, w prácech auřadu našeho den ode dne obtížnostj přibýwalo.

Nastaupiwše pak giž nynj — anoť pro tyže příčiny bylo prodléwáno — auřadu a důstogentwj papežského w Lateranském hlawnjm chrámu podlé obyčege a ustanowenj předchůdců našich, neprodléwáme déle a spěcháme k wám, ctihodnj bratřj! wydáwagjce na swědectwj našj k wám laskawosti list přjtomný, a sice w den neyradostněgšj, kterého slawjme slawnost na nebewzetj Panny ney-swětěgšj, aby ona propůgčiwši se nám za patronku a ochránkyni u welikých potřebách našich, také nynj pjsjcm k wám swau pomocj přispjwala, a

*) 1. Kor. 4, 21.

w mysl naši nebeským swým wnuknutjm takowé aumysly wštjčila, kteréby neyspasitedlnějšj byly stádci křesťanskému.

Ne bez ljstosti a zármutkem naplněným srdcem obracugeme se k wám, wědauce, kterak za přjčinau swé horliwosti u wjře welice pečliwi gste o ni w tomto za nynějšjch časů klopotném stawu, w gakém se nalezá. Oprawdu řjci můžeme, že nynj přišla hodina temnostj mocnosti, aby gako pšenice třjbeni byli synowé wywolenj. *) *Kwjtila opravdu a splynula země — nakažená od obywatelů swých, proto že přestaupili zákony, změnili práwo, rozptýlili smlauwu wěčnu. **)*

Mluwjme k wám, ctihodnj bratřj, o wěcech, na něž vlastnjma očima patřjte, a genž gsau přjčinau společných zármutků a pláčů našich. Ay plesá smělá bezbožnost, studu prázdne uměnj, opowážliwá rozpásanost! Wše co swatého, w pohrdánj přišlo, a welikau moc i welikau užitečnost magicj do sebe welebnost obřadů božských od ničemného lidu se zawrhuge, zhanobuge a w posměch béře. Spasitedlné tudy učenj se wywracuge, bludowé wšeho způsobu směle se rozsjawgj. Ani zákonowé tagemstwj swatého, ani práwa, ani ustanowenj která, aniže kteřj sebe swětějšj řadowé bezpečni gsau před opowážliwostj lidu tohoto bezbožné wěci mluwjcjh. Neysilnějšj děge pak se autok na řjmskau tuto naši Stolici sw. Petra, na nřj položil Kristus základ swé cjrkwj. Swazkowé gednomyslnoti den ke dni wjce powolugj a mocj se roztrhugj. Na Božskau Cjrkwe wážnost se obořu-

*) Luk. 22, 53.

***) Isal. 24, 5.

gij, práwa gegij se podrywagij, onať i na saud swět-
ský se wystawuge a s neywětšjm bezprávjm w ne-
nawist u národů se uwádj, w hanebnau uwedena
gsauc podrobenost. Powinná biskupům poslušnost
se wypowjdá, práwa gegich nohami se pošlapá-
wagij. Rozléhá se po akademijch a gymnasijch
nowé potworné učenj, gjmž katolická wjra ne giž
podtagj a zponenáhla se podkopáwá, alebrž zgew-
ně a weřegně ozbroguge se proti nj neprawost, až
gest se čeho zhroziti. Prawidly a příklady učite-
lůw napustily se gedem mysli mládenecké, odtud
přicházj toto náramné klesnutj náboženstwj, tato
přeohyzdná mrawů přewrácenost. Odtudto spa-
třugeme, kterak za wysmeknutjm se z uzdy ney-
swětěgšjho náboženstwj, kteréž gediné stálost dá-
wá králowstwjm, a moc a sjlu panownjků upew-
ňuge, obecny řád se rušj, a kterak trůnowé se řjtj
a zamjtánj weškeré z práwa dobyté mocnosti wjce
a wjce se wzmáhá. Půwod ale wšech těchto we-
líkých a častých pohrom zwlášť hledati třeba w
ukrytém působenj oněch společnostj, genž gsau
stok a kaluže wšj nečistoty, genž gsau obsahem
wšelikeré bezbožnosti, ohawnosti a wšeho rauhá-
nj, gakého lze nagjti při kterýchkoli zawržených
kacjřjch a bludařjch.

Tyto a takowé, Ctihodnj bratřj! a giné mno-
hé i snad gešťe těžšj nehody, gichž wypočjtánj
dlauhoby nás meškalo, a které wám dobře známy
gsau, trpkau a neustálabolestj naplňugj nás, zwlá-
šťe anoť gsauce powýšeni na stolici knjžete Apo-
štolů přede wšemi ginými powinni gsme plápolati
horliwostj pro oslawenj domu božjho. Poznáwa-
gje wšak, na gakém mjstě gsme postaweni, a že
nepostačuge oplakáwati toliko tyto nesčjslné zlé

přjchody, alebrž ze wšj že moci a sly pleniti ge slušj: utjkáme se k nápomocné wěrnosti wašj a přizýwáme, Ctihodnj bratřj, pečliwost waši o spasenj stáda katolického, gešto přjkladná ctnost a nábožnost, gakož i opatrnost a neunawená bedliwost waše mysl nám dodáwá, ano w tomto dawu přehořkých péčj přjgemnau útěchau nás naplňuge. Náš tohoť auřad vyhledáwá, abychom powznesli hlasu a wšeho nasadili, aby kanec lesnj nekazil winici, aniž wlcí trhali stáda. Naše gest powinnost honiti owčiček na ty pastwy, kteréž gediné k spasenj gim slaužj, a o gegichžto neškódlivosti žádné pochybnosti nenj. Wzdáleno buď od nás, Neymilegšj, aby při těchto nebezpečenstwjch a autocjch zanedbáwalí pastýřowé powinnosti swé, a strachem poražení opauštěli owčiček, anebo nepečugjce o swé stádce, w zahálce a rozmařilosti trwali. Zasaďme se tedy w gednotě ducha o společnau wěc naši, anebo ať spjše djm, o wěc božj, a budiž proti společným nepřáteľům na spasenj wšeho lidu wšech nás gedna a taže bedliwost, gedno a tože snaženj.

Toho wšak neylépe docjljte, gestliže, gak sám auřad wáš s sebau přinášj, obrátjte pozornost na sebe a na učenj, stále chowagjce na myslí ona slowa: *že wšeobecná Cjrkew gednau každau nowotau se rušj, **) a řjdjce se napomenutjm sw. Agathona papeže, **) *že na ustanowenjch řddných ničeho nemá se měniti, ničeho odbjrati, aniž přidáwati, nýbrž že gak we slowech, tak i we smyslu bez porušenj magj se zachowáwati.* Odtud nedobytná přigde potom pewnost gednoty, kte-

*) S. Celest. P. P. Ep. 21. ad Episc. Galliar.

**) S. Agatho P. P. ad Imp. apud Labb. Tom. 11. pag. 235. Ed. Mansi.

ráž na této stolici sw. Petra gako na swém základu gest založena, aby, odkudž do všech Cjrkwj užitkové swatého společenstwj vyplýwagj, tam také všickni i ohradu měli, i bezpečnost, i přjstau přede všjm wlnobitjm, i poklad dobrých wěcj bez počtu a konce. *) Na překazenj tedy w drzosti takowým lidem, kteří usilugj buďto o potlačenj práw této sw. Stolice anebo o zrušenj spogenosti mezi nj a Cjrkwemi, gediné od nj pewnost a zdar přigjmagjcjmi, buďte wy o to co neywjce pečliwi, aby gste při wěřjcyjch prawau důwěru a upřjmnau uctiwostk nj wzbuzowali, wologjce se sw. Cypriánem: *Křiwě se důwěřugeš býti w láně Cjrkwe, kdožkoli stolice Petrowy se spauštjš, na njž Cjrkew gest založena. **)*

Na to tedy powinni gste všemožně snažnost swau wynakládati a bdjti, aby ostrjhan byl základ wjry w tomto welikém bezbožných se spolčenj, gakož práwě nynj bolest cjtjme proto, že chtěli geg zlaupiti a w zkázu uwesti. Buďte pamětliwi wemšs, že saud nade čistotau učenj, gjmž nasycowati se magj národowé, gakož i zprawowánj a řizenj weškeré cjrkwe přjslušj řjmskému Papeži, *gemuž dána gest auplná moc od Krista Pána našeho, aby pásl, zprawowal a řjdil všeobecna Cjrkew, gakož Otcowé na sboru Florentinském o tom se gasně prohlásili. ***)* Gednotliwých pak biskupů gest powinnost, k Stolici Petrowě neyplněgšj zachowáwati wjru, poklad wjry swatě a swědomitě ostrjhati, a pokud na nich gest, pásti stádo božj. Kněžj poddáni buď-

*) S. Innocent. P. P. Ep. 11. apud Constat.

**) S. Cypr. de unitate Eccles.

***) Conc. Flor. Sess. 25. In definit. apud Labb. Tom. 18. col. 528, edit. Venet.

te biskupům, *powážugjce ge*, dle napomenutj sw. Jeronyma, *gako rodiče swých dušj*; *) nezapomjneyte nikdý, kterak giž neydáwnějšmi ustanowenjami cirkewnjmi se zapowjdá, aby ničeho w přigatém swém auřadě nekonali, aniž osobowali sobě práwa u wyučowánj a kázanj *bez přiřalenj biskupowa, gehož pěči lid swěřen gest, a od něhož žádati se bude počet za duše gegich.* **) Buďte konečně ugištění a přeswědčení, že geden každý, kdož čehokoliw proti uwedenému řádu podniká, tentýž, pokud při něm gest, i ustanowenj cirkewnj rušj a podkopává.

Byloby pak hrjšné smeyšlenj, čeljc weskrz proti uctiwosti, sgakau zákonowé cirkewnj magj se přigjmati, osmělil-liby se kdo řád od Cirkwe zawedený a obsahugjcj w sobě konánj swatých tagemstwj, pravidla mrawů, základy práw Cirkwe, gakož i služebnjků gegjch zawrhowati, pogat gsa bezsmyslnými důmněnkami, aneb potrhowati se na něg, gakoby kterakýmsi základnjm sadám přjrodnjho práwa odporowal, aneb w neúplnosti a nedokonalosti geg stjhati, anobrž i swětské moci geg podwrhowati chtjti.

Gešto ale podlé wyřčenj Tridentských Otcůw ustanoweno gest, že *wyučena byla Cirkew od Ježjše Krista a geho Apoštolů, a že posud wyučenj běře z Ducha swatého, wšelikau prawdu gj poskytugjcjho* : ***) gestiř owšem nerozumné počjnánj a neywětšj rauhánj, namjtá-li se, že *obnowy* a gakéhosi *nowozrozenj* potřebuge, aby při swé celosti a zrůstu se zachowala, gakoby lze bylo pomysliti, žeby podléhati

*) S. Hieron. Ep. 2. ad Nepot. a 1. 24.

**) Ex Can. Ap. 38. apud Labb. tom. 1. pag. 38. Edit. Mansi.

***) Conc. Trid. Sess. 13. dec. de Eucharist. in procem.

mohla gakémuklesánj, anebo zatemněnj, aneb. giným podobným nedostatčím. Ale w usilowánj takowém prohlžegjť k tomu nowotnjci, aby základ byl položen nowým ustanowenjm lidským, a pak ono bylo následkem, čeho hrozil se sw. Cyprián, totiž, *aby wěc ta z Boha pošlá lidskau stala se Cjrkwj.* *) Nechať připustj k mysli, kdožkoliw co takowého ukládaj, že dle swědectwj Lwa swatého gediné řjmskému papeži *swěřena gest zpráwa cjrkewnjch ustanowenj*, a že tedy gemu příslušj, nikoliw ale kterémukoliw člowěku, *uzawjrati o dědičných a od Otcůw přegatých ustanowenjch*, a podlé toho, gak pjše sw. Gelasius, **) *určenj kanonická w uwáženj bráti a wyměrowati od předchůdců ułożená prawidla, aby po bedliwém rozwáženj powolena bylo w úlewách, gakowé okoličnosti časů ku prospěchu Cjrkwj potřebné činj.*

Tuto pak zvláště setrwalost waši u wjře podnjiti žádáme zohledu onoho přehanebného spiknutj proti bezženstwj stawu kněžského, kteréžto, gak wám známo, denně se rozmáhá, anož se záhubnými našeho wěku filosofy některými w snaženj se spogili i některj audowé stawu duchownjho, genžto zapomenauce se na swau hodnost a úřad, a powolugjce rozkošnému lákánj tak dalece w opowážliwost zašli, že na některých mjstech weřegně a opětně odwážili se Knjžatům předkládati žádosti swé o zrušenj toho přeswatého ustanowenj. Nejlbo nám však pozdržowati wás dlauhau řečj při tomto hanebném usilowánj gegich; nýbrž důwěřugjce se raděgi w nábožnost waši, nařizugeme, aby-

*) S. Cypr. Ep. 52. Edit. Baluz.

**) S. Gelas. P. P. in Ep. ad Episc. Lucaniae.

gste dle předpisu swatých kanonických prawidel ze wšj sily snážni byli w celosti zákon tento předděležitý zachowáwati, chrániti a hágiti přede střelami tělesnjkůw odewšad naň dorážegjcmi.

Potom počestnj křesťanských osob sňatkové, gež Apoštol Pawel *welikau swátostj w Kristu a w Cjrkwi nazýwá*, *) společnau wyhledáwagj péči naši, aby o swátosti stawu manželského a o nerozlučitedlnosti geho nic křiwého se newěřilo, anebo snad i neuwádělo. Giž předchůdce náš blažené paměti Pius VIII. důtkliwě wám tuto wěc na srdce wzložil we swém k wám daném listu; nicméně neulewili nepřátelé w swém počjnanj. Slušj tedy, aby lid náležitě wyučowan byl, že manželstwj řádně uzawřené nikterak giž nemůž býti rozlaučeno, a že Bůh swazkem manželským spogeným osobám ustawičné w žiwotě tomto obcowanj ukládá, gehož leda smrtj nelze gináče rozlaučiti. Chowagjce na myšli, kterak manželstwj k swátostem připočteno gest a pročez do zpráwy cjrkewnj náležj, nechať před očima magj od též Cjrkwe ustanowené a k němu se wztaħugjcz zákony, swatě a swědomitě gich poslušni gsauce, gelikož na plněnj gegich owšem záležjsja a stálost, a pořádné udržowanj sňatků manželských. Pozorugte, aby nižádným způsobem a w ničem se nepowolowalo, kdeby čelilo proti swatým ustanowenjm kanonickým a proti usnešenjm cjrkewnjch sborů, dobře powažugjce, že na nešťastný konec přicházegj takowá manželstwj, která uzawřagj se buďto proti nařizenjm cjrkewnjm, anebo bez usmjřenj se dřjwe s Bohem, aneb pauze z tělesné rozkoše, když totiž ani na samu swátost, aniže

*) Ad Hebr. 13, 4.

na tagemstwj gegj a co wyznamenává snaubenci pozorliwost neobracugj.

Obracugeme nynj zřetel k ginému hognému prameni všech těch zlých přjhod, gimiz na ten čas k zármutku našemu Cjrkew skljčenau spatřugeme, a sice ke *lhostegnosti* neboli *netečnosti* u wjře, k onéto dđmněnce zlé a skrze lest bezbožnjkůw na wše strany rozšjřené, že totiž wyznáwánjm kterékoliw wjry možné gest daši zjskati spasenj wěčného, toliko uspořádey člowěk způsob žiwota swého dle prawidel sprawedlnosti a mrawopočestnosti. W této tak přegasné a práwě do očj bigjcy wěci bez weliké těžkosti možné wám bude blud ten neyzáhubněgšj odwrátiti od lidu péči wašj swěřeného. Nechať tedy zhrozj se ti Apoštolského wyřčenj: *Geden Bůh, gedna wjra, geden křest,* *) kteřj se domýšlegj, žeby z náboženstwj každého cesta wedla do přjstawu blaženosti wěčné, i nech rozwážj sami při sobě slowa Spasitelowa, že *proti Kristu gsau, negsauce s Kristem,* **) a že nešťastně rozptylugj, gesto neshromáždugj s njm, a pročež *zagisté na wěky zahynau, nepřidržj-li se wjry katolické, a nezachowagj-li gj auplně a w celosti.* ***) Nechať slyšj sw, Jeronyma wyprawugjcyho, kterak stále a setrwale, když na tři djly se byla Cjrkew roztrhla, k gednomu každému hlasitě se přimlanwal, kdož geg na swau stranu chěl přiwabiti, řka: *Kdo k stolici Petrowě se připoguge, tenť gest mňg!* †) Marnau by wšak nádeggj kogil sebe, kdoby na tom přestáwal, že i on we wodě došel nowazrozenj. Whod by mu odpowě-

*) Ephes. 4, 5.

**) Luk. 11, 23.

***) Symbol. S. Athanas.

†) S. Hierou. Ep. 58.

děl sw. Augustin: *Tutéž podobu má i halúzka uřj-znutá ode kmene winného: což však prospěge podoba, neběře-li život z kořene? **)

Z tohoto nečistého žjdlá lhostegnosti w náboženstwj plyne ono přewrácené a bludné učenj, ať nedjm pominutj se se wšjm smyslem, že totiž gednomu každému má se připustiti a wydobyti *swoboda swědomj*. Přezáhbnému bludu takowému cestu prokládá ona auplná a neobmezená swoboda w smeyšlenj, která na zkázu cjrkwé a obcj dosti široce se rozgjdá, anoť i někteřj snáramnau nestydatostj hlásati se osmělugj, žeby odtud i pro náboženstwj prospěch něgaký vyplýwal. *Geliž ale horšjho wražděnj duše, gako swoboda w bludu? řeklby sw. Augustin.**)* Wšecka-li uzda se odložjudržugj-cj lidstwo na stezkách prawdy, gelikož bez toho přirozenj lidské k zlému se chýlj a chwátá: ayhle tuť giž otewřenau spatřugeme *studnici propasti,***)* z njžto widěl Jan vycházeti dým zatemňugj-cj slunce, a z dýmu toho vycházegj-cj kobyly na weškerau zemi. Odtudto přicházj tato přewrhlost myslj, odtud zkáza mládeže, odtud mezi lidem pohrdánj ustanowenjmi a zákony swatými, gednjm slowem odtud máme i mor ten všepotjragj-cj we zprávách obecnjch, anoť z neydáwněgšjch wěků na swědectwj stogj a zkušenost wyučge, že země kwetaucj w hognosti, moci a sláwě tjmto gediným zlým nástrogem za swé wzaly, genž slowe: z uzdy puštěná swoboda myšlenj, wolnost w řečech a baženj po obnowách.

*) S. Aug. In Psalt. contra part. Donat.

**) S. Aug. Ep. 166.

***) Apocal. 9, 3.

Sem také patřj ona neyhoršj, wšj kletby a oškliwosti hodná swoboda tisku, aby gacjkoliwěk spisowé wůbec se wydáwali, kteraužto swobodu tak nezbedně někteřj požadowati a hágiti se opowážugj. Hrůza nás gjmá, ctihodnj bratřj! pozorugeme-li, gaké potworné učenj, ano spjše gaké bludné přjšery walj se na nás, které široko daleko rozplozugj se w nesmjrném množstwj knih, knjžetek a giných spjsků na pohled sice nepatrných, ale zlosynstwjm tjm obsažněgšjch, a které k pláči nás wzbuzugj pro zlořečenost rozlehlau po twáři země. Ó nastogte! gsau nicméně lidé tak w nestydatosti zašlj, že neustupně dowozugj, tato že odtud nastawagjcej rozwodnělost bludů wrchowatě nahražena býwá tau neb onau knihau wydanau na obhágenj náboženstwj a prawdy w této přehrozně bauři wšelikých neprawostj. Zagisté hřjch by byl a proti wšemu práwu páchatj gistý a weliký zločin něgaký pro tu přjčinu, poněwadž se nadjti lze gest, že některaké menšj dobré z toho wplyne. Zdaliž řekne někdo po rozumu, že wolno má býti weřegné rozdávánj, prodávánj, roznášenj, ano i přjpijenj gedu, poněwadž druhdy za prostředek slaužj, po gehožto užjwánj toho neb onoho z rukau smrti wytrhnauti se počtěstilo?

Docela ginačj u wyhlazowánj zlých a otrawugjcejch knih byla kázeň w Cjrkwi hned od časů Apóstolských, o nichžto čteme, že weliké množstwj knih weřegně gsau spálili. *) Dosti buď na přečtenj sobě o tom zákonů pátého sboru Lateranského, gakož i ustanowenj pozděgi wydaného předchůd-

*) Skut. Ap. 19.

cem našjm bl. p. Lwem X., kde napomentj se dáwá, *aby uměnj užitečné a wynalezené ku prospěchu wjry a rozšiřowánj pěkných wěd, neobrátilo se na škody, aniž bylo na ugmu spasenj prawowěrných křesťanů.**) K tomuž gsau i Tridenštj Otcowé s welikau péčj přihlželi, ustanowiwše lék pro tento neduh we swém usnešenj spasitedlném, aby zhotowen byl registřk knih obsahujcjh w sobě nečisté učenj. **) *Horliwě bogowati musjme, dj Kljment XIII. bl. p. předchůdce náš w listu swém pastýrském ***)* z ohledu pleněnj knih škodliwých, *horliwě bogowati musjme, gakož sama wěc toho žádá, a pleniťi ze wšj sly nákažliwý mor tolikerych knih; neboť nemožné gest odstraněnj samých bludů, dokud odbognj nám žiwlowé toho zlosynstwj ohněm spálení a zničení nebudau. Z takowéto ustawičné po wšecky wěky pečliwosti, s gakau swatá stolice tato Apoštolská wždy usilowala zamjtati knihy podezřelé a škodliwé, a ge z rukau lidu wydjrati, dosti gasně wyswjta, gak ošemetné, opowážliwé, dotýkagcj se ci Apoštolské stolice, a gak hogným půwodem wšeho zlého mezi křesťanstwem gest učenj a smeyšlenj těch lidj, kteřj negenom censuru knih gako něgaké přjliš obtjžné břemeno zawrhugj, alebrž we swé bezbožnosti až tam se pauštěgj, že ústaw takowý za odporný wšemu lidskému práwu vyhlašugj, osmělugjce se mimo to odpjrati Cjrkwi práwa, činiti při něm swá rozhodnutj a mjti nad njm zpráwu.*

*) Act. Conc. Lateran. V. sess. 10. ubi refertur Const. Leonis X. Legenda est anterior Constitutio Alexandri VI. Inter multiples, in qua multa ad rem.

**) Conc. Trid. Sess. 18 et 25.

***) Lit. Clem. XIII. Christianæ 25 Nov. 1766.

Gešto ale, gakož o tom zpraweni gsme, u wydáwaných wšibec spisech i některé učenj se roztrůuge na zwiklánj powinné mocnařům wěrnosti a poddanosti, a na roznjcenj ze všech stran pochodně rozbrogů: zwláště tedy bedliwost o to mjti potřeba káže, aby lstj takowau nebyli swedeni národowé s cesty prawé. Powážtež wšickni napomenutj Apoštolowo, že *nenj wrchnosti gediné od Boha, a kteréž gsau, ty od Boha zřizené gsau. A protož kdož se wrchnosti protiwj, Božjmu zřizenj se protiwj, a kteréž se pak protiwj, sami sobě odsauzenj dobudau.**) Pročež i božštj i lidštj zákonowé šaud těm wolagj, kteréž zacházegj se zámysly hanebnými, gakby spiknutj] a rozbrog ztropiti se daly, wěrnost knjžatům se wypowj dala, ano gakby i wlády zbawiti ge mohli.

A pro tu prawě přjčinu střehauce se za prwnjch wěků křesťané, aby takowau hanau se nezhyzdili, ačkoliw w krutých pronasledowanjch, nicméně o swé mocnaře a o blaho řjše welikých zásluh si dobyli, neustupugjce od wěrnosti k nim, kde s náboženstwjm samým se nepřjčilo, alebrž trwagjce w stálosti, a i krew w bitwách za ně proljwagjce, gak toho w letopisech přegasné máme důwody. *Bogownjci křesťanštj, prawj sw. Augustin, *) slaužili gsau Cjsaři pohanskému; kde wšak gednalo se o wěc Kristowu, neuzndawali gsau, gedně toho, kterýž gest w nebesjch. Rozeznaliť Pána wědného ode pána časného, a předceť z wůle] wědného Pána poddání byli i pánu časnému. Toť měl na zřeteli i nepřemožený mučedlnjck Mauricius, setnjck při pluku*

*) Řjm. XIII, 1. 2.

**) S. Aug. in Psalt. 124. n. 7.

Thebánském, když podlé zpráwy sw. Eucheria takto cjsaři byl odpověděl: *Gsme, ó cjsaři, wálečnjci twogi; gsme ale též, swobodně k tomu se známe, služebnjci božj . . . A wiz ani neywětšj toto nebezpečnstwj žiwota ke zpauře nás neponaukló; zbraň gestič w rukau našich, a neprotiwjme se, gešto mílegšj nám wěc umřjti, nežli wražditi.* *) Tato ale prwnjch křesťanů wěrnost ke swým mocnařům tjm gasněgi se zastkwjwá, powážjme-li s Tertuliánem, **) že za tehdegšjch časů na straně křesťanů byl i počet lidstwa i sjla, byli-liby chtěli proti nepřátelům čelem se postawiti. *Gsme gako ode wčjra, dj dále, i naplnili gsme wšecky krage waše, waše města, ostrowy, hrady, posádky, sbory, ano i tábory, waše třjdy, desetiny, králowský hrad, senát a weřégné saudnice. . . . Zdaliž bychom nebyli schopni, nebyli hotowi k gakému koliw bogi, a byt by nás i menšj byl počet, gešto tak ochotně na smrt se wydáwáme, kdyby dle učenj našeho nebylo nám dowoleno, raděgi od giných smrt přigjmati, nežli abychom sami zahjgeli? . . . Kdybychom, činjce takowau u wás lidnatost, byli wytrhli a se odstěhowali do některého wzdáleného swěta kautu, zagisté ztráta tolikera obywatelstwa hanbu bylaby uwalila na panowánj waše, anobrž zpusťlost kragů neywjce wás pokárala. Nepochybně byla by wás polekala osamělost waše . . . byli bygste lid sobě hledati musili, nad njmž by gste panowali; wětšj počet nepřátel nežli měšťanů bylby wám pozůstal: nynj wšak menšj počet máte nepřátel pro množstwj křesťanů.*

Wýtečnj příkladowé tito pewné knjžatům poddanosti, gakowj newyhnutedlně wplywati musili

*) S. Eucher. apud Ruinart SS. MM. de SS. Maurit. et Soc. u. 4.

**) Tertul. in Apologet. Cap. 37.

z neysvětějšjch přikázanj wjry křesťanské, gsau práwě na kletbu ohyzdné těchto nynějšjch lidj drzosti a bezbožnosti, kteří dychtjce po rozpustilé a všemu řádu wzdorugjci swobodě, cele na to se vydali, gakby všecku w mocnarstwjch práwa zwi-klali a vyplnili, aby pod způsobau swobody lid uwedli ke své služebnosti. K tomuž zagisté směřowaly gsau bezmyslné rady a zločinstwj Waldenských, Pikhartůw, Wiklefowých přjwržencůw a giných podobných synůw Beliálowých, genž byli gsau powrhelem a hanbau pokolenj lidského, a pročěž všjm práwem poraženi tolikerými kletbami této stolice apoštolské. Ze žádné zagisté giné přjčiny newynasazugj všecku své úsilj podwodnjci tito, než aby plesagjce s Lutherem, w tom sobě štěstj přátj mohli, že *ode všeho se oswobodili*; čehož aby snáze a rychlegi dosjci mohli, všelikých směle se dopauštěgj neprawostj.

Aniž co utěšenějšjho, gak pro náboženstwj, tak pro zemské vlády lze gest tušiti z usilowánj těch lidj, kteří Cjrkew chtěgj oddělenau mjti od králowstwj, a rozrušiti obapolnau swornost mezi swětskau a duchownj mocnostj. Gestit na gewě, že strachugj se této bezstaudné swobody milownjci takowé gednoty po všecken čas obcjm a cjrkwi přjzniwé i prospěšné.

K těm a takowýmto přjčinám zármutku našeho a zvláštj bolesti, která na nás při tomto všeobecném nebezpečnstwj dolehá, přjpagugj se gestě některé společnosti a shluklé gednoty, gegichžto audowé gako pod geden praporec se hrnauce s gakýmikoliw a gakékoliw neprawé wjry neb sekty wyznawači, sice pode rauškau nábožné horliwosti, w srdci ale chówagjce chtiwost nowoty a

pěci o rozšířenj rozbrogů, swobodu wšeho zpřisobu prohlášugj, zmatky w zemjch a cirkwi tropj a každé ctihodné důstogenstwj snižugj.

Toto, ctihodnj bratřj, pjšeme k wám sice s bolestným srdcem, a wšak důwěřngjce w Něg, kterýž rozkazuge wětrům a činj utišenj, aby gste podle štjtem wjry statečně bogowali bog Páně. Wámť přináležj zwlášťe státi gako hradba na odpor wšemu wzpjánj se proti uměnj božskému. Wytaste tedy meč ducha, genž gest slowo božj, a podáweyte chleba těm, kterj lačněgj sprawedlnosti, Gsauce powoláni gakožto pilnj dělnjci na winici Páně, toho gediné wyhledáweyte, o to pečugte, aby wyplet byl kořen wšelike hořkosti na roli wám swěšené, a aby udušeno bylo sjmě neprawosti, radostné pak ctnosti osenj mile wzchůru se kljčilo. Měgte se zwlášťe s otcowskau láskau k těm, kterj nábožným naukám a mudrckému uměnj mysl a srdce obětugj, buďte gim učiteli, buďte wůdci, aby neopatrně se stezky prawdy nezblaudili na cestu bezbožných, na sjlu ducha swého se spoľehagjce. Uwáděgte gim na mysl, že Bůh gest *maudrosti wůdce a naprawitel maudrých*, *) a že nemožné gest poznati Boha bez Boha, kterýž mocj slowa swého učj lidi poznáwati Boha. **) Hrdého ano spjše nemaudrého člowěka gest gednánj chtjti odważowati na wázkách lidského smyslu tagemstwj wjry, genžto nižádným smyslem wystihnauti se nedagj, a důwěřowati se w rozum vlastnj welmi slabý a nestatečný dle stawu, w němž přirozenost lidská se pacházj.

*) Maud. 7, 15.

**) S. Ireueus Lib. 14. cap. 10.

Ostatně nechať neymilegšj Synowé naši w Kri-
stu, Knjžata a Mocnařowé, tyto společné žádosti
naše směřugj ku prospěchu cjrkwě a weškerých
zemj slowem i skutkem swým podporugj, užjwagj-
ce té moci, která gim propůgčena gest negen k
panowánj swětskému, ale mnohem wjce k ochra-
ňowánj cjrkwě. Nechať bedliwě rozwážj, že row-
ně kupewněnj moci a poklidu gegich slaužj, což-
koliw pro dobré cjrkwě činj; anobř že prospěch
wjry mnohem wjoe má gim na srdci ležeti, nežli
onen králowstwj swého; nechať i to k mysli při-
pustj, gakož dj sw. papež Lew, gaký weliký zisk
gest, *gestliže ke koruně propůgčené gim z rukau bo-
žjch také přidána bude koruna wjry*. Postaweni gsau-
ce gako otcowé a opatrownjci národůw, zgedna-
gj gim prawého, trwalého a hogného pokoge a
mjru, k tomu-li zwláště péči swau obrátj, aby bez
porušenj zůstáwalo náboženstwj a uctiwost k Bohu,
na gehožto stehně napsáno gest: *Král králů a pán
pánů*.

Aby však úmysly tyto naše šťastného a pože-
hnaného cjele dosáhly, pozdwjhněmež očj a rukau
swých k neyswětěgšj *Marii* Panně, která mocna gest
wyhubiti wšeliké kacjrstwj, w njž neywětšj důwěru
klademe, a která cele gest základem naděge našj. *)
Raciž ona zástupnictwjm swým wyprositi w těchto
stádu Hospodinowu nebezpečných časech, aby sna-
ženj, rady a gednánj naše žádaného došly aučinku.
O tož wzywejme také na modlitbách a w pokoře
Petra knjžete apoštolského a spoluapoštola geho
Pawla, aby gste wšickni stáli gako hradba, tak aby
nezakládalo se giného základu, nežli který giž gest

*) Ex S. Bernardo Serm. de Nat. B. M. V. §. 7.

položen. Těšjce se tauto sladkau naděgj, důwěřu-
geme se, že zakladatel a dokonatel wjry, *Kristus*
Ježjš, bude i potěšitelem nám w sauženjch našich,
genž až tuze na nás gsau dolehly; a tak udělugeme
Wám, ctihodnj bratrj, gakož i owčičkám péci Wašj
swěřeným, gakožto předchůdce nebeské pomoci, po-
žehnánj apoštolského našeho.

Dán w Řjmě při S. Marii Maggiore dne 15.
Srpna na den slawnosti na nebe wzetj Neyblahosl.
Marie Panny, léta wtělenj Páně 1832., našeho apo-
štolského auřadu druhého.

Z P r a h y. Dle auředlnjch zpráv z strany ná-
boženských proměn udává se roku 1832. we všech
českých biskupstwjch nasledujcij saučet :

Prwnjho čtwtletj 1832.:	a) Akatoljků se obrátilo	38
	b) Katoljků odpadlo	16
	c) Židé pokřtěni	4
Druhého čtwtletj:	a) Akatoljků obráceno	69
	b) K wyznánj helwetskému přestaupili	4
	c) Židé pokřtěni gsau	2
Třetjho čtwtletj:	a) Akatoljci obráceni	63
	b) K wyznánj akat. přešlo	16
	c) Židé pokřtěni	4
Čtwtvého čtwtletj:	a) Akatoljků se obrátilo	20
	b) K wyzn. nekat. přešlo	12
	c) Žid pokřtěn	1

W hlawnjm městě Pražském přestaupily k wjře
katolické 3 osoby, Židé w Praze pokřtěni 4.

Od katolické wjry neodpadl tohoto roku w
městech Pražských nižádný. Tyto však w Praze
udalé proměny náboženské gsau giž w onom ny-
nj wyznamenaném saučtu obsaženy.

Wesmés tedy se k wjře katolické nawrátilo 190.
 Odpadlo od katolictwj 48.
 Židů pokřtěno 11.

Z Mnichowa. Doslýcháme-li se za našich dnů tak mnohých přjbehů, kteréž wěrného ctitele cirkwe katolické zármutkem naplňugj, tedy tjm wjce radowati se musjme, widauce, an swaté prawdy katolické wjry od mužů takowých se uznáwagj, kteřj až dotud od cirkwe našj vzdáleni, a wedlé wychowanj swého i srdcem odwráčení byli. Takowý radostný wýgew gest nedáwnj přestaupenj dwau protestantů k wjře katolické, totiž doktora Herbsta z Altenburku, a Huguesa z Hamburku. Překročenj toto gest tjm znamenitěgšj, an oba tito muži wjru až potud wyznáwanau, po bedliwém a učeném wyšetrowánj a swobodném skaumánj důwodů učenj katolického gsau opustili. Doktor Herbst gest co bohoslowec i libomudřec učenému obecenstwu znám. Geho spis: Bibliothek christlicher Denker gest negenom důwodný ale i křesťanský spis, genž zagisté wáženým býti musj všechněm, kteřj obapolný poměr křesťanstwj s filosofij skaumati usilugj. Gest to owšem znamenité i potěšitedlné znamenj wěku našeho, že prawda katolická z mnohých stran schwaluge se mužům, kteřj učenj protestantské důkladně znáti se naučili, a ge s wjrau katolickau hlauběgi srownali, nežli mnozj z prwěgšjch spoluwěrců gegich, gešto učenj katolické s předpozatým předsudkem, bez důwodného skaumánja náležité známosti potupili a gjm pohrdli. Gak doslýcháme, mjnj obadwa, Dr. Herbst i Hugues stawu kněžskému se oddati.

Podobnau zprávu čteme z Londýna, že *Émilie Fellorys*, dcera doktora *Fellorysa*, anglikánského kněze, nedávno w katolické kapli w Londýně katolické wyznánj wjry složila, a prwnjkráté k stolu Páně přistaupila. Ačkoli 22 let magjc, požádala předce otce o powolenj, kterýž negen že předsewzěť gegjmu neodporowal, nýbrž při onom aktu sám přjtomen byl. Kněze, kterýž dceru geho katolické wjře wyučowal, obdaril welmi stkwostným řjm-ským missálem.

Z Řjma 18. Prosince 1832. Geho Swatost Papežská ráčila listem apoštolským 2. t. m. *wšeobecné jubileum* wypsati, kteréž se (w zemjch papežských) třetj nedělj adwentnj začjti, a slawnostj nowého roku dokonati mělo.

(W Čechách bude po welikonocjch slaweno.)

Téhož dne. Wčera držela Geho Swatost Papežská weřegnau konsistoř, w kteréž Geho Wznešenosti Kardinálowi Hugowi Petru Spinolowi klobank podati ráčila. Na to držena gest tagná konsistoř, w njž několik uprázdněných biskupských stolic osazeno bylo, a w kteréž také W. D. p. *František Wiljm Tippmann*, doktor w bohoslowj a kanownjk při metrop. chrámu sw. Wjta w Praze za biskupa Satalského (Satala in part. inf.) prohlášen byl.

Z Prahy dne 3. března. Dnes w chrámě Sw. Salvatora w starém městě Pražském u welikém shromážděnj lidu zwláště pak u slawné přjtomnosti Neydúst. Knjžete a Pána *Aloysia Josefa hraběte Krakowského z Kolowrat*, Arcibiskupa Pražského pl. tit. Neydúst. Pan biskup Kralowéhradecký, *Karel Hanl*, p. t. na biskupstwj swětil W. D. Pána *Františka W. Tippmanna*, zwoleného Pražského Suffragána a gmenowaného biskupa Satalského.

Z p r á w a

o založenj nowého ústawu pro zwelebenj a rozšj-
řenj *promyslu* we vlasti našj.

(Na vyššj požádánj.)

Co vlasti k pochwale a k prospěchu čelj, byt i práwě cirkewných a nábožných ústawů se netýkalo, zagisté wáženým tohoto časopisu čtenářim dowěděti se přjgemno bude. Radostnau opěť zpráwu všem wěrným vlastencům tuto podáváme. Kterak wůkol i w našich kraginách i w odlehlých zmáhá se přičinliwost o wšeliké stwůry kusnadněnj a ozdobenj žiwota pozemského, gaké stroge práci ulehčugjci den ke dni se wynalezagj, neznámo tušjm nikomu nenj. Wynikagj w takowémto snaženj owšem chwalitebně nade wšecky národy Angličané. A wšak i oni ačkoliw že dosáhli, sečby se býti před nedáwným časem sami gedwa domnjwali, nicméně způsobugj i podnes gednoty mezi sebou ku pozdwiženj a zlepšenj dálšjmu wšelikých manufaktur, zwláště pak ku powzbuzenj řemeslnjho promyslu. Snažj se totiž o to, aby wšelikého druhu dělnjky powzbuzowali a ktakowé wzdělanosti přiwáděli, při kteréž by jim snadné bylo vlastnjm skaumčijnj pravidel a zákonů a také poznánj ginde obljběného způsobu kratšj a gistěgšj cestau dogjti we swých žiwnostech toho cjele, ku kterémuž obyčegný řemeslnjk, spo-

léhage se toliko na starodáwnj obwyklost, zdlauchawěgi ano i řjdčegi přichádzj.

Takowěto péče o rozmnoženj, zlepšenj, a zwelebenj všelikých řemesel a manufaktur a tudy také o gegich gistéřšj, prospěšněřšj a snadněřšj w obchodu rozšiřowánj heslem gest všechněch vzdělaněřšjch národů, kterýmžto slowem industrie se zowe. Takowau gednotu ku powzbuzenj a zwelebenj ducha industriálnjho neboli promyslněho we všelikých manufakturách založili gsau někteřj wysoce wrozenj vlastencowé naši, příklad slowutných dědů swých nasledugjce a též swých spoliwlastenců přizýwagjce k chwalnému tomuto počjnánj a ke spogenj se snimi. Neymilostiwěřšj náš zeměpán užitečné toto podnikánj negen powoliti, ale i pochwáliti ráčil. Nemůže též Ůechu každěmu než radostno býti, že ředitelstwo gednoty podotčené w pečeti swau český nápis obljbilo, kterýž takto znj: Ředitelstwo gednoty ku powzbuzenj promyslu w Ůechách. Tak wlasteneckým duchem podniknutý ústaw též we wlasteneckém krogi Ůechům se dostawuge.
